

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Periodický tisk na Prachaticku v meziválečném období

Diplomová práce

Vypracovala: Lenka Karváňková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

České Budějovice 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci s názvem „Periodický tisk na Prachaticku v meziválečném období“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích,
dne 16. listopadu 2011

.....
Lenka Karvánková

Poděkování

Poděkování patří PhDr. Heleně Pavličíkové, CSc. za odborné vedení práce, za cenné rady, připomínky a trpělivost. Dále všem pracovnícím a pracovníkům badatelny Státního okresního archivu Prachatice a v neposlední řadě celé mojí rodině, která mi poskytovala zázemí a byla mi oporou.

Obsah

Anotace	5
Annotation	6
Úvod	7
1. Vybrané etapy vývoje českého a německého tisku	9
1.1. Tisk v období první světové války.....	12
1.2. Tisk v období první republiky.....	12
1.3. Tisk v období druhé republiky.....	14
1.4. Tisk v období Protektorátu Čechy a Morava.....	15
1.4.1. Kontrola a řízení médií v Protektorátu Čechy a Morava.....	16
1.5. Vývoj německého tisku.....	19
2. Sociální, kulturní a politická specifika regionu	21
2.1. Obecná charakteristika okresu Prachatice.....	21
2.2. Historické a společenské souvislosti života na Prachaticku v období 1918 – 1945.....	24
3. Český tisk na Prachaticku	33
3.1. Charakteristika periodika <i>Prachatické noviny (Zájmy Pošumaví)</i>	33
3.2. Charakteristika periodika <i>Okresní věstník</i>	49
3.3. Charakteristika periodika <i>Úřední list</i>	56
3.4. Charakteristika periodika <i>Zlatá stezka</i>	63
4. Německý tisk na Prachaticku	72
4.1. Charakteristika periodika <i>Ostwach</i>	72
4.2. Charakteristika periodika <i>Bayerische Ostmark (Wald – Zeitung)</i>	77
4.3. Charakteristika periodika <i>Der Bayerwald</i>	83
4.4. Charakteristika periodika <i>Mein Böhmerwald</i>	88
5. Obsahová analýza vybraných periodik	91
Závěr	98
Summary	100
Literatura a zdroje	102
Seznam příloh	104

Anotace

Diplomová práce „Periodický tisk na Prachaticku v meziválečném období“ se zabývá českými a německými periodiky, která vycházela v daném období na území okresu Prachatice. Práce se zaměřuje na hlavní listy regionu ve vazbě na společensko-historické události a politický vývoj v pohraničí. Cílem práce je zpracovat typologii periodického tisku na Prachaticku a zjistit, zda měly události, které se odehrály v Prachaticích a okolí, nějaký vliv na místní periodický tisk. Práce využívá formální, obsahové a komparativní analýzy.

Práce předkládá přehled o vývoji českého a německého tisku v meziválečném období, dále je vysvětlena situace v Prachaticích na pozadí historických a politických událostí v zemi. V hlavní části práce jsou charakterizována stěžejní periodika pro české a německé obyvatelstvo s následnou obsahovou analýzou.

Práce vznikla na podkladě dostupné literatury k tématu a na základě dostupných pramenů uložených ve Státním okresním archivu v Prachaticích.

Annotation

The diploma thesis „Periodical press in Prachatice region during interwar period“ deals with Czech and German periodicals which were published in the above mentioned period in the territory of Prachatice County. The thesis focuses on the main newspapers of the region in connection with the sociohistorical events and political development in the border area. The goal of the thesis is dealing with the typology of periodical press in Prachatice region and exploring whether the events which had happened in the town of Prachatice and its surroundings had any influence on the local periodical press. The thesis makes use of formal, content and comparative analysis.

The thesis presents a survey of the development of the Czech and German press during interwar period, further on it deals with the explanation of the situation in Prachatice on the background of historical and political events in the country. The main part of the thesis includes the characteristics of principal periodicals for the Czech and German population with the subsequent content analysis.

The thesis originated on the basis of the available literature referring to the topic and on the basis of accessible sources deposited in the State District Archives in Prachatice.

Úvod

Tématem předkládané diplomové práce je historie periodického tisku na Prachaticku v meziválečném období. Území pohraničního okresu Prachatice je zajímavé nejen památkami, kulturním a přírodním bohatstvím, ale především svou historií, která je pevně spjata s německým obyvatelstvem.

Diplomová práce si klade za cíl nastínit vývoj a přehled titulů českého a německého tisku (novin a časopisů), který byl určen místním obyvatelům v období mezi dvěma světovými válkami. Dále chce práce zjistit, zda a z jakého důvodu některé tituly byly v dané době pozastaveny či úplně zakázány.

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol, které jsou dále členěny na podkapitoly. V první kapitole je podán přehled o vývoji českého a německého tisku ve vybraných obdobích a o tom, jak probíhalo řízení tisku v období Protektorátu Čechy a Morava.

Druhá kapitola charakterizuje prachatický okres z hlediska přírodních poměrů, hospodářství a osídlení města. Stěžejní část této kapitoly se zabývá historickou a politickou situací Prachatic v období po první světové válce a následně v letech 1938 – 1945.

Třetí a čtvrtá kapitola se věnuje periodickému tisku a charakteristikám vybraných listů. Nejprve jsou charakterizovány čtyři české listy a následně čtyři německé. Vždy se jedná jak o noviny, tak o časopisy. Jednotlivá periodika jsou popisována z hlediska formy, obsahu, rubrik a témat, kterými se zabývají. Práce se snaží ukázat, za jakých okolností listy vznikaly a z jakých důvodů byly zakazovány. Součástí charakteristik jsou i ukázky z článků, které slouží k lepší představě o dobovém tisku.

Poslední kapitola shrnuje veškeré informace v obsahové analýze vybraných periodik. Tato část zahrnuje základní tematické okruhy listů a způsob, jakým se o problémech referuje. Dále je vidět, jak důležité bylo, kdo periodikum vydával či kdo do něj přispíval.

Kromě toho, že se Prachatice staly součástí důležitých a zajímavých událostí, bylo toto téma diplomové práce vybráno i proto, že ještě nebylo dosud v takové formě zpracováno.

Základními prameny a literaturou pro bádání vývoje českého a německého tisku byly publikace Jakuba Končelíka, Jana Jiráka, Barbary Köpplové, Tomáše Pasáka a

dalších. Při zpracování byly dále využity výtisky místního meziválečného tisku, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu Prachatice.

K hlavním metodologickým postupům, které byly při práci použity, patří deskriptivní metoda, analýza historických dokumentů (především dobového tisku) a komparativní metoda.

1. Vybrané etapy vývoje českého a německého tisku

Ke každodennímu životu současné společnosti zcela jistě patří masová média, která se stala projevem sociální komunikace a důležitým kulturním, politickým a sociálním faktorem. Mezi masová média patří noviny, časopisy, filmy, televizní a rozhlasové vysílání a internet. Všechna tato média nabízejí zájemcům informace a sdělení, o něž je z různých důvodů projevem zájem. Pro společnost jsou významná proto, že jsou určena pro velké spektrum uživatelů a dostupná téměř kdykoliv. „Média je třeba chápat nejen jako zdroj sdělení a součást sociálně komunikačních aktivit, ale i jako politickou a ekonomickou entitu s vlastním vývojem a vlastními, původními zájmy.“¹ Média se stala součástí společností v celém světě. „Média jsou hegemonem globalizované ekonomiky a globalizující se politické komunikace a kulturní produkce. Jsou tedy součástí politických, sociálních a ekonomických dějin společnosti.“²

Mediální komunikace a média jsou „dobře podmíněné formy sociální, konkrétně veřejné, komunikace, jejichž společnými charakteristickými rysy jsou:

- potenciální fyzická i psychická (intelektuální) dostupnost jejich produkce neomezenému množství adresátů a reálné užívání této produkce relativně velkým počtem příjemců
- disponování technickým, organizačním a distribučním zázemím
- nabídka obsahů, jež jsou obecně srozumitelné a mohou být z různých důvodů použitelné
- průběžnost a pravidelnost.“³

Masová média představují taková média, která „jsou určena a dostupná neuzavřené množině uživatelů (tedy „široké veřejnosti“, „mase“). Formují se za konkrétních historických podmínek (např. industrializace, urbanizace, demokratizace.)“⁴

---

¹ Bednařík, P. – Jirák, J. – Köpplová, B. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2011, str. 9-10

² Tamtéž

³ Tamtéž str. 15-16

⁴ Tamtéž

Periodický tisk

Hlavním tématem této práce je periodický tisk, do kterého řadíme noviny a časopisy určené široké veřejnosti. Periodický tisk je důležitým pramenem pro zkoumání historických událostí. Při zkoumání novin a časopisů je nezbytné „zkoumat nejen hodnověrnosti zpráv, jejich původ a výklad, ale také autorství anonymních, pseudonymních a šifrovaných článků.“⁵ Dále je potřeba také zkoumat, „které hospodářské a politické skupiny, strany, církve, vlády, správní výbory anebo jiná politická moc, instituce nebo korporace stály za listem.“⁶

V posledních dvou stoletích byly noviny a časopisy vázány na svého vydavatele. Mezi vydavatele novin patřily především politické strany a mezi vydavatele časopisů patřily jednotlivé obory vědy nebo společenského života. Když studujeme historický vývoj a ohlížíme se do minulosti, je pro nás periodický tisk základním a prvním pramenem, se kterým musíme pracovat. V redakci byli vždy ti nejlepší odborníci z oboru, kteří měli svůj tým autorů. V 19. století bylo časté, že nějaká osobnost, jak z politického či kulturního světa, byla spojena s tiskovým orgánem. Tyto osobnosti pak publikovaly v úvodnících novin. „Již pokrokový český novinář z poloviny 19. století Karel Havlíček Borovský viděl poslání novin v úloze historického památníku života národů, v pravdivém ohlasu jak jen je to možné o všem co se stalo informovat.“⁷

Postupem času byl obsah novin a časopisů závislý na tom, jaká politická strana noviny vydávala. Zprávy byly často zabarvené a nebyly objektivní, protože každá strana měla jiné cíle a podávala stejnou informaci podle toho, jak byla politicky orientovaná. Od osmdesátých let 19. století vycházely brožury, které měly objasnit politické události z pohledu jedné politické strany a podrobněji o ní informovat. Zaujatost v tisku byla tedy markantní. Tyto časové brožury byly vydávány také o novinářích, což zneklidňovalo i politiky.

Periodický tisk jako prvořadý pramen byl zkoumán již mnohokrát. „Ke klasickým studiím tohoto typu patří práce vídeňského historika Wilhelma Bauera. Zařadil noviny do skupiny nauky o pramenech a za určující pro ně stanovil ovlivňování veřejného mínění, dané politickým charakterem periodicky vydávaného tisku. Tato

---

⁵ Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 31

⁶ Tamtéž

⁷ Kubíček, J. *Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno 2007, str. 7

práce vyvolala diskusi na téma významu tisku jako historického pramene nejen německých historiků, ale také u nás.⁸

Noviny a časopisy se od sebe odlišují především svou obsahovou stránkou. V novinách se dozvídáme zprávy o událostech jak z běžného, každodenního života, tak především z politického. Tyto zprávy se snaží být obecné a univerzální. Časopisy se vyznačují svojí specializací a témata článků, zpráv jsou omezenější, ale zato podrobnější. Noviny vycházejí oproti časopisům častěji. Noviny odrážejí veřejné mínění dané doby a jsou pro nás oknem do dřívější společnosti. V časopisech se názory veřejnosti neobjevují. Pro studium periodického tisku je možno využívat knihovny, archivy a muzea. Ke studiu tisku na Prachaticku je možno využít Jihočeskou vědeckou knihovnu v Českých Budějovicích, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Prachatické muzeum a Státní okresní archiv Prachatice.⁹

Vývoj tisku v českých zemích

Vývoj českého periodického tisku se datuje od roku 1719, kdy František Rosenmüller začal vydávat první české noviny. Tyto noviny byly skutečně první, které odpovídaly po stránce formální i obsahové, ale již předtím se zpravodajství šířilo neperiodicky. Mezi neperiodický tisk patřily například letáky, které byly předchůdci klasických novin.

„Zpravodajství jako základ příštího novinářství se rozšiřuje tehdy, když alespoň část výrobců potřebovala získávat pravidelné informace, které měly vliv na výrobu a obchod, když jedné nebo více třídám společnosti sloužily informace jako zbraň v třídním boji a v neposlední řadě když si společenská potřeba vynutila změny v technice a když její zdokonalení zpětně umožnilo zprávy nejen psát, nýbrž i vyrábět v masových nákladech, hromadně a pravidelně je rozšiřovat.“¹⁰

Pro tuto práci je důležitý vývoj periodického tisku v prvním desetiletí 20. století do roku 1945.

---

⁸ Tamtéž str. 7-8

⁹ Srovnej: Kubíček, J. *Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno 2007

¹⁰ Beránková, M. - Malec, K. *Dějiny české žurnalistiky do roku 1945*. Praha 1980, str. 12

1.1. Tisk v období první světové války

Během první světové války se potýkal český tisk s velkými problémy. „V létě 1914 byla zavedena striktní předběžná cenzura. V prvních týdnech války bylo ukončeno vydávání 46 periodik, hlavně sociálně demokratického a národně sociálního tisku.“¹¹ Toto rušení vzniklo na základě zákona o dočasném zrušení tiskové svobody. České noviny byly pod tlakem a byly nuceny vydávat jen loajální články od úřadů. Dalším omezením byl nedostatek papíru a odchody redaktorů na frontu.¹² „Z počtu 1 946 všech titulů vydávaných v českých zemích v roce 1913 ubylo do konce války 293.“¹³

1.2. Tisk v období první republiky

28. října 1918 vznikla Československá republika a v Ústavě z 29. února 1920 byla definována jako parlamentní demokracie. Periodický tisk měl v této době vysokou úroveň jak z hlediska kvantity, tak také kvality. Přispěla k tomu dobrá ekonomická situace země, demokratizace, intelektuální a kulturní rozvoj a další faktory. Tisk se stal nejdůležitějším médiem i přesto, že bylo na trhu rozhlasové vysílání a filmové zpravodajství. Snaha vyrovnat se s vlivy, které přicházely ze západních zemí, byla zjevná. Průmysl tištěných médií se vyvíjel právě v období první republiky a současně s ním se rozvíjela i komercializace tisku. Tématy tehdejších novin byly problémy z oblasti vnitřní i zahraniční politiky, ekonomiky, kultury, sportu a zprávy z jednotlivých regionů.¹⁴ „Obsah novin měl informativní, komentativní, agitační, ale také zábavnou funkci, která ani při konkurenci nastupujících médií rozhlasu a filmu nebyla malá.“¹⁵ Periodicita listů se odvíjela od toho, na kolik byly významné. Na trhu se vyskytovaly deníky, obdeníky či týdeníky. Ty nejvýznamnější deníky vycházely dokonce dvakrát denně, a to jako raníky a večerníky. Vysoké formální úrovně dosáhly kromě novin také časopisy.¹⁶

V této době vycházely v Československu především listy politických stran českých, německých, ale částečně i maďarských a polských. Nejdůležitější stranou,

---

¹¹ Bednařík, P. – Jirák, J. – Köpplová, B. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2011, str. 149

¹² Srovnej: Bednařík, P. – Jirák, J. – Köpplová, B. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2011

¹³ Bednařík, P. – Jirák, J. – Köpplová, B. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada, 2011, str. 150

¹⁴ Srovnej: Končelík J. – Večeřa P. – Orság P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha 2010

¹⁵ Tamtéž str. 37

¹⁶ Srovnej: Končelík J. – Večeřa P. – Orság P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha 2010

kteřá získala kromě roku 1920 nejvíce hlasů, byla Republikánská strana zemědělského a maloroľnického lidu. Ústředním tiskovým orgánem této agrární strany byl deník Venkov, jehož tématem a heslem byla věta „Venkov jedna rodina“. Deník Venkov chtěl zakřýt třídňí rozdíly v zeměděľství a oddělit zájmy pracujících ve městech a na venkově.

Strana, která vznikla sloučením stran menších, se nazývala Československá národní demokracie. V novinářském podnikání žila tato strana z tradic Národních listů.

Strana Československá živnostensko-obchodnická byla další, která byla závislá na straně agrární a akceptovala protidemokratickou a protisovětskou koncepci. Deník, který vydávala, se nazýval Reforma (později Národní střed).

Československá strana lidová vydávala Lidové listy a nacházela se v pravém spektru politického života.

Československá sociálně demokratická strana dělnická byla vlivnou stranou, která prováděla oportunistickou politiku a kvůli střetu názorů se z ní osamostatnila marxistická levice a vznikla Komunistická strana Československa. Právo lidu bylo hlavním listem strany, který se později stal nositelem reformistických idejí.

Marxistická levice vydávala list Sociální demokrat a Právo lidu měňí svůj název na Rudé právo.

Československá strana národně socialistická byla reformistická a jejím úkolem bylo ničit revoluční dělnické hnutí. České slovo se stalo ústředním listem strany.

Proletářskou žurnalistiku představuje tisk Komunistické strany Československa, který nesl název Rudé právo, na Slovensku Pravda. Tisk této strany byl účinnou zbraní, která v rukou skutečně revoluční strany plňí své funkce. Rudé právo je agitátorem, organizátorem a propagandistou. V letech 1935 – 1938 mělo Rudé právo největší vliv, protože stálo v čele boje za svobodu Československa a proti nacismu. Zaměření strany bylo jasné: opřít se o dělnickou třídu a lid a bránit republiku.¹⁷

Nejdůležitějším zdrojem informací byla pro média Československá tisková kancelář (ČTK), která vznikla spolu s republikou a již 28. října 1918 poskytla zprávy. ČTK spolupracovala i s ostatními světovými agenturami a se svými zpravodaji, kteří působili v důležitých zahraničních metropolích. Veškeré zprávy byly podávány současně v češtině i němčině.¹⁸

---

¹⁷ Srovnej: Beránková, M. - Malec, K. *Dějiny české žurnalistiky do roku 1945*. Praha 1980

¹⁸ Srovnej: Bednařík, P. – Jirák, J. – Köpplová, B. *Dějiny českých médií*. Praha: Grada 2011

I když Ústava z roku 1920 zajišťovala svobodu tisku, byla tato svoboda pouze formální. „Proti pokrokovému tisku byla uplatňována tvrdá perzekuční opatření a konfiskační praxe. I když Ústava proklamovala tiskovou svobodu, tato tzv. svoboda byla pouze v mezích zákonů buržoazního státu.“¹⁹

1.3. Tisk v období druhé republiky

Demokratický charakter Československé republiky skončil 30. září 1938, kdy představitelé Německa, Itálie, Velké Británie a Francie podepsali mnichovskou dohodu, která představovala pro republiku velkou ztrátu území. V tomto období se datuje vznik druhé republiky. Etapa druhé republiky trvala do vzniku Protektorátu Čechy a Morava (16. března 1939), který se stal následně součástí Německé říše. Tehdejší situace se projevovala morální krizí v celé společnosti a ve všech jejích oblastech (politika, ekonomika, kultura, tisk atd.)²⁰

„Ztráta území vedla k poklesu počtu periodik. Mnoho novin a časopisů zaniklo v obsazeném pohraničí. Byly tam však i papírny, a proto se okleštěné republice nedostávalo novinového papíru.“²¹ Tištěná média, která nebyla zrušena, byla nucena cenzurou k mnohem větší opatrnosti. „Byla utvořena Ústřední cenzurní komise (26. září 1938) a na základě usnesení ministerské rady ze dne 6. prosince téhož roku byla předběžná tisková přehlídka vykonávána prostřednictvím úředníků tiskové dozorcí služby.“²² Úkolem této komise bylo řídit cenzuru těch orgánů, které ji prováděly. Cenzura nebyla jedinou formou, jež omezovala periodický tisk. K jiným patřilo zastavení vydávání a nakonec i zákaz vydávání listů. „Nejvíce časopisů bylo zastaveno na počátku roku 1939, kdy nastala etapa tzv. zostřené cenzury. Byly zastavovány nejen časopisy KSČ a pokrokových organizací, jako byla Učitelská unie a její tiskový orgán Učitelské noviny, ale také časopisy Národní osvobození a jiné. V druhé republice přestalo vycházet na 1 900 časopisů.“²³ Činnost Ústřední cenzurní komise zanikla současně s ukončením branné pohotovosti (28. února 1939). Neznamenalo to ovšem, že

---

¹⁹ Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 39

²⁰ Srovnej: Končelík J. – Večeřa P. – Orság P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha 2010

²¹ Tamtéž str. 77

²² Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 43

²³ Tamtéž str. 44

by byla ukončena činnost cenzury, protože ta se i nadále zostřovala. „Cenzuru vykonávali úředníci tiskové dozorčí služby, kteří byli přímo v redakcích listu, přičemž byli řízeni pražským ústředím této dozorčí služby.“²⁴

1.4. Tisk v období Protektorátu Čechy a Morava

Období Protektorátu Čechy a Morava se datuje v letech 1939 – 1945, kdy byly české země okupovány nacistickým Německem. 15. března 1939 obsadila německá armáda české území a následující den, 16. března 1939, vyhlásil Hitler na Pražském hradě vznik Protektorátu Čechy a Morava a zároveň zánik druhé republiky.

Nová státní správa měla formálně autonomní postavení, ale zároveň se tvořila i německá okupační správa. Říšská správa byla řízena Úřadem říšského protektora, jenž sídlil v Praze a jehož Říšským protektorem, nejvyšším úředníkem, se stal říšský ministr zahraničí Konstantin von Neurath.²⁵

Za druhé světové války vycházel „tisk ilegální, tj. tisk vydávaný komunistickým a nekomunistickým odbojem, dále tisk legální, který vycházel na okupovaném území se souhlasem okupačních a protektorátních úřadů a nakonec tisk československé zahraniční rezistence.“²⁶

Německo se pod vládou Hitlera snažilo ovládnout český veřejný život a důsledně kontrolovalo celé území. Tato důkladná kontrola postihla i veškerá média a jejich uživatele. Cílem bylo vytvářet takovou mediální realitu, která odpovídala říšské a protektorátní politice. Řízení médií se projevovalo jak v administrativních zásazích, tak perzekucí mediálních pracovníků.²⁷

„Protektorátní média byla významným nástrojem okupační moci, přispívala zásadně k prosazování dominantní ideologie a sloužila jako propagandistický nástroj. Působení okupačních i protektorátních mocenských struktur na média bylo nátlakové, represivní, soustavné a směřovalo nejen k otevřenému zastrášení, ale také – a možná

---

²⁴ Tamtéž str. 45

²⁵ Srovnej: Končelík, J. *Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava*. In: Média dnes. Olomouc 2008

²⁶ Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 45

²⁷ Srovnej: Končelík, J. – Cebe, J. – Köpplová, B. *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*. In: Mediální studia. 2007

především – k ovlivňování obsahu mediálních produktů tak, aby tyto produkty nabízely obraz prospívající zájmům moci.²⁸

1.4.1. Kontrola a řízení médií v Protektorátu Čechy a Morava

Jak již bylo naznačeno, neobešel se tisk v této době bez jisté kontroly a řízení. Ihned po obsazení českého území se Němci ujali i řízení českého tisku. Tiskový odbor Předsednictva ministerské rady dohlížel na média, ale ve skutečnosti byla jeho činnost a pravomoci omezovány. V jeho čele stáli během protektorátního zřízení postupně Zdeněk Schmoranz, Arnošt Bareš, František Hofman a Ctibor Melč. Tento tiskový odbor řídil média ve třech rovinách:

- 1) Bylo vytvořeno Ústředí tiskové dozorcí služby, jež řídilo jednotlivé cenzory. „Cenzoři měli nepřetržitou čtyřadvacetihodinovou službu. Cenzura se vztahovala na veškeré články, fotografie i inzeráty.“²⁹ Čtenář nesměl poznat, že v listu nějaká cenzura proběhla, proto všechny „závadné“ části musely být nahrazeny a přepsány.
- 2) Druhou rovinou řízení tisku byly tzv. Informace pro šéfredaktory. V těchto informacích se redaktoři dozvěděli, o čem a jak mohou či nemohou psát.
- 3) Poslední formou řízení se staly tiskové konference, na kterých se hodnotilo dané období, vyšlé články a byly zveřejňovány instrukce a rady, jak mají noviny čtenáře informovat.³⁰

Cenzura se vztahovala na veškerý obsah listu a „jejím smyslem bylo potlačit všechny stati, které jsou v rozporu s hlavním úkolem tisku, jehož politická náplň spočívala v základní směrnici: Tvořit veřejné mínění a vést cílevědomě a jednotně směrem, který je dán životními zájmy říše, protektorátu a tím i českého národa, včleněného do rámce říše.“³¹

Od 17. září 1939 začal platit „Souborný přehled pokynů pro tiskovou přehlídku“, ve kterém byly zveřejněny veškeré úkoly, pokyny a doporučení pro regulaci médií.

---

²⁸ Tamtéž str. 274

²⁹ Tamtéž str. 276

³⁰ Srovnej: Končelík, J. – Cebe, J. – Köpplová, B. *Řízení tisku v letech 1939 – 1945: analýza protektorátních tiskových porad*. In: Mediální studia. 2007

³¹ Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 56

Nacistické zacházení s tiskem do protektorátního území přenašeli Karl von Gregory a Wolfgang Wolfram von Wolmar. Obsah pokynů zahrnoval tyto body.³²

- Tisk má za úkol vytvářet veřejné mínění a vést tím směrem, který je dán zájmy Říše, Protektorátu, a tím i českého národa.
- Je třeba zabránit nesouladu mezi Čechy a Němci a plnit povinnosti vůči říšským zájmům.
- Tisk musí lid vychovávat a podřídit se státnímu prezidentovi, vládě a Národnímu souručenství.
- V tisku se nesmí objevit nic, co by naznačovalo vnitřní potíže.
- Do pozadí mají ustoupit všechny hospodářské a konkurenční zájmy novinářských podniků. Ty jsou povinny sloužit shora vytyčenému úkolu i za cenu obětí a hmotných ztrát.
- Na prvním místě stojí politické a hospodářské zájmy Říše.
- Šéfredaktoři jsou odpovědní za celý list a jsou povinni dbát na to, aby list splňoval hlavní úkol, aby v něm nevyšlo nic závadného a aby zprávy, stati a obrázky byly umístěny tak, jak je vyžadováno.
- Dojde-li k porušení nebo obcházení pokynů, může to mít důsledky jak pro šéfredaktory, tak i pro celý list.
- Všechny stati, které jsou v rozporu s hlavním úkolem tisku, musí být potlačeny.
- Je zakázáno jakkoliv kritizovat dozorčí službu a cenzuru vůbec.
- Slovo „válka“ se má používat velmi úsporně, místo něj je lepší použít „válečný stav“.
- Zprávy o branné výchově, výcviku atd. jsou zcela nepřipustné.
- O zřízení a osobnostech Říše má tisk psát s všestranným ohledem a všemu, co se týká Říše, má tisk věnovat jen kladný zájem.
- Vše, co by uvádělo v nevážnost Říši a její orgány či budilo dojem nepřátelského stanoviska, musí být potlačeno.
- Tisk musí prohlubovat vzájemnou důvěru mezi Protektorátem Čechy a Morava a Říší.

---

³² Srovnej: Končelík, J. – Köpplová, B. – Kryšpínová, J. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Praha 2003

- Při posuzování zahraničních událostí a mezinárodní politiky musí mít tisk na paměti, že Protektorát je součástí Říše, která jej ochraňuje a zastupuje navenek.
- Je nutné potlačovat kritiku vlády, úřadů, úředních činitelů a úředníků a je potřeba vymýtit vše, co by naznačovalo nepřátelskou náladu proti vládě a úřadům.
- Novinář stejně jako politik svého národa má odpovědnost za to, aby svým čtenářům dával správný obraz světa a aby ho seznamoval se souvislostmi.

Český legální tisk byl nejen omezován, ale také zastavován. „V letech 1939 – 1945 bylo zastaveno přibližně 1 887 českých novin, časopisů a úředních věstníků:“

1939.....	175	1942.....	348
1940.....	305	1943.....	194
1941.....	623	1944.....	208
		1945.....	34 ³³

Ty časopisy, jež byly během války zastaveny, byly většinou po skončení války opět obnoveny. Ani německý tisk nezůstal za války beze změn. Tyto změny ale nespočívaly v zákazu vydávání německého listu, ale jednalo se například o změnu názvu nebo šlo o jiné okolnosti, které ovlivnily jeho vydávání. V následující tabulce³⁴ je znázorněno, jak probíhala reorganizace, zastavení či zánik českého, německého a jiného tisku v letech 1939 – 1945:

rok	tisk český	tisk německý	jiný tisk
1939	175	4	2
1940	305	7	1
1941	623	4	1
1942	348	11	-
1943	194	4	1
1944	208	23	1
1945	34	-	-
Celkem	1 887	53	6

³³ Pasák, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích v letech 1939-1945*. Praha 1980, str. 78

³⁴ Tamtéž str. 79

1.5. Vývoj německého tisku

Německý tisk v letech 1918 – 1938 byl na území Československa specifickým médiem. Tato enkláva se vymykala z platných vzorů pro tisk, protože se nesoustředila do velkých měst a center, ale byla to především regionální záležitost. Poslední etapou, kdy vycházel na území Československa německý tisk, byl podzim roku 1938 po mnichovské dohodě a březen 1939, kdy byla vyhlášena Sudetská župa.

Po vzniku samostatného Československa byly německé národnosti velmi zasaženy, a to politicky i sociálně a tisk se musel přizpůsobit novým poměrům, protože tradiční vazby byly přerušeny. I přes určité změny a problémy se podařilo navázat na předválečný vývoj a z některých pohledů bylo předválečné období horší než rok 1918, protože ve válečném období byl omezen příděl papíru a některé listy byly dokonce rušeny. Státní moc v nové republice nijak výrazně nebránila vydávat tisk. Počet německých výtisků se po roce 1918 rychle dostal na svou předválečnou úroveň a dokonce předstihl i česky vydávaný tisk. Německy vycházely jak politicky orientované listy, tak i odborná periodika. Krátce po válce nebyla periodika dostatečně přehledná, protože byla snaha zakládat nové tituly z nepodložených úvah. Postupem času se německý tisk konsolidoval a po roce 1920 vznikla široká základna německy vydávaného tisku. Existovaly tedy dvě tiskové struktury, a to česká a německá. „Výrazně vyšší podíl německých periodik ve skupině „krásná literatura“ např. kompenzuje nižší zastoupení specializovaných kategorií jako je „literatura“, „výtvarná umění“ či „časopisy pro mládež“. Při shrnutí do větších celků se tyto rozdíly rozsáhle vyrovnávají a z pohledu relativního zastoupení titulů zůstávají mezi oběma tiskovými strukturami jen marginální rozdíly.“³⁵

Mezi velké deníky, které měly tradici, patřily DZ Bohemia, Prager Tagblatt, Reichenberger Zeitung, Tagesbote aus Mähren und Schlesien. Jejich podíl na německy vydávaném tisku byl 40 % a vycházely ve velkých městech a regionálních centrech. Postupem času docházelo k stále větší územní koncentraci a měnil se také poměr mezi deníky a týdeníky. „V místě s pouze jedním vydávaným titulem šlo ve dvou třetinách případů o týdeník, naopak v místech se čtyřmi a více listy se týdeníky podílely na celkovém počtu vydávaných periodik jen jednou čtvrtinou.“³⁶

³⁵ Kubiček, J. *Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno 2007, str. 62

³⁶ Tamtéž str. 68

Distribuce českého i německého tisku v Československu byla prováděna prostřednictvím předplatného. V období hospodářské krize se projevil vedle poklesu průmyslové výroby i pokles vydávaných tiskovin. Tento pokles se týkal všech periodik. „Jednorázový náklad týdeníků poklesl v období 1922 – 1926 celkem o 35 % a průměrný náklad jednoho listu v této kategorii se snížil o 18 %.“³⁷ Tato krize ale celkově nezměnila model, který byl zaveden před ní a nezměnil se ani poměr mezi publikačními místy s vydavatelským monopolem.

S ohledem na lepší dostupnost zdrojů, které byly spojeny s politikou a s ohledem na to, že noviny chtěly oslovit co největší část německé populace, byly německé listy nuceny se koncentrovat do Prahy, která byla centrem veškerého dění. V pohraničních oblastech mohly setrvat jen týdeníky a regionální listy. Kdyby se deníky nesoustředily do Prahy, ztratily by svou aktuálnost a měly by potíže s distribucí. Zpravodajství novin, které vycházely v sudetoněmeckém městě, zaostávalo a ztrácelo svou aktuálnost.³⁸

---

³⁷ Tamtéž str. 71

³⁸ Srovnej: Kubiček, J. *Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno 2007

2. Sociální, kulturní a politická specifika regionu

2.1. Obecná charakteristika okresu Prachatice

Prachatický okres se nachází v jihozápadní části Jihočeského kraje, jeho rozloha je 1 378 km² a má cca 51 tisíc obyvatel. Okres Prachatice hraničí na jihozápadě s Bavorskem a Horními Rakousy, kdy je tato hranice i státní hranicí České republiky se Spolkovou republikou Německo a Rakouskou republikou. Na západě sousedí se západočeským okresem Klatovy, na severu s okresem Strakonice, na východě s okresem České Budějovice a na jihu s okresem Český Krumlov.

Po hranici okresu od severozápadu k jihovýchodu vede evropské rozvodí, kterým jsou odděleny vody odtékající na jih do Černého a Středozemního moře a na sever do Severního oceánu. Naše národní řeka Vltava pramení na úpatí Černé hory ve výšce 1 172 metrů nad mořem. Jako Teplá Vltava se v rezervaci Mrtvý luh spojuje se Studenou Vltavou, která pramení v Bavorsku, a u Nové Pece opouští prachatický okres. Dalšími významnými řekami v okrese jsou Blanice a Volyňka.

Krajina je zde hornatá, více než polovina je pokryta lesy, které představují přes 70 tisíc hektarů. Dřevo se stalo prostředkem k intenzivní ekonomické činnosti. Na jihozápadě zabírá okres velkou část Šumavy, kde smrk tvoří většinu lesního porostu. Aby byl zachován charakter nedotčené Šumavy, byla tato oblast v roce 1963 vyhlášena Chráněnou krajinou Šumavy a od roku 1991 byl na části území vyhlášen národní park. Směrem na sever přechází krajina do podoby mírně zvlněné, kterou tvoří Prachatická, Vimperská vrchovina a Želnavská hornatina.³⁹

V okrese Prachatice tvoří zemědělská půda asi 50 tisíc hektarů. Výroba se zaměřuje především na živočišnou produkci, zejména chov skotu a výrobu mléka, a na ovocnářství. V okolí Lhenic se nachází několik set hektarů ovocných sadů, kde se pěstují třešně, jabloně, rybíz a jahody.

Tradiční průmyslová výroba se omezovala na zpracování dřeva, výrobu a zpracování skla. V roce 1948 došlo ke zprůmyslnění okresu, kdy se dřevařský a nábytkářský průmysl staly dominantami okresu. Největší závody se nacházely ve Volarech, Prachaticích a Vimperku. V okrese se rozvíjela i jiná odvětví, která zvýšila zaměstnanost obyvatel. Mezi taková odvětví patřily Závody na výrobu vzduchotechnických zařízení v Prachaticích, Dřevostroj ve Čkyni, Závody průmyslové

---

³⁹ *Prachaticko*. Okresní národní výbor Prachatice. Prachatice 1979.

automatizace v Netolicích, Rudné doly v Netolicích s těžbou grafitu a Tesla ve Vimperku. Dále se modernizovaly závody Šumavan s textilní výrobou ve Vimperku a v Prachaticích.

Vysokou úroveň představovala i tradiční sklářská výroba v Lenoře a ve Vimperku a tiskařská výroba v tiskárně Stráž Vimperk. Potravinářský průmysl zastupovala Jihočeská mlékárna v Prachaticích, Jihočeské pekárny s provozovnami v Netolicích, Vacově, Husinci a Volarech, a provozovna Jihočeského průmyslu masného ve Vimperku.

Již v době formování českého státu bylo Prachaticko obydlenu krajinou. Okresem procházely obchodní stezky, po kterých se vozila sůl, jižní ovoce, zámořské koření, drahé látky a další výrobky. Na zpáteční cestě vozili soumaři obilí, slad, chmel, máslo a jiné produkty živočišného a rostlinného původu.⁴⁰

Nejdůležitější obchodní stezkou byla tzv. Zlatá stezka, jež byla spojnicí mezi Pasovem a Prachaticemi. Do Vimperka, do Kašperských hor, Sušice a Klatov vedly ještě dvě další odbočky. Zlatá stezka je příkladem komunikace, která přinášela život rozsáhlým oblastem sousedících středověkých států. Nejen zboží po ní proudilo, ale také vojsko, myšlenky, kultura a kolonisté. Na Zlaté stezce vznikla řada vesnic a měst, z nichž jsou právě Prachatice příkladem toho, jak obchodní cesta může významně ovlivnit osud lidského sídliště.⁴¹

Nejstarší osídlení se datuje do 13. – 14. století, kdy se na kolonizaci podíleli mniši zlatokorunského kláštera a vyšehradské kapituly. Nejvíce osad bylo pak založeno v 18. století. Historií Prachaticka se prolínají všechny změny, jež měnily život celého českého národa. Jako trvalá připomínka hrůz, které zapříčinila druhá světová válka a fašistická okupace, slouží například památník 96 obětí pochodu smrti ve Volarech, pomník Václava Ellera v Šumavských Hořticích, Josefa Šťastného v Putkově atd. Setkání armád protihitlerovské koalice připomíná pomník u Vitějovic.⁴²

---

⁴⁰ *Prachaticko*. Víšek, J. ČTK-Pressfoto. Praha, 1980-

⁴¹ Srovnej: Fencel, P. et kol. *Prachatice*. Praha: Paseka, 2007

⁴² *Prachaticko*. Víšek, J. ČTK-Pressfoto. Praha, 1980-

2.2. Historické a společenské souvislosti života na Prachaticku v období 1918 – 1945⁴⁴

28. října 1918 vznikla Československá republika. 30. října 1918 byl ustanoven národní výbor v Prachaticích, který se skládal z funkcionářů Sokola, 7. listopadu pak byl ustanoven okresní národní výbor.

19. června se konaly první obecní volby, kde Češi dosáhli třetinového zastoupení.

V těchto letech dochází k úbytku obyvatelstva, především z vesnic a osad, z nichž lidé odcházejí do velkých průmyslových měst kvůli malému výdělku, nedostatku podniků a nezálibě v zemědělské horské činnosti. Velká část obyvatelstva se stěhuje úplně z Evropy pryč a odchází do USA.

Na začátku školního roku 1920/21 bylo otevřeno státní reálné gymnázium o dvou třídách a v roce 1922 byl v Prachaticích zřízen farní úřad nové československé církve. Téhož roku je v Prachaticích zavedena elektrifikace, objevují se dvojjazyčné tabulky na základě jazykového zákona a dochází ke zrušení 5. – 8. třídy německého gymnázia, na jehož místo je umístěno gymnázium české, které vede ředitel Zdráhal. V roce 1923 je zahájena stavba české obecní školy u nemocnice, při které jsou nalezeny archeologické artefakty z 10. a 11. století, 8. června 1923 dojde ke zrušení německého gymnázia v Prachaticích a prachatická nemocnice má prvního českého primáře MuDr. Hellicha. Okresní úřad v Prachaticích rozhodl o jednotném názvu města „Prachatice“ pro oba jazyky, jak pro český, tak pro německý. 18. dubna 1925 se německé strany proti tomuto rozhodnutí odvolaly, ale v říjnu roku 1926 bylo odolání zamítnuto.

Na prachatickou kašnu byla umístěna socha spravedlnosti, která dříve stála na levé straně náměstí směrem k Národnímu domu, kde se nacházel pranýř.

V létě 1925 byly obnovovány malby na Dolní bráně, Šitrově domě a jiných objektech malířem z Českého Krumlova. Prováděl ale opravy velmi neodborně, a tak musely být zanedlouho obnoveny.

---

⁴⁴ Historie Prachaticka zpracována dle: Toupalík, J. *Vyprávění o starobylém a novodobém městu Prachatice*. 1978 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích) a dle: Vačkář, M. *Prachatice v létech 1938 až 1945*. 1988 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

Od 13. března 1926 se Prachatice začaly řídit pevně jazykovým zákonem, korespondence a vyhlášky pro Němce byly jen německy, pro Čechy německo-česky a ulice dostávaly i dvojjazyčný název. V roce 1928 byla zahájena stavba ve vilových čtvrtích ve Vodňanské ulici a pod lázněmi, obyvatelé tyto čtvrtě nazývali „česká“ a „německá kolonie“.

Hospodářská krize

Následující hospodářská krize se nevyhnula ani městu Prachatice, které se začalo potýkat se zvyšující se nezaměstnaností a demonstracemi. Předláždění náměstí a některých ulic bylo jednou ze snah, jak nezaměstnanost snížit.

19. září 1930 byl v Prachaticích založen požární sbor, bratři Šrámkové uvedli do provozu první českou tiskárnu v Prachaticích a v roce 1931 byl založen český sportovní klub. V tom samém roce se slavilo 70 let trvání zděné kapličky „U Patriarchy“, kde pramení voda, která zásobovala město, a konaly se slavnosti spojené s padesátiletým výročím trvání české školy ve městě. 10. listopadu 1931 byl zvolen starostou Karel Pechtl a do obecního zastupitelstva bylo zvoleno 18 německých, 11 českých a 3 komunističtí zástupci politických stran.

V roce 1932 obec rozhodla, že postoupí 3,5 ha lesních pozemků na stavbu přehrady na Blanici. Tato nádrž měla chránit okolní obce před častými povodněmi, které je i několikrát do roka sužovaly. Náklady na stavbu činily 16 milionů korun a kamenný materiál se bral ze žernovického kamenolomu, který byl nově otevřen. Stavba trvala 4 roky, a to od 2. července 1934 do roku 1938. Touto stavbou se také trochu zmírnila nezaměstnanost, která byla tou dobou stále vyšší. Nezaměstnaní se domáhali podpory ze strany obce, ta jim však nemohla vyhovět.

V srpnu 1932 stávkovali stavební dělníci na náměstí, požadovali lepší výživu a zvýšení mezd. V roce 1932 dosáhla nezaměstnanost v Prachaticích nejvyšší úrovně, 250 nezaměstnaných osob. Proti nezaměstnanosti bojovaly Prachatice například i tak, že byla zahájena stavba silnice z Prachatic na přehradu.

V roce 1933 dochází v obecní správě Prachatice k velkým změnám, čeští političtí zástupci vystoupili ze zastupitelstva, vládním komisařem nad městem se stal JUDr. Skalička. Důvodem odstoupení českých zástupců byl způsob hospodaření, jenž vedl k rozvratu obce. Dalším problémem byla převážně německá správa obce, i když

polovina obyvatel byla česká. Ministerstvo vnitra 11. září 1933 zamítá rekurs proti rozpuštění obecního zastupitelstva.

1. ledna 1934 byl pro funkci městského tajemníka ustanoven po 300 letech Čech, Vítězslav Kotek. O půl roku později byl odhalen památník padlým z první světové války a přesunut na nejnovější část hřbitova, která byla považována za velmi důstojné místo.

Důležitým bodem roku 1935 byly volby do obecního zastupitelstva. V den voleb se na náměstí tvořily dva tábory, Češi se shromažďovali před Národním domem, kde byla česká menšinová kancelář, Němci před hostincem Černý kříž. První výsledky byly oznámeny poslancem Dlouhým a senátorem Hubkou, příznivé zprávy slyšeli Češi. Na českou kandidátní listinu připadlo 1 517 hlasů, na německou 1 461 a na komunistickou 77 hlasů. Vystoupila zde ale nová strana pro tzv. Sudetské Němce – Sudetendeutsche Partei, která se stala pro české obyvatele osudnou. Prachatice měly opět po 300 letech českou obecní správu. Němci proti výsledkům voleb protestovali a žádali volby nové, ty ale byly zamítnuty. Starostou se stal gymnaziální profesor Otto Chadraba. Obecní rozpočet z tohoto roku vykazoval schodek, který měl být uhrazen z obecních přírážek k přímým daním ve výši 125 % a k ostatním daním ve výši 350 %. Mimo těchto přírážek byly vybírány od roku 1928 i jiné poplatky: dávka nápojů, dávka ze psů, z nájemného, vodné, stavební poplatek, stočné, dávka ze zábav a další. Nový český starosta prohlásil, že hmotná bída obyvatel nutí obec k obětem a pro její zdoání jsou nutné sociální úkoly. Město bylo velmi zadluženo, a to nejen u prachatické spořitelny, ale i u ostatních peněžních ústavů. Tyto dluhy činily v roce 1935 více jak 4 miliony korun. Česká prachatická správa tak před sebou měla velké problémy, jednak hospodářskou situaci, jednak vlastní zadlužení. Průmysl zde nebyl na dostatečné úrovni, vlastní obecní podniky nebyly tak výkonné a výnosné. I přes určitý příjem z cizineckého ruchu byly Prachatice ve finanční tísní. Přínosem do městské kasy se stalo převážně pěstování ovocných stromů v ovocných školkách v okrajových částech města.

Koncem téhož roku odešel z Prachatic bývalý vládní komisař a rada politické správy JUDr. Skalička.

České gymnázium se stále rozšiřovalo, ve školním roce 1934/35 čítalo 194 žáků a v novém školním roce to bylo již 231 žáků.

Nejen v Prachaticích se začala zhoršovat politická situace, ale i ve vnitrozemské politice nastávají změny. T. G. Masaryk 14. prosince 1935 abdikoval a 18. prosince 1935 byl zvolen JUDr. Edvard Beneš. Politická činnost v Německu zavdává příčinu k tomu, aby byla v Prachaticích zřízena složka civilní protiletecké obrany.

Přes veškerá opatření vykazovalo město nezaměstnanost a pro rodiny nezaměstnaných byl vydáván zvláštní přiděl potravin a topného materiálu. Nejistá situace vyžadovala zvýšenou připravenost civilní obrany a umístění civilní státní bezpečnosti.

Zástupci Sudetendeutsche Partei podali protest proti umístění státní policie do Prachatic. 6. února 1937 byl zrušen městský policejní úřad a 20 uniformovaných a 14 civilních úředníků státní bezpečnosti se ujalo ochrany města. Velitelem se stal Dr. Prošek.

Prachatice v období 1938 – 1945

Prachatice bývaly od svého vzniku vždy české a všichni přistěhovalci, například i ti z Bavorska, se vždy s původním obyvatelstvem sžili.

V Ústavě měli Němci zaručené zastoupení v orgánech státní správy, ve školství, v průmyslu i v obchodu. V říjnových volbách v roce 1935 získali Češi v Prachaticích 1 517 z 3 055 odevzdaných hlasů, Němci 1 461 a 77 komunisté. Starostou byl zvolen Čech.

Rok 1938

Nacistické hnutí posílilo vztahy mezi Němci v Prachaticích. V den Hitlerových narozenin vyvěsili němečtí obyvatelé v Prachaticích německou státní rudou vlajku s hákovým křížem. V noci na 11. září 1938 byly zamalovány na většině míst české nápisy a ponechány jen ty německé.

V Norimberku na sjezdu nacistů 12. září žádal Hitler o právo na sebeurčení sudetských Němců. 28. září, ve svátek sv. Václava, se všichni Češi v Prachaticích sešli na mši s promluvou Dr. Melky z Českých Budějovic. Tento den byl posledním svobodným a byl prožit v zoufalství.

Okupace

„30. září 1938 začalo četnictvo ustupovat z pohraničního pásma a prvním městem, kde německé vojsko překročilo hranice, byl Kunžvart. Následující den musela

československá armáda, finanční stráž, četnictvo, státní policie a všichni Češi ustoupit z pohraničí. Nejdříve byly okupovány části jihočeského území: Prášíly, Volary, Ondřejov, Český Krumlov a Rožmberk n./Vlt. 4. října vstoupilo československé vojsko až do Prachatic a bylo zde až 20 000 vojáků. Ubytování byli ve školách, v gymnáziu sídlil štáb.⁴⁵

V Prachaticích vládla nejistota. „5. října přijeli do Prachatic členové mezinárodní komise, kteří si prohlédli okolí, a rozhodli, že Prachatice zůstanou české. Důvodem byl fakt, že Prachatice byly okresním městem, většina obyvatel i starosta byl český. Konečné rozhodnutí zaznělo 6. října 1938, kdy bylo oznámeno, že Prachatice obsadí 8. října říšskoněmecké vojsko.“⁴⁶

Evakuace

Prachatictí obyvatelé se začali po 6. říjnu 1938 přesouvat se svým majetkem do vnitrozemí. Evakuační organizace nebyla téměř žádná, evakovalo se dva a půl tisíce Čechů. Kvůli nedostatečné pomoci muselo mnoho rodin nechat svůj majetek na místě. Prachatictí odjížděli směr Husinec, Vlachovo Březí, Strunkovice, Bavorov, Vodňany a dál. Do veškerého neštěstí se ukazovali sebevědomí Němci, kteří byli u moci. Školy byly přestěhovány do Vodňan, Červený kříž do Vlachova Březí. Kdo se ale nestihl do 8. října odstěhovat, měl povolení si svůj majetek dodatečně odvézt.

„V sobotu 8. října 1938 v 6 hod. ráno odjížděl z Prachatic poslední vlak a město působilo zvenku již německy, bylo vyzdobeno rudými prapory a hákovými kříži. Dopoledne se s Prachaticemi rozloučil i útvar četníků a zbylí Češi věděli, že už je nikdo neochrání. Všechny české nápisy a českoněmecké tabulky se jmény ulic byly odstraňovány, obzvláště si ordneři dali záležet na nenáviděném Národním domě, který byl od roku 1903 centrem kulturního a společenského života v Prachaticích. Objevily se na něm nápisy: „Friede, Freiheit, Arbeit und Brot durch Adolf Hitler.“ Z českého Národního domu se stává německý „Braunes Haus“. Kompletně byly Prachatice zabrány 8. října ve 14 hod. Pokladník městské spořitelny nacist a Franz Watzlawick byl jmenován komisařem města. V ten samý den byl uspořádán velkolepý průvod městem, kterého se účastnily všechny německé složky. Na lázních bylo ubytováno velitelství

---

⁴⁵ Vačkář, M. *Prachatice v letech 1938 až 1945*. 1988, str. 8 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

⁴⁶ Vačkář, M. *Prachatice v letech 1938 až 1945*. 1988, str. 9 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

Wehrmachtu a na náměstí byla situována polní kuchyně, kam chodili denně prachatictí Němci.⁴⁷

Život ve městě pod německou nadvládou

V Prachaticích zůstalo zhruba jen 300 Čechů, celkový počet obyvatel se snížil a většina českých podniků byla přesunuta jinam, některé se zrušily úplně. České obchody a podniky, které v Prachaticích zbyly, byly označeny německy s nápisem „Tschechisches Geschäft“, pro zdůraznění německého obchodu byl použit nápis „Deutsches Geschäft“.

10. října bylo české pohraničí definitivně obsazeno. Od 11. října se stala státní vlajkou vlajka s hákovým křížem a soudy vynášely rozsudky „jménem německého lidu“. Po okupaci byly zavedeny nové úřady, soud a pořádková policie a jiné. 18. října bylo prachatické náměstí přejmenováno na „Adolf Hitler Platz“, od 24. října měly některé ulice nové německé názvy a ty, které nebyly přejmenovány, byly přeloženy do němčiny. Změny se týkaly i dosavadní měny, jež byla 31. října 1938 stažena z oběhu a veškerý dovoz československých peněz nebyl možný.

Od 1. listopadu patřily Prachatice do bavorské župy Bayerische Ostmark a strana SdP byla převedena do NSDAP. Policejní jednotky byly doplňovány například z německých příslušníků československé státní policie. Pro to, aby byly splněny požadavky, platily následující podmínky: árijský původ, tělesná a duševní způsobilost, výška minimálně 160 cm a věk 22-30 let. Útvary nacistické strany byly jednotky SA (Sturmabteilung), které měly společně s příslušníky NSDAP žlutohnědé uniformy.

21. listopadu 1938 byla hraniční čára opět posunuta dále, zabrány byly Staré Prachatice, Ostrov, Oseky, Kahov a okolí. Obsazení bylo dokončeno a politický okres Prachatice byl jedním z nejvíce postižených. Zabráno bylo 43 obcí a Německo získalo 69,7 % plochy z okresu.

O sociálně slabé občany se nacisté příliš nestarali, převedli tuto povinnost na zámožnější obyvatele. K tomu, aby zámožné donutili pomoci, použili určité postupy. Takovým postupem byla např. tzv. zimní pomoc, kdy byly organizovány podomní sbírky peněz a oblečení. Pomoc spočívala i ve vaření tzv. „Eintopfu“, kdy chudí jedli na

---

⁴⁷ Vačkář, M. *Prachatice v letech 1938 až 1945*. 1988, str. 11 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

náměstí z jednoho hrnce, na který zámožnější přispěli. Tisk ovšem zaznamenává, že méně zámožní přispívali leckdy více než bohatí.

Situace v období války

Od 21. ledna 1939 patřily již Prachatice i celá Šumava do „Bayerische Ostmark“, správní sídlo bylo v Bayreuthu a začaly platit bavorské zákony. Ve městě docházelo k odstraňování nápisů „Tschechisches Geschäft“, ale čeští obchodníci je odmítali sundat. Když byly Prachatice v bavorské oblasti, došlo na rozdělení církve od státu a byla zavedena církevní daň. Svátky Božího Těla a sv. Petra a Pavla se po okupaci neslavily, staly se normálními pracovními dny. České mše se sice konaly, ale jen v neděli od 7 hod., ale protože žádný kněz neuměl dostatečně česky, musely se obejít bez promluv. Prachatická nemocnice zrušena ani zmenšena nebyla, ale všichni čeští pracovníci, sestry i lékaři byli nahrazeni německými. Na úřadech se jednalo s Čechy pouze německy, kdo německy neuměl, byl mu přidělen tlumočník. Strana NSDAP nabírala nové příslušníky, kteří byli pravidelně proškolení. Mezi hesla školení patřily výroky: „Vůdce má vždy pravdu. Neporušuj disciplínu. Stranický program je dogmatem. Právo je to, co přináší užitek hnutí a Německu.“ Volby, které měly demokratického ducha, se vůbec nekonaly, a tak NSDAP snadno ovládla Prachatice a dosazovala si do úřadů své přívržence.

Nacisté se chystali okupovat další části Čech a Moravy a v tisku vycházely dezorientující zprávy, jejichž titulky například zněly: „Praha zešílela?“, „Orgie českého krvavého teroru proti Němcům a Slovákům.“, „50 Němců v Jihlavě zavraženo.“, „Němci jsou v největším nebezpečí.“

Hranice nebyly v okolí Prachatic nijak zvlášť střeženy a obyvatelé tudy mohli přecházet i bez propustek. Zákon o organizaci tzv. sudetského území vyšel 25. března 1939.

Po vypuknutí 2. světové války se centrem prachatických Čechů staly Staré Prachatice, sídlila tam škola, knihovna a scházeli se tam všichni z okolí. Při společných besedách se dohodli na tom, že se pokusí sehrát české divadlo, po několika obtížích jim to bylo povoleno a nakonec si i založili svůj divadelní výbor, divadelní spolek jim ale dovolen nebyl.

Začátkem dubna 1940 se objevovali na Prachaticku Poláci, kteří pomáhali v zemědělství a lesnictví. Polákům bylo zakazováno používat dopravní prostředky, navštěvovat kulturní a církevní slavnosti, nemohli chodit ani do hostinců.

V létě 1942 se začali v Prachaticích objevovat dělníci okupovaných částí Sovětského svazu.

V době 2. světové války měly Prachatice svůj ilegální národní výbor, ve kterém zasedali Václav Pilát, Josef Pixa, Jan Sosna a František Soumar. Ti se scházeli a připravovali seznam spolehlivých lidí a jednali o plánech po osvobození.

V březnu 1945 stále častěji bombardovala americká letadla železniční trať z Prachatic do Volar, při těchto náletech také zahynulo několik prachatických obyvatel. 8. dubna byl vydán rozkaz na kopání zákopů kolem města, které měly sloužit jako kulometná hnízda, dále byly stavěny barikády na silnici k Volarům, ke Krumlovu a jiné. Měly sloužit k obraně proti americké armádě. Hlídky, které chodily městem, kontrolovaly všechny chodce.

Osvobození

18. dubna 1945 překročili Američané u Aše českou hranici. Všechny písemnosti, které byly uloženy v úřadech, musely být okamžitě spáleny. 29. dubna 1945 ráno přiletělo nad Prachatice šest amerických letadel, která měla znemožnit vojenské transporty po železnici, jež už dlouho nesloužila civilní dopravě, ale dopravě vojenské. Letadla nejdříve vypálila výstražnou ránu, aby odvrátila nebezpečí a zabránila ztrátám na lidských životech. Lidé se tak mohli vzdálit od nádraží. Američané se rozhodli, že obsadí Prachatice od Vimperka a od Husince, aby předešli velkým ztrátám. Ještě ale nebylo rozhodnuto o tom, jestli se bude město bránit či nikoliv.

7. května 1945 byl zvolen v Prachaticích nový předseda města Václav Pilát. Američané dorazili do města, kde odzbrojili německé útvary a oznámili českým zástupcům, že si pozítří odvezou zbraně. Tato akce vyvolala v německém obyvatelstvu nespokojenost a chtělo své zbraně zpět, čemuž Američané zabránili. Němci v noci opustili Prachatice.

Prachatice byly osvobozeny, staly se opět českými a starostou města byl jmenován Václav Pilát.

Svobodné Prachatice

Ve čtvrtek 10. května 1945 byl v Prachaticích očekáván příjezd amerických vojáků. Byly vyvěšovány americké a československé vlajky.

24. června 1945 byla již zavedena nejnütnější organizační opatření, a tak se mohla v Prachaticích na náměstí uskutečnit první národní slavnost. Slavnost zahájil Václav Pilát, zazněla americká i československá hymna. Starosta oznámil změnu názvu náměstí na Náměstí Svobody. Následoval projev amerického generála, poté promluvil bývalý starosta Otta Chadraba.

Prachatických českých obyvatel zbylo jen 300 a těch, kteří se vrátili po válce zpět, bylo málo. Postupně se ale počet obyvatel zvyšoval.

Od 28. července 1945 museli být všichni, kdo byli německé a maďarské národnosti od 15 let věku, označeni žlutou páskou, nakupovat mohli jen od 15 hod. do 18 hod., nemohli navštěvovat kulturní zařízení, parky a v noci se nesměli pohybovat mimo své obydlí. Ve městě bylo vše pomalu obnoveno, jak obchody, tak školy. 17. září 1945 se začalo vyučovat na národních školách, na gymnáziu a na odborné škole pro ženskú povolání. S americkou armádou se město rozloučilo 22. listopadu 1945 a po jejím odchodu se začaly přidělovat obyvatelům domy, hotely, hostince a jiné podniky.

2. srpna 1945 rozhodla Postupimská konference o tom, že německé obyvatelstvo bude odsunuto do Německa. Tzv. sudetských Němců mělo být odsunuto 2 500 000. V Prachaticích byl také jeden z táborů pro soustřeďování a odsun Němců, nesl název: Sběrný a internační tábor v Prachaticích. Velký počet Němců ale nečekal na legální odsun a uprchl přes hranice.

3. Český tisk na Prachaticku

3.1. Charakteristika periodika *Prachatické noviny (Zájmy Pošumaví)*

Po 14 letech (od roku 1914) vychází na Prachaticku opět český list, který nese název „Prachatické noviny“. První číslo I. ročníku vyšlo 26. října 1928, v desátém roce samostatnosti a v den výročí státního převratu. Prachatické noviny jsou nezávislým týdeníkem, který hájí kulturní, hospodářské, sociální a národní zájmy Čechů na Šumavě a v Pošumaví. Tento list není orgánem žádné politické strany a chce obětavě pracovat pro povznesení kraje po stránce hospodářské, kulturní i sociální, chce přispívat k výchově lidstva, hájit jeho zájmy i potřeby a dokonale ho o současném životě v kraji informovat. List spoléhá na podporu veškeré veřejnosti a chce, aby s ním veřejnost aktivně spolupracovala.

List vychází týdně vždy v pátek, čtvrtletní předplatné je 8 Kč a každé číslo má 6-8 stran. Strany jsou rozděleny do třech sloupců, na titulní straně je vyobrazeno město Prachatice a v záhlaví na každé straně je údaj, o které číslo se jedná, název listu a číslo strany. Prachatické noviny mají několik rubrik: Úvodník, Fejetony, Literární část, Různé zprávy, Obecní samospráva, Hlídky N. J. P., Zemědělská hlídka, Zajímavé drobnosti ze světa, Ženská hlídka, Od našich dopisovatelů, Od našich krajanů z ciziny, Školská hlídka, Pro naše ženy, Rady pro domácnost, Humor, Listárna a redakce, Za hranicemi, Inzerce a Reklama. V listu jsou otištěny i fotografie či obrázky, které se vztahují k aktuálnímu tématu.

Druhý ročník 1929 Prachatických novin zůstává i nadále jediným českým a nepolitickým týdeníkem prachatického, volyňského, vodňanského a netolického kraje. II. ročník je v nové úpravě, každé číslo má vždy 12 stran a opět vychází vždy v pátek ráno. Redakční i administrativní uzávěrka je ve středu večer, kdy hlavním redaktorem je Stanislav Klička. Předplatné stojí 10 Kč za čtvrtletí, 20 Kč za pololetí, 40 Kč za rok a jednotlivé číslo stojí 1 Kč. První číslo II. ročníku vyšlo 11. ledna 1929. V pravém horním rohu je téměř vždy upoutávka v podobě např. „Senzační zpráva uvnitř listu!“, „Senzační román uvnitř listu!“, „Požár v Prachaticích!“, „Počet sňatků a zemřelých na Prachaticku!“, „Jak se na Prachaticku čte!“ a jiná zajímavá témata, která lákají čtenáře ke koupi a přečtení listu. Stránky jsou rozděleny opět do třech sloupců a v záhlaví přetrvává údaj, o které číslo se jedná, název listu a číslo stránky.

Od 3. čísla je v listu publikován humoristicko-detektivní román, který je psaný 13 autory a jeho děj se odehrává v Prachaticích, Vodňanech, Husinci, Bavorově, Netolicích a okolí. Každý z autorů píše část tohoto románu do dotyčného čísla a pokračovat bude další autor, který ale bude vědět jen to, co se dočte v aktuálním čísle. Román vychází celkem ve 28 číslech. Tímto románem na pokračování si list zajistil na určitou dobu velkou poptávku, protože lidé chtěli vědět, jak bude příběh pokračovat a jaký bude mít závěr. Mimo napínavého příběhu se čtenáři dozví i zajímavosti, které se odehrávaly ve zdánlivě klidných částech Prachatic, protože podmínkou při tvorbě byly skutečnosti a situace, jež se odehrály ve zdejším kraji a byly inspirací pro autory příběhu.

Od 18. čísla, jež vyšlo 3. května 1929, má list podnázev „Zájmy Pošumaví“ a objevují se zde i nové rubriky: Naše divadlo, Události posledního týdne, Z kraje a Z redakce. Nově přibyly i poznámky tištěné tučně, které nabádaly čtenáře ke spolupráci, např. „Podpořte náš časopis!“, „Vyžádejte si podrobnější informace!“ a jiné.

V čísle 25 se redaktor Stanislav Klička vzdává své funkce z toho důvodu, že se ujímá opět redakční činnosti v časopise „Československá škola“, mimo jiné také proto, že má zdravotní problémy a nedostatek času. Redakční funkce se ujímá Gustav Roučka.

Od čísla 26 se mění název listu na „**Zájmy Pošumaví**“ s podnázvem „Prachatické noviny“. Tento název setrval až do roku 1938, kdy 16. září vyšlo poslední číslo XI. ročníku.

List po osvobození psal, že po sedmiletém strádání v útisku a bezpráví nastala chvíle osvobození. Tento okamžik všichni toužebně očekávali a měl dalekosáhlý význam. Skončila doba, kdy byl český národ v područí Hitlerovy panovačnosti. Hitlerova třetí říše padla, česká poroba byla smazána a před českým lidem stála nová doba. Díky spojeneckým armádám se stal národ svobodným a mohl opět vydávat noviny.

V roce 1945 začal list opět vycházet a nesl název „**Prachatické noviny**“ s podtitulem „**List Místního národního výboru**“. V levém horním rohu je vyobrazen kostel města Prachatic, strany jsou rozděleny do třech sloupců a v záhlaví je údaj, o které číslo listu se jedná, název listu a číslo strany. Cena jednoho výtisku je 1 Kč, později 1,50 Kč. List vychází dvakrát v měsíci, a to vždy každého 1. a 15. dne, má 6-8 stran. Majitelem a vydavatelem je Místní národní výbor v Prachaticích, zodpovědný

redaktor je V. Špatný, redakce a administrativa sídlí v Prachaticích ve Školní ulici č. p. 112 a tiskne jej firma L. Scheba, pod národní správou J. Lindy.

V listu se objevují i nové rubriky: Z činnosti Místního národního výboru, Různé, Osobní, Školství, Hlídka svazu české mládeže, Z redakce, Sport, Obchod a živnosti, Čtenáři nám píší a Informace z různých měst.

Charakteristika jednotlivých rubrik: (řazeno dle abecedy)

Citáty

Od různých autorů zde redakce publikuje citáty k zamyšlení. Čtenáři mohou číst citáty například od Marka Twaina, Karla Havlíčka Borovského či Svatopluka Čecha, který napsal: „I malý čin je víc, než pouhé řeči!“. Jiné poučení zní: „Nejlepší část výchovy každého člověka jest ona, kterou věnuje sám sobě!“

Co se nám líbí i nelíbí?

Zde je prostor pro čtenáře, aby vyjádřili svůj názor. Redakce nazývá tuto rubriku také Čtenářská hlídka. Čtenáři mohou psát a jsou i vyzýváni k tomu, aby psali příspěvky a názory, které se týkají záležitostí města a poměrů v jejich životě. Názory ovšem nesmějí být stranicky politické či urážlivé. Obyvatelé rádi přispívali svými názory, ač většinou byly negativní. Nelíbila se jim například nádražní místnost, čekárna a místnost pro výdej lístků ve Vodňanech. Především nebyli spokojeni se vzhledem a teplotou místnosti.

Debaty

V Debatách měli čtenáři příležitost diskutovat nad nějakým tématem s ostatními, jejich názor směl mít 10-15 řádek.

Dodatek k různým zprávám

V tomto Dodatku jsou publikovány zprávy například o tom, jaký občan byl kým jmenován, jaké bylo významné úmrtí a podobně.

Fejeton

Autoři fejetonů zpracovávají zajímavá témata humorně a s nadsázkou, často čerpají z vlastní zkušenosti a snaží se poukázat na určitý problém, který je právě ve společnosti aktuální.

Hasičská hlídka

Tato rubrika je zavedena od čísla 29, které vyšlo 19. července 1929. Informuje o všem, co se děje v hasičských sborech, kdy a kde se konají sjezdy, cvičení, schůze, oslavy, přednášky a jak se podařilo zvládnout vzniklý požár. Autoři chtějí předkládat veřejnosti účty ze své činnosti a šířit potřebný zájem o hasičství. Tuto hlídku vedl Julius Jakubec, ředitel školy ve Lštěni. Zařazením Hasičské hlídky do listu byl zajištěn další odběr a větší zájem o list.

Hlídka N. J. P.

Do této rubriky publikuje Národní Jednota Pošumavská a informuje o veškerých aktualitách pro všechny odbory Prachatic i okolí. Jednatelům Národní Jednoty Pošumavské je Otto Chadraba.

Hlídka svazu české mládeže

Sem přispívala mládež se svými postřehy a články, o které se chtěla podělit s ostatními čtenáři.

Hlídka školská

Ve školské hlídce se čtenáři mohou dočíst zajímavé informace z oblasti školství. Například článek „Odborné školy pro ženská povolání“ zpravuje o druzích škol pro dívky a o jejich cílech. I dívky by se měly teoreticky a prakticky vzdělávat, prohlubovat své znalosti a měly by být vedeny k samostatnosti. V Prachaticích se nacházely tři takové školy. Roční škola poskytovala vědomosti a dovednosti k vedení domácnosti a v rodinách. Dívky se pak mohly uplatnit v hotelnictví, pracovat v různých penzionech či se živit jako hospodyně. Dívky se učily vařit, šít, kreslit, žehlit atd. Dvouletá odborná škola byla náročnější a dívky se učily kromě šití a vyšívání i český a německý jazyk, pečovat o dítě, občanské nauce a jiným znalostem. Poslední škola se nazývala Živnostenská pracovna šití šatů, která vedla k vlastní živnosti a podnikání v oděvnictví.

Humor

Tato rubrika se nachází pouze v I. ročníku listu, chce čtenáře pobavit anekdotami a různými vtipnými příběhy pro zasmání.

Informace z různých měst

Každé město v okolí Prachatic má možnost zaslat do redakce zprávy o tom, co se děje právě u nich, na jaké akce by rádi čtenáře pozvali či jaké zajímavosti stojí za zmínku. Pravidelně zde publikují Netolice, Volary, Husinec, Vodňany a další.

Inzerce a Reklama

Čtenáři a obyvatelé mají možnost inzerovat a propagovat nejen své podnikání v listu za určitý poplatek. Tato rubrika se nachází především na zadních stranách listu- obvykle na posledních dvou stranách, ale vidíme ji i mezi různými články. Reklamu zde mají místní restaurace, knihkupectví, lékaři, papírnictví a prodejci nemovitostí.

Jubilea našich buditelů

Pokud nastalo nějaké výročí významné osobnosti, informovala o něm redakce právě v této rubrice. Ročník 1929 ve třetím čísle informoval o stém výročí úmrtí Josefa Dobrovského, dále pak o tom, že uběhlo 160 let od narození Antonína Jaroslava Puchmajera a 180 let od narození Františka Faustina Procházky.

Koutek zdravotnický

Tady se čtenáři dozvídají, jak se chránit například před chřipkou, co dělat, když jsou nachlazení a jiné praktické rady z oblasti zdraví. Většinu zimního období se v této rubrice objevují informace o tom, kdy zaútočí další vlna chřipky, jak se preventivně chránit a která část obyvatel bývá náchylnější. Redakce se snaží lidem radit a promlouvat do duše. Příkladem může být poučení: „Nepřecházejte chřipku, ale snažte se ji opravdu vyléčit!“

Listárna a redakce

Zde čtenáři našli informace pro ty, co přispívají do listu a jiná oznámení. Jednalo se například o důvody zkrácení článků, důvody tiskových chyb a jiné.

Literární část

V Literární části jsou uveřejňovány literární práce, které dosud nebyly přeloženy do češtiny a nikde publikovány. Jedná se například o povídku „Specialisté“, kterou napsal Arkadij Averčenko a jiné.

Lyžařská hlídka

V Lyžařské hlídce sděluje list především v zimních měsících, kdy a kde se konají jaké lyžařské závody, na co se mohou účastníci těšit a za jakých podmínek se mohou zúčastnit. Po skončení závodů je v této rubrice zmíněn i vítěz a průběh závodu.

Naše divadlo

Prachatický ochotnický spolek má také svou rubriku s názvem Naše divadlo. Ochotníci zde prezentují svoji činnost, představení, informují o tom, kdy a jaké představení se hraje, o čem daný divadelní kus je a důvod, proč by jej čtenáři měli vidět.

Obecní samospráva

Občané jsou v této rubrice informováni o tom, co schválila místní samospráva nebo samospráva okolních měst a obcí. Nalezneme zde zprávy například o chystaném rozpočtu, změnách ve městě a jiné.

Obchod a živnosti

V této rubrice se nacházela oznámení všem podnikatelům a byla jistě také velkým přínosem.

Od našich dopisovatelů

List má své pravidelné dopisovatele. Ti pravidelně přispívají právě do této rubriky, která je jim k dispozici. Například v sedmém čísle ročníku 1929 jeden dopisovatel informuje o tom, že Vodňany ujednaly s ředitelstvím státních drah v Plzni smlouvu o dodávce elektrického proudu pro stanici Čičenice.

Od našich krajanů z ciziny

Tato rubrika se v listu nachází od šestého čísla I. ročníku 1928. Rodáci a přátelé v cizině zasílají svoje listy o zprávách ze svého života a o různých zajímavostech, které by čtenáře listu mohly zajímat.

Okresní samospráva

Rubrika Okresní samospráva má stejný charakter jako rubrika Obecní samospráva, jen s tím rozdílem, že uváděné zprávy se týkají celého okresu a nejen určité obce. Byly zde například řešeny otázky, týkající se nových okresů. Bylo důležité ujasnit si, jak budou velké, kde bude sídlo okresního úřadu a především kde bude možno co nejdříve zřídit exposituru.

Osobní

Tato rubrika zpravovala o tom, kdo byl jmenován, na jakou funkci, jaké sňatky ve městě proběhly a další.

Poradna

V rubrice Poradna se čtenáři mohli dočíst rady z různých sfér života. Jednalo se například o rady, jak vypočítat výnosnost cenných papírů v procentech, jak se chovat a kdy podat žalobu pro urážku na cti, jak se stát členem v osadním zastupitelstvu a jiné.

Rady pro domácnost

Kdo by potřeboval cenné rady z oblasti domácnosti, nahlédne do této rubriky a jistě nalezne odpovědi na své otázky. Čtenář zde například nalezne radu, jak nejlépe odstranit rez a podobně.

Román na pokračování

Zde autoři sestavují román na pokračování, který se odehrává v Prachaticích a okolí.

Různé zprávy

V této rubrice se čtenáři dozvídají informace, které nejsou tematicky přesně zařaditelné. List informuje například o občanských podkovářských kurzech, zdravotně statistických poměrech za určité období, dále si mohou čtenáři přečíst seznam porotců a kmetů na daný rok, kdy a kde se koná jaký ples či bruslařské závody a kdo byl jmenován místním zastupitelem.

Senzační zpráva

Touto zprávou chtěli členové redakce čtenáře upoutat a donutit je, aby si dané číslo koupili. Jednou „Senzační zprávou“ byla i informace o tom, jak došlo ke srážce vlaků mezi stanicemi Husinec-Prachatice. 9. ledna 1929 v 7:40 hod. vyjel z Prachatic motorový vůz, neobsazený, bez řidiče a srazil se s osobním vlakem, který jel z Husince. Zraněno bylo celkem devět osob. Ač některé zprávy byly spíše tragické než senzační, objevovaly se v listu často a poutaly pozornost.

Sport

Tato rubrika vychází až od ročníku 1945, v předešlých ročnících, jež nesly název Prachatické noviny, ji čtenáři hledali marně. Nacházela se vždy jako poslední před inzeráty a reklamou a týkala se zpráv ze světa sportu.

Školská hlídka

Tato hlídka informuje o veškerých záležitostech, které se týkají škol, školního roku, školství a vyučování.

Školství

Rubrika Školství měla podobný charakter jako Školská hlídka. Tato rubrika vychází v ročníku 1945. Čtenáři jsou informováni například o tom, kdy se koná zápis do škol a kam mají posílat přihlášky. Ke studiu na reálném gymnáziu v Prachaticích je potřeba zaslat písemné přihlášky, které zasílají rodiče žáků, musí být doplněné křestním

listem, osvědčením o státní příslušnosti, posledním vysvědčením a osvědčením místního Národního výboru o politické spolehlivosti obou rodičů.

Týdenní kronika

V Týdenní kronice jsou publikovány zprávy, které informují o událostech za poslední týden u nás i ve světě.

Události posledního týdne

V části Události posledního týdne se čtenáři dozvídají ve zkratce aktuality, které se udály za poslední týden. Zprávy jsou přehledné a čtenář se vždy dozví podstatu události.

Úvodník

Jedná se o delší útvar, který pojednává o aktuální informaci. Je vždy otištěn na první straně a má tam své pevné místo.

Výchova

Do této rubriky publikovali většinou učitelé nebo školní inspektoři a věnovali se tématům výchovy současné mládeže. Články nesly názvy typu „Nepadne jablko daleko od stromu“, „Stará a nová škola“. Autoři se snažili reflektovat současnou situaci a nabízeli možnost nápravy, pokud byla nutná.

Z činnosti Místního národního výboru

Informace o tom, jak si počíná Místní národní výbor, jaké úpravy ve městech se uskuteční, zprávy týkající se obchodu a živnosti a jiné, byly otištěny v této rubrice. Čtenáři se mohli dočíst například, že byly stanoveny nové prodejní doby pro jednotlivé druhy obchodů a podniků. Potravinářské obchody měly otevřeno od 8 do 13 hod., odpoledne od 15 do 19 hod. a ve středu jen dopoledne. Ostatní obchody měly otevírací dobu v časech od 9 do 13 hod., odpoledne od 15 do 17 hod. a ve středu opět jen dopoledne. Holiči mohli mít své podniky otevřeny od 7 do 12 hod., odpoledne od 15 do 19 hod., v neděli od 7 do 11 hod. a v pondělí měli zavřeno. Pro německé podnikatele platila otevírací doba denně od 15 do 18 hod.

Z kasáren a cvičišť

V této rubrice se čtenáři dozví, co se právě děje ve vojenském prostředí kasáren a cvičišť.

Z kraje

Informace, které zahrnují události a zajímavosti z celého kraje, jsou publikovány v rubrice Z kraje. Město Volyně například informovalo o tom, že Tělocvičná jednota Sokol ve Volyni otevřela 21. července 1929 novou sokolovnu, která byla vybudována s nákladem 400 000 korun a bude sloužit k různým účelům.

Za hranicemi

Aby čtenáři věděli, co se děje v zahraničí a jaká je tam aktuální situace, byla zřízena rubrika Za hranicemi, kde byla vždy nastíněna situace z různých zahraničních měst a států.

Zajímavé drobnosti ze světa

Postřehy, které přináší redakce z jiných států čtenářům Prachatických novin, se objevují právě v této rubrice. Témata typu: jak vnímají ve světě ideál krásy nebo kde se hraje Faust v moderním provedení, jsou jistě také lákavá.

Ze soudní síně

To, co se událo v oblasti soudní, se čtenáři dočtou právě zde. Jsou informováni o soudních sporech, jež se v kraji odehrály a jak dopadly.

Zemědělská hlídka

Rady nejen pro zemědělce naleznou čtenáři v této rubrice. Autoři přináší cenné informace, například kdy a jak připravit osivo na jaro, jak se starat o různé plodiny a další. V prvním čísle ročníku 1929 informuje redakce v článku „Kožešinový král“ o tom, jaký původ měl dámský kožich z králíka. Na kožichy se používali vzácní králíci, kteří pocházeli z Francie, kde se roku 1919 v malé vesnici vyskytli. Dámský kožich z králíka stál sto tisíc korun.

Železniční hlídka

Informace o vývoji železniční dopravy, o vytápění elektrinou a jiných aktualitách si mohli čtenáři přečíst v rubrice, která se nazývala Železniční hlídka.

Ženská hlídka

Rubrika Ženská hlídka se nachází téměř v každém čísle listu a je určena především pro ženskou část čtenářů. Čtenářky v ní naleznou cenné rady v oblasti módy, kosmetiky, domácnosti, vaření, pečení, úklidu, ale i to, jaké mají uplatnění ve světě, kde se stala ministryní žena, že ve Švédsku bojují za to, aby měly studentky stejná práva na stipendia jako studenti nebo to, co všechno ženy dovedou.

Zájmy Pošumaví

Název „Zájmy Pošumaví“ nesl list od 26. čísla ročníku 1929 do 16. září 1938, kdy si lidé mohli list naposledy přečíst před zábořem Prachatic.

Redakce odůvodnila změnu názvu tím, že týdeník je rozšířen v kraji, neomezujícím se pouze na Prachaticko, jeho obliba stoupá, a proto je vydavatelství nuceno změnit příliš lokální název „Prachatické noviny“ na název „Zájmy Pošumaví“. Zájmy Pošumaví neslouží pouze Prachaticku, ale zájmu celého Pošumaví, jeho národním, hospodářským, kulturním i sociálním potřebám. I nadále je list politicky neutrální, protože zpolitizování českého života vede k odcizení se veřejnému životu a ubíjí tvořivost těch, kteří ve veřejném životě dále zůstávají. Tato absolutní politická neutralita dovoluje posuzovat denní otázky bez úzkoprsého stranicství. Zájmy Pošumaví se ale neuzavírají před politickými otázkami a publikují v řadě článků názory nejvýznamnějších českých politických, zejména jihočeských pracovníků nejrozličnějšího vyznání. List chce co nejvíce přispět k hospodářskému posílení Pošumaví a k sociálnímu a kulturnímu povznesení jeho obyvatelstva.

Zájmy Pošumaví se hodnotí jako nevýdělečný a nesubvencovaný list. V 52. čísle III. ročníku píše: „*Spokojíme se, nevykazujeme-li ztrát a subvencí a všelijakých podpor nepotřebujeme, čímž si pro naši dobrovolnickou práci zachováme nejširší volnost v jednání. Nechceme vydělávati za každou cenu, tím méně za cenu úrovně listu.*“⁴⁸

List vychází i nadále vždy jednou za týden v pátek ráno a redakční administrativní uzávěrka je v úterý večer. Čtvrtletní předplatné je 10 Kč a výše ročního předplatného činí 40 Kč. Odběratelem se stává automaticky ten, kdo si ponechá dvě čísla, která byla zaslána na ukázkou. Zájmy Pošumaví nabádají občany, aby do listu inzerovali, a slibuje výhody pro ty, kdo chtějí zveřejnit reklamu či inzerát. Každé číslo listu čítá na 8 stran, z nichž většinou poslední dvě slouží inzerentům a reklamám. Čtenáři mohou být ovlivněni inzeráty nejen na konci listu, ale také často i mezi články a rubrikami. Již v té době jsou psány tučně a velkým písmem, aby je nebylo možné přehlédnout.

Na titulní straně, která není číslovaná, je tučně vytištěn název listu „Zájmy Pošumaví“ a vedle něho menším písmem v závorce „Prachatické noviny“. V záhlaví dalších stránek je název listu, číslo strany a údaj o tom, o kolikáté číslo se jedná.

---

⁴⁸ *Zájmy Pošumaví*. 24. 12. 1930, str. 1

Majitelem je Vydavatelské a tiskařské družstvo zap. spol. s r. o. v Prachaticích a list tiskne Vladimír Hruška v Písku, později Česká šumavská knihtiskárna Antonína Šrámka v Prachaticích.

V čísle 49, které vyšlo 6. prosince 1929, oznamuje redaktor Gustav Roučka rezignaci na svou funkci z důvodu nedostatku času plnit důkladně tuto funkci, neboť se musí věnovat své podnikatelské činnosti. Novým redaktorem se stává profesor Otto Chadraba. **Gustav Roučka** ovšem neopustil funkci redaktora napořád, za redakci odpovídal i v letech 1937 a 1938, od 3. prosince 1937 do 3. června 1938. V této době převzal zodpovědnost za list po Petru Grametbauerovi. Gustav Roučka byl nejen významným redaktorem *Zájmu Pošumaví*, ale také podnikatelem a továrníkem.⁴⁹ Byl spojen s politickým a národním bojem zdejšího kraje v době před převratem a po něm. Byl to tvrdý, rozvážný a cílevědomý muž, který se dovedl postavit proti bouřím doby a lžím a pomluvám národa. Věřil ve vítězství pravdy, nikdy se nevzdával a neustoupil. Roučka byl nadšený vlastenec, nezištný národní pracovník, činorodý průkopník budovatelských snah, který si ve svém rodišti, Prachaticích, založil pletářský závod. Poctivostí, dovedností a houževnatostí přivedl svůj skromný závod tak daleko, že zaujímal ve své době přední místo mezi prachatickými podniky a poskytoval tak obživu mnoha spolupracovníkům. Dále byl činný v Sokole, v Národní jednotě Pošumavské, v obecním zastupitelstvu, ve spolku divadelních ochotníků, v rodičovském sdružení a byl i propagátorem zimních sportů v Prachaticích. V *Zájmech Pošumaví* burcoval ve svých sloupcích svědomí lidu a probouzel skryté národní síly.⁵⁰ Například v článku „K památnému projevu jednoty českého lidu v Prachaticích“ píše: „...*To vše samo dokazuje, že jdeme správnou cestou podle hesla „pravda vítězí“ a že nejdeme do boje za světový mír jen jako planí vlastenci, nebo lokální šovinisté, ale jako dobří Čechové a dobří lidé – světoobčané chápající světový mír, tak jako veliký Masaryk...*“ Článek zakončuje: „...*Proto považujeme tento první máj za mezník a za počátek období opadnutí bouřlivých vln. Věnujme se raději klidné, společné práci pro všechny občany tohoto státu bez rozdílu národností a zanechme těch ze stanoviska hospodářského a světového malicherných národnostních třenic, které již dávno patří zastaralé minulosti. My Čechové máme stále dobrou vůli, ale varujeme, aby v této dobré vůli nebyla viděna*

---

⁴⁹ *Zájmy Pošumaví*. 10. 6. 1938, str. 1

⁵⁰ *Zájmy Pošumaví*. 17. 6. 1938, str. 1

*naše slabost, nebo náš strach a aby se proto jednou tento omyl zle nevymstil, tak jako byl těžce potrestán omyl z roku 1914!*⁵¹

V důsledku situace, která nejen na území Prachaticka na konci třicátých let dvacátého století nastala, se ani list *Zájmy Pošumaví* nevyhnul cenzuře. V článcích, jež byly cenzurovány, se vždy místo těch částí, které byly nevhodné, objevovalo slovo „zabaveno“. Například ve 13. čísle ročníku 1938 byl cenzurován článek „V Československu straší“, v němž list srovnává mocenské síly Německa a Československa s jeho spojenci. V následujícím čísle tedy redakce článek a myšlenky přepracovala a nazvala jej „V Československu nestraší“.

Zájmy Pošumaví byly listem pro českou část obyvatel v okrese Prachatice. Naproti němu stál list *Südböhmische Volkszeitung*, jenž hájil zájmy německých obyvatel. V těchto dvou listech probíhaly spory obou národností na jazykové úrovni. Tématem sporů byla například otázka, kdo dříve obsadil pohraničí, jestli Češi nebo Němci. *Südböhmische Volkszeitung* v článku ze 17. července 1938 „Einst und jetzt“ (Dříve a nyní) dokazuje, že Němci se usídlili v pohraničí dávno, a to v dobách, kdy tato území nikomu nepatřila. *Zájmy Pošumaví* ovšem na to reagují publikováním článku, který vyšel 5. srpna 1938, a vyvrací to, že by prvními obyvateli byli Němci. V článku se píše, že se Němci dostali na území až v dobách posledních Přemyslovců a prvního Lucemburka. Jiné spory se týkaly státních měšťanských škol, výkladu historických etap, či zda v určitých obcích žili dříve Češi nebo Němci.

V posledním čísle vzpomíná redakce na T. G. Masaryka, neboť uplynul rok od úmrtí největšího vítězného bojovníka pro československé ideály. Redakce i přesto, že se blíží dny, o kterých se neví, co přinesou, věří, že je národ silný a bude chránit Masarykův odkaz.

V listu se objevují nové rubriky: Baráčnická hlídka, Sokolská hlídka, Turistická hlídka, Prachatice, Ochotnická hlídka, Divadelní hlídka, Krajanská hlídka a Přehled událostí – domácích a zahraničních.

Úvodníky i nadále informují o tom, co se aktuálně děje. Bývají politické, hospodářské, všeobecné, školské, kulturní nebo národnostní. Především v XI. ročníku, který vycházel v roce 1938, jsou každý týden přinášeny zprávy o tom, k čemu se možná

---

⁵¹ *Zájmy Pošumaví*. 6. 5. 1938, str. 1-2

schyluje a jaké by to mohlo mít následky. Ve 37. čísle, jež vyšlo 9. září 1938, je otištěn článek „Hnědý amok“, který komentuje zřejmě přicházející válku. „*Předpokládá se, a myslíme právem, že se Německo neodváží žádného útoku ozbrojenými silami, když bude míti jasno, že by v takovém případě vyvolalo proti sobě nejen ozbrojený odpor náš, ale současně zákrok Francie, Anglie, SSSR a konečně i Ameriky.*“ V závěru článku spoléhají na pomoc Francie a SSSR. „*...Stanovisko Francie i SSSR bylo od počátku jasné a jednoznačné. Obě velmoci ústy svých odpovědných státníků prohlásily, že splní své smluvní závazky.*“ Článek končí nejistou větou: „*Jsmo tedy na cestě k míru i k válce.*“⁵²

Fejetony opět bývají poučné, zábavné i k zamyšlení a jsou umístovány na předních stranách listu.

Charakteristika jednotlivých rubrik: (řazeno dle abecedy)

Divadelní hlídka

Divadelní hlídka se poprvé objevila v šestnáctém čísle ročníku 1931 za účelem povznést úroveň ochotnických scén a přinášet informace pro jejich potřebu. Tuto hlídku řídí Zeyerův okrsek ÚMDOČ (Ústřední Matice divadelního ochotnictva českého) v Prachaticích. Zveřejňovány jsou články odborné, pojednávající o divadle teoreticky i prakticky, dále kritiky a zprávy o divadelních představeních, a to nejen ze Zeyerova okrsku, ale ze všech spolků a jednot, sídlících v oblasti tohoto časopisu.

Krajanská hlídka

Klub „Zlatá Stezka“ byl spolek šumavských rodáků a přátel, který pravidelně popisoval v listu svoji činnost v rubrice Krajanská hlídka.

Ochotnická hlídka

Například o tom, že ochotníci budou mít zvláštní relaci v druhé polovině února, či o tom, kdy a kde sehrají určitá představení, si čtenáři přečtou v rubrice Ochotnická hlídka.

Prachatice

V této rubrice jsou prezentovány veškeré informace, jež je potřeba sdělit ze zasedání městského zastupitelstva.

---

⁵² *Zájmy Pošumaví*. 9. 9. 1938, str. 1

Přehled událostí – domácích

Přehledy událostí jak domácích, tak zahraničních se vyskytují pravidelně v každém čísle. Čtenáři tak získávají ucelený přehled o tom, co se v daném období děje nejen na území země, ale i o tom, jaká je situace v zahraničí. Například 5. března 1937 list informuje o příjezdu francouzského ministra obchodu, který měl podepsat československo-francouzskou obchodní smlouvu. Dále plukovník Koe ohlásil zřízení nové strany Tábor národního sjednocení, jež byla založena na vůdcovském principu.

22. dubna 1938 bylo zveřejněno, že na Bílou sobotu udělil prezident republiky dr. Beneš rozsáhlou amnestii a abolicí. Byla to největší politická amnestie, jaká byla dosud udělena. Vztahovala se na všechny delikty proti zákonu na ochranu republiky, vyjma vojenské zrady.

Přehled událostí – zahraničních

Tyto události jsou rozděleny podle zemí, kde se udály. Mezi zmiňované země patřily: Německo, Anglie, Maďarsko, Rakousko, Itálie, Francie, Jugoslávie a další. Jedenácté číslo ročníku 1937 informuje o tom, že v Berlíně se konala mimořádná ministerská porada, na níž říšský kancléř Hitler patrně oznámil, jak Německo odpoví na velké zbrojení Anglie, Francie a Itálie.

Ve stejném čísle se čtenáři dočtou, že maďarští nacisté chystali puč v Maďarsku. Maďarská vláda učinila rozsáhlá bezpečnostní opatření a sesadila mezi jinými i šéfa městské policie, jenž s hnutím sympatizoval. Vláda tvrdí, že hnutí bylo financováno z Německa.

22. dubna 1938 se zájemci dozvěděli o anglo-italské dohodě, která byla v Anglii slavnostně podepsána. Na jedné straně slibuje Anglie, že uzná anexi Habeše a Itálie se na druhé straně zavazuje, že odvolá dobrovolníky ze Španělska. Mimo to obsahuje dohoda úmluvy o Suezském průplavu, jezeře Tana, propagandě mezi Araby a o zbrojení na Středozemním a Rudém moři.

Různé zprávy

Tato rubrika se zabývá v listu módou, zdravotnictvím, řemesly, hospodářstvím a jinými tématy. Osmé číslo ročníku 1937 informuje v článku „Léčivé účinky ultrakrátkých vln“ o tom, že prof. Essan v Jeně přišel na myšlenku využití ultrakrátkých vln v lékařství. Jeho spolupracovník provedl po několika zkouškách na zvířatech i

pokus sám na sobě. Ozářil si postižené místo, kde se mu utvořil vřed, aby vyzkoušel působení vln. Výsledek předčil očekávání. Za tři dny nebylo po nemoci ani stopy.

Samospráva

V Samosprávě jsou uváděny různé vyhlášky, nařízení či opatření. Například číslo 28 ročníku 1937 publikuje vládní nařízení, kterým byla zkrácena lhůta, v níž mají být předkládány rozpočty ke schválení přírážek. Ministerstvo financí proto nařídilo, aby berní úřady dodávaly obcím přírážkové základny přímých daní do konce července, místo dřívější lhůty do konce září.

Sokolská hlídka

I Tělocvičná jednota Sokol měla pro své články místo v Zájmech Pošumaví. Například Sokol Lhenice publikuje v sedmém čísle ročníku 1937, že 31. ledna byly poprvé uspořádány šibřinky rázu „V krápníkové jeskyni“ a že valná hromada jednoty se v tomto roce konala za větší účasti členů. Jednota dále sehrála tři divadla, pořádala besedy a proslovy.

Soudní síň

V této rubrice jsou čtenáři informováni o všech případech, které soud v okrese řeší nebo o těch případech, které vyřešil. Například devatenácté číslo ročníku 1932 otisklo článek „Vrah Anny Bauerové z Prachatic – Štěpán Hable odsouzen k smrti provazem“. Píseckou porotou byl projednáván případ vraždy, kterého se dopustil Štěpán Hable, 21 let, čeledín. Na lesní cestě, jež vede do Kahova, byla nalezena mrtvola stařeny. Bylo zjištěno, že šlo o sedmdesátiletou Annu Bauerovou, dělnici z Prachatic, která byla usmrcena bodnou ránou do prsou. Podezřelý Hable se následně po výslechu přiznal. Důvod vraždy byl ten, že Bauerová vraha upozornila na to, že může způsobit požár, který si rozdělal v lese. Stařena mu pohrozila udáním, a tak Hable vytáhl dýku a bodnul ji do prsou.

Sport

Rubrika Sport se objevuje v listu až po změně jeho názvu na Zájmy Pošumaví. Sportovní zprávy jsou umístěny před inzeráty a reklamou. Například 18. června 1937 list publikuje: „*Mužstvo SK Misík zvítězilo v neděli v Husinci velmi lehce nad pěkně hrající Slavii a revanchovalo se tak důkladně za porážku utrpěnou ve Vimperku*“

*v poměru 7:1. Že útok měl správnou mušku, o tom svědčí počet nastřílených branek. Na výši byla i obrana, která dovolila Slavistům pouze jeden úspěch.*⁵³

Turistická hlídka

Zde čtenáři naleznou zprávy a informace z různých turistických klubů. Ve čtvrtém čísle ročníku 1937 čteme, že lyžaři Klubu československých turistů pořádají první lyžařské turistické závody, přebor Šumavské župy a závody sjezdu v neděli 24. ledna v Kubově Huti u Vimperka.

Zemědělská hlídka

Tato hlídka pokračuje ve zveřejňování článků, které jistě ocení každý zemědělec nebo zahrádkář. V sedmém čísle ročníku 1937 je článek „Upravme přísevem porost luk“, kde se zemědělci dozvídají, že se mají seznámit s vhodnými porosty lučních trav. Zemská výzkumná pícninářská a travinářská stanice v Rožnově pod Radhoštěm zašle kolekci semen za 1 Kč s návodem, jak založit zahradu. Zájemci o tato semena se mají obrátit na zemědělskou poradnu při odborné hospodářské škole v Prachaticích.

Ženská hlídka

Ženská hlídka si zachovala svůj ráz i po změně názvu listu. Zájmy Pošumaví i nadále poskytují ženám praktické rady a píšou o tématech, která jsou právě pro ženy zajímavá. Třetí číslo ročníku 1937 radí v článku „Péče o zuby jest důležitá pro zdraví“, jak by rodiče měli pečovat o zdravý chrup svých dětí, jak často by s dětmi měli navštěvovat zubního lékaře a jak nejlépe předcházet problémům. Jiné články v tomto čísle informují o tom, jak odstranit skvrny od kávy na nejjemnějších látkách či jak účinně odstranit skvrny od vína.

---

⁵³ *Zájmy Pošumaví*. 18. 6. 1937, str. 7

3.2. Charakteristika periodika *Okresní věstník*

V Okresním věstníku se zpravidla zveřejňovaly různé právní předpisy, úřední usnesení, rozhodnutí, opatření, doporučení nebo oznámení a sdělení. Okresní věstník pro politický okres prachatický vydával Okresní úřad v Prachaticích a byl určen pro všechny starosty obcí, obecní úřady, pro ředitele a správy škol, pro lékaře a pro jiné zájemce. Předplatné věstníku stálo 30 Kč na rok. Věstník vycházel jednou měsíčně, většinou v prvních dnech v měsíci a měl tedy dvanáct čísel. Některé ročníky měly ale i třináct čísel z toho důvodu, že v jednom měsíci vyšla dvě čísla, která informovala o výjimečných událostech, jako byly volby do zastupitelstva apod. V každém ročníku byla příloha „Rozpočet pro správní rok“, který schválilo okresní zastupitelstvo a dalo jej k dispozici ve věstníku. List nemá pevně stanovený počet stran, někdy má například jen strany dvě, jindy zase stran deset. Počet stran se odvíjí od počtu zpráv a sdělení, která jsou otištěna.

Stránky jsou rozděleny do dvou sloupců, v záhlaví každé strany je název listu „Okresní věstník pro politický okres prachatický“ a údaj o tom, o jaké číslo se jedná. List nemá číslované strany. Na úvodní straně se v levém horním rohu nachází rok (např. „Ročník 1936“), nahoře uprostřed je tučným písmem název listu, poté číslo listu a datum, kdy byl vydán. Následuje drobným písmem obsah, kde jsou vypsány všechny zprávy s příslušným číslem. Každá zpráva či sdělení má své pořadové číslo. Zprávy jsou číslovány od prvního čísla v ročníku a pokračují vzestupně do dalšího čísla. Například první číslo ročníku 1936 končí zprávou č. 29 a druhé číslo téhož ročníku začíná zprávou č. 30, pak má tedy celý tento ročník celkem 131 zpráv. Na poslední straně čísla je pod všemi články jméno okresního hejtmána, který je zároveň vrchním radou politické správy (např. Dr. Včelák, Dr. Mareš, J. Novotný a další). Okresní věstník se tiskne v knihtiskárně E. Tilpa (L. Scheby) v Prachaticích.

V následujícím seznamu jsou uvedeny rubriky, které se s větší či menší pravidelností objevovaly v listu. Některé se v jednom čísle objevovaly i vícekrát (např. Vyhlášky, Všem obecním úřadům, Zprávy ze schůze okresního zastupitelstva)

Charakteristika jednotlivých rubrik: (řazeno dle abecedy)

Konkurzy

V této části jsou vypsány všechny konkurzy, které se v daném okrese konaly. Často jsou uváděna volná místa na pozici učitelů. Například v desátém čísle ročníku 1931 je vypsán konkurz na místa učitelů a učitelek do obecných smíšených škol v Šumavských Hošticích, v Husinci, ve Sv. Máří, v Nebahovech a v dalších. Žadatelé, jež podávají současně více žádostí, jsou povinni uvést tuto okolnost a také pořadí, v jakém dávají jednotlivým místům přednost. Žádosti musí být opatřeny ověřenými osobními výkazy a podány okresnímu školnímu výboru v Prachaticích do 31. října 1931.

V některých číslech je otištěno i více konkurzů najednou.

Lakatelé chudinských podpor a podvodní navštěvovatelé nemocnic

Všichni lidé, kteří neoprávněně nakládali s veškerými podporami a neoprávněně pobývali v nemocnici, jsou zveřejněni v seznamu pod názvem „Lakatelé chudinských podpor a podvodní navštěvovatelé nemocnic“. Obecní úřady a veřejné nemocnice správního obvodu upozorňují na jmenované a vybízí, aby jim mimo případ nevyhnutelné potřeby nebyla poskytnuta žádná podpora a nebyli přijímáni do nemocnic. Tyto seznamy měly někdy až tři strany. Bylo vždy uvedeno jméno, datum narození, místo bydliště a někdy i profese dotyčného lakatele.

Nařízení zemského prezidenta v Praze

Veškerá nařízení vydaná zemským prezidentem jsou umístěna v rubrice „Nařízení zemského prezidenta v Praze“. Tato nařízení jsou závazná a jejich přestoupení by bylo náležitě potrestáno. V sedmém čísle ročníku 1935 je nařízení „Změna dob hájení zvěře v zemi české na rok 1935“, kde se doba hájení srnců stanovuje od 1. října 1935 do 15. května 1936, doba hájení koroptví končí 14. srpna 1935 a začíná opět 16. listopadu.

Nařízení zemského úřadu

Vše, co nařídil zemský úřad, bylo zveřejněno zde. Například v šestém čísle ročníku 1934 se nachází návod k tomu, jak označovat ceny, původ a jakosti vajec. Zemský úřad nařizuje, aby osoby prodávající vejce na živnost a na trzích vždy zřejmě vyznačily vedle ceny vajec i jejich původ, zda jsou tuzemská či cizozemská. U

cizozemských vajec je nutné vyznačit, z které země byla dovezena, zda jsou čerstvá, chladírenská nebo vápenná.

Oběžník

V oběžníku žádají obecní úřady, aby daná informace byla uvedena ve známost. Jsou zde zveřejněny například zákazy prodeje určitých léčiv, mzdové úpravy, konání sbírek atd. V sedmém čísle ročníku 1931 je článek s názvem „Lesní požáry, zákaz kladení ohňů“. Ve veřejném zájmu je nutné, aby bylo zabráněno každoročně vznikajícím škodám, jež vzniknou z lesních požárů. Zakazuje se proto kladení ohňů v lesích od 15. září. Tento zákaz se netýká lesních dělníků pracujících v lese. Z téhož důvodu je zakázáno odhazovat neuhašené nedopalky v lesích či jejich blízkosti. Nedodržení zákazu bude potrestáno peněžitou pokutou od 10 Kč do 5 000 Kč nebo vězením od 12 do 14 dnů.

Osobní

Zde najdeme veškeré informace o tom, kdy má jaký lékař dovolenou, kdo jej zastupuje a co z toho plyne pro občany, dále pak sdělení o úmrtích významných občanů, jmenování a jiné události. Například v prvním čísle 1931 sděluje, že MUDr. Ferdinand Böck, státní obvodní lékař v Prachaticích, se vrátil z dovolené a opětovně nastoupil do služby dne 28. listopadu 1930. Jeho zástupce po dobu dovolené, praktický lékař Dr. W. Stini v Prachaticích, byl substituován dnem 8. listopadu 1930 zproštěn.

Různá opatření

V této rubrice jsou zveřejněna veškerá opatření, která by měla být dodržována. Například v osmém čísle ročníku 1935 je „Opatření proti žebrotě“. V tomto opatření se píše, že Praha je vystavena mimořádně vysoké míře přílivu osob sociálně slabých, kteří přicházejí do Prahy v naději, že se zde lépe uживí, a když nedosáhnou možnosti práce, uchylují se k žebrotě. Jelikož odstranění nebo alespoň omezení žebroty v Praze není možné bez pomoci příslušných činitelů a venkovských orgánů, je zapotřebí, aby starostové omezili příliv osob do Prahy bez dostatečných prostředků.

Ředitelstvím a správám škol

Opatření a informace, které jsou určeny pro ředitele a správy škol, jsou umístěny v sekci „Ředitelstvím a správám škol“. Uvádějí se zde různá doporučení, povinnosti a připomenutí pro vedení škol, učitelské sbory a pro rodičovská sdružení. V jedenáctém čísle ročníku 1931 je článek, který nese název „Sociální péče o žactvo“. Dozvídáme se,

že škola jako jedna z nejdůležitějších institucí našeho státu se musí srovnávat s duchem jeho demokratického zřízení a mládež se má cítit šťastna a nemá trpět důsledky třídních, stavovských, stranických a jiných rozdílů. Škola má tedy uskutečňovat své sociální poslání. Mládež by neměla pociťovat nepříznivé hospodářské poměry a škola má být místem radosti a pohody. Je tedy požadováno, aby ředitelství a správy škol organizovaly na svých školách nejučinnější péči o trpící žactvo, aby pečovaly o jejich zdraví, řádné vybavení a další.

V jiných člancích jsou dále ředitelé informováni o tom, že musí každoročně sestavovat a okresnímu úřadu zaslat seznam žactva, které je zapotřebí přeočkovat. Vždy je jim to včas ve věstníku připomenuto.

Sbírka milodarů pro pohořelé

V těchto sděleních jsou zveřejněny informace o tom, kdy a kde vypukl jaký požár, jaká je způsobena škoda a v jaké situaci se nachází poškozený. Milodary byly zasílány přímo na obecní úřad v jakékoliv výši. Například ve čtvrtém čísle ročníku 1930 se dočteme, že 7. března vypukl v rolnické usedlosti Václava Kopfa v Dáchově č. p. 13, politické obci Dolní Kožlí, požár, který úplně zničil do základů veškeré hospodářské budovy, zásoby sena, slámy, veškeré hospodářské stroje a nářadí, šatstvo, prádlo a nábytek. Pojištění je jen malé ve výši 10 000 Kč. Současně shořela výměnkářská chalupa č. p. 11, která byla s hospodářskou budovou spojena a patřila matce výše jmenovaného. Vzhledem k tomu, že Václav Kopf je značně zadlužen, musí odvádět výměnek, jeho matka je nemocná a neschopná pracovat, tak je povolena sbírka milodarů ke zmírnění bídy obou pohořelých. Milodary mohou být zasílány na obecní úřad v Dolním Kožlí, pošta Vlachovo Březí.

Všem lékařům

Pro lékaře byla určena rubrika „Všem lékařům“, kde se dozvídali důležité informace jim určené. V prvním čísle ročníku 1932 je článek „Prodloužení a změna smlouvy lékařské“, kde se lékaři dočetli, že byla prodloužena dosavadní smlouva o úpravě lékařské služby do 31. března 1932. Základní honoráře praktického lékaře činí od 1. ledna 1932 za denní ordinaci v ordinačních hodinách 7 Kč a za včas neohlášenou návštěvu 14 Kč. Na podkladě těchto základních tarifů se mění všechny ostatní honoráře za řádné výkony.

V jiném čísle se lékaři dozvídají například o imunizaci proti spále a záškrtu. Tato zpráva vyšla v pátém čísle ročníku 1932. Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy hledí k velkému významu aktivní imunizace proti záškrtu a spále a nabádá lékaře, aby s očkovacími látkami sečkali a aby je objednávali ze Státního zdravotnického ústavu Československé republiky.

Všem obecním úřadům

Tato rubrika zahrnuje informace a zprávy pro všechny obecní úřady v daném politickém okrese. Ve čtvrtém čísle ročníku 1930 se například dočteme o placení příspěvků v obecních knihovnách. Ve sdělení se úřady dozvídají, že vzhledem k vyskytnuvším se případům, obce buď vůbec ničím nepřispívají na obecní knihovny, nebo že peníze v rozpočtu určené na obecní knihovny věnují jiným účelům. Proto se upozorňuje na ustanovení, dle nichž činí roční minimální částka na osobu 50 haléřů, že jsou obce povinny vybrané obnosy výlučně věnovat ve prospěch obecní knihovny.

Ve třetím čísle ročníku 1931 je článek „Hlášení změn evidenčních koní“. Opětně je připomenuto, že obecní úřady jsou povinny pravidelně zasílat měsíční výkazy změn v evidenčním stavu koní zdejšího úřadu. Také negativní hlášení je nutno předložit nejdéle vždy do pátého dne každého měsíce zdejšímu úřadu.

Všem pánům starostům obcí

Pro všechny starosty obcí je vyčleněna rubrika „Všem pánům starostům obcí“, kde jsou uváděny různé pokyny, informace, prosby o spolupráci a další. V pátém čísle ročníku 1933 je článek „Dávka z přírůstku hodnoty nemovitostí“, ve kterém se zemský inspektor pro zemské dávky v Praze obrací na obce, aby při vyměřovacím řízení spolupůsobily. Spolupráce se vztahuje na podávání posudků o obecných hodnotách nemovitostí. Zájem obecní pokladny vyžaduje, aby obce podávaly posudky včas a náležitě spolupracovaly.

V prvním čísle ročníku 1936 jsou starostové informováni o tom, jaké závady byly zjištěny při vydávání pasů. Zemské vojenské velitelství v Praze zjistilo, že některé obecní úřady neplní povinnosti a dopouštějí se těchto chyb: nevedou ohlašovací knihy o pobytu, nezasílají ohlašovací listy, vyřizují věci pozdě a další.

Všem pánům zvěrolékařům

Veškeré informace, které se týkají zdravotnictví či léčiv pro zvířata, jsou zveřejňovány pro všechny zvěrolékaře v této rubrice. V osmém čísle ročníku 1932 je

článek „Výroba a prodej přípravku proti července vepřů – Frant. Hoffman v České Třebové“, kde Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy zakázalo výrobu a prodej přípravku proti července vepřů, který nabízí František Hoffman. Přípravek je malou obměnou „erysipelinu“, jež vyráběl Jaroslav Hoffman. Všichni zvěrolékaři tento zákaz musí akceptovat.

Vyhláška

V části Vyhláška jsou uváděny různé předpisy, nařízení, oznámení, změny, sdělení a ustanovení, která jsou platná dle určitého paragrafu zákona pro daný termín. Například ve druhém čísle ročníku 1930 je zveřejněna vyhláška „Konání úředních dnů v roce 1930“, kde se čtenář dočte, že ve Volarech jsou úřední dny v úterý 11. února, 13. května, 12. srpna a 11. listopadu v městském úřadě od 9 do 12 hod. Dále pak například ve Vimperku jsou úřední dny ve středu 26. února, 7. května, 6. srpna a 5. listopadu v místnostech bývalé okresní správní komise od 9 do 12 hod. V úředních dnech mohou obyvatelé vyřizovat veškeré záležitosti, vznést dotazy či stížnosti. Účast všech starostů respektive jejich zástupců je v oněch dnech povinná.

V osmém čísle ročníku 1932 je publikována vyhláška o přidělování nových poznávacích značek pro motorová vozidla, kdy se mění a doplňují předpisy o jízdě motorovými vozidly. Poznávací značky budou mít od této doby bílé provedení písmen i číslic na černém podkladu a bílé orámování celé evidenční značky. Evidenční značka se skládá z písmena, jež označuje obvod zemského úřadu a z arabských číslic. Pro zemi Českou je určeno písmeno Č, pro zemi Moravsko-slezskou je písmeno M, pro zemi Slovenskou je písmeno S, pro zemi Podkarpatsko-ruskou písmeno R a pro Prahu písmeno P. U evidenční značky pro motorová vozidla o dvou kolech jsou velká tiskací písmena za arabskými číslicemi nebo pod nimi.

Vylosování porotců a kmetů

Dle sdělení prezidenta krajského soudu v Písku byli vždy vylosování porotci a kmeti pro daný rok a zveřejněni v této rubrice. Seznam je vždy rozdělen dle soudních okresů. Pro rok 1935 byli vylosováni např. pro soudní okres Netolice: Marie Podlahová, manželka rolníka. Pro soudní okres Prachatic: Frentišek Pernekr, úředník záložny. Za hlavní kmety byli vylosováni: Jan Schramml, obchodník z Volar, Ludvík Berger, knihtiskař z Vimperka, Konrád Vlk, tovární dělník z Prachatic a další.

Zprávy osobní

V osobních zprávách se čtenáři dočtou o všech přeložených a dosazených komisařích, úřednících a jiných důležitých osobách. Osmé číslo ročníku 1935 informuje o přeložení vrchního komisaře politické správy Emericha Vyskočila. Ten byl od okresního úřadu v Přísečnici přeložen ke zdejšímu úřadu. Ludvík Ruth, komisař politické správy, byl pro změnu přeložen od zdejšího úřadu k okresnímu úřadu ve Falknově.

Zprávy z okresního výboru

Tato rubrika je obsahově podobná níže uvedené rubrice „Zprávy ze schůze okresního zastupitelstva (výboru)“. Zde jsou ve stručnosti zveřejněny zprávy z okresního výboru. Například jedenácté číslo ročníku 1934 informuje o tom, že byla vzata na vědomí zpráva o stavebním nákladu na serpentinu u Žárovné, bylo usneseno upravit služební plat správce Emanuela Kellera, upravit výpovědní podmínky pro smluvní cestáře, dále byl schválen odprodej obecního pozemku v Těšovicích a další.

Zprávy ze schůze okresního zastupitelstva (výboru)

Zde jsou uveřejňovány zprávy z jednání okresního výboru, později zastupitelstva. O čem zastupitelstvo jednalo, na čem se usneslo, co schválilo či zamítlo, co vzalo na vědomí a další informace patří právě do této rubriky.

Ve druhém čísle ročníku 1932 je otištěna „Zpráva o schůzi okresního výboru, konané dne 15. ledna 1932“. Bylo usneseno vyrozumět obec Malovičky, že jí nemůže být vyplacena již povolená subvence na opravu obecních cest. Dále byla vyřízena záležitost dodávky šterku z lomu Brusenského v roce 1931, zamítnuto odvolání Jana Sittera proti rozpočtu obce Milešice, usneseno darovat cestářům cestářské náčiní, které již od okresu převzali, a také byla schválena zálohová půjčka obce Volary ve výši 50 000 Kč.

3.3. Charakteristika periodika *Úřední list*

Úkolem Úředního listu je především zprostředkovat spojení co nejkratší cestou jak mezi obecními, farními a jinými úřady, tak mezi obyvateli zdejšího, velmi rozsáhlého okresu. Úřední list měl být všeobecně užitečný v nejširších vrstvách obyvatelstva. To, aby byl list co nejvíce rozšiřován i ve výdělkových, hospodářských a živnostenských společenstvech, spolcích, hostincích a všech závodech, měli za úkol starostové obcí. Celý název listu se po dobu jeho vydávání měnil. Pro tuto práci byly zkoumány ročníky 1916 – 1929. V roce 1916 se list jmenuje „Úřední list pro okresní hejtmánství a okresní školní radu v Prachaticích, okresní výbory v Netolicích a ve Vimperku a správní komisi zastupitelského okresu Prachaticko-Volarského v Prachaticích“, od devatenáctého čísla ročníku 1919 nese název „Úřední list pro okresní správu politickou a okresní školní radu v Prachaticích, okresní výbor v Netolicích a správní komisi zastupitelského okresu Prachaticko-Volarského v Prachaticích a ve Vimperce“, v roce 1920 je název opět pozměněn na „Úřední list pro okresní správu politickou a okresní školní radu v Prachaticích a správní komisi zastupitelského okresu Prachaticko-Volarského v Prachaticích, ve Vimperce a v Netolicích“ a 1. ledna 1927 se změnil dlouhý název pouze na „Úřední list okresní správy politické a okresního školního výboru v Prachaticích“. Největší obměnu prodělal list v roce 1929, kdy od 8. února 1929 vychází pod názvem „Okresní věstník pro politický okres prachatický“. První číslo ročníku 1929 vycházející 1. ledna 1929 je tak tedy poslední, které se jmenuje „Úřední list“. Jelikož vycházel v době, kdy na území pobývala velká část německého obyvatelstva, byl list vydáván jak česky, tak i německy. Němci tedy nečetli „Úřední list“, nýbrž „Amtsblatt“ psaný švabachem.

Do března roku 1922 se list tiskne v Knihtiskárně Antonína Dvořáka ve Vodňanech, poté má tisk na starost Knihtiskárna Ed. Tilpa (L. Scheby) v Prachaticích.

Úřední list vycházel obvykle na začátku měsíce, měl tedy dvanáct čísel ročně. Pokud ale nastala nějaká mimořádná událost, jako byly například volby do zastupitelstev či jiná akce, o které bylo potřeba informovat, pak vyšel list i dvakrát za měsíc nebo vyšlo dvojčíslí. Nejen název, ale i roční předplatné se v průběhu let měnilo. V roce 1916 stálo 16 Kč, od 1. ledna 1921 z důvodu zdražení papíru a tisku se částka zvedla na 25 Kč, v roce 1922 to bylo už 40 Kč, ovšem za rok se předplatné snížilo na

30 Kč a v roce 1924 si list zájemci kupovali opět za 25 Kč. Cena se tedy pohybovala a měnila v závislosti na celonárodních podmínkách a situaci.

V horní části titulní strany se nachází název listu „Úřední list“, datum vydání, údaj o tom, o které číslo a ročník se jedná. Mezi slovy „úřední“ a „list“ byl do roku 1919 vyobrazen znak Rakouského císařství, tedy dvouhlavý, třikrát korunovaný orel s rozpjatými křídly, který drží meč, železo a jablko. Na hrudi nese znak Lotrinsko-habsburské dynastie. Do čtvrtého čísla ročníku 1919 je titulní strana bez obrázku, od následujícího čísla je nad názvem listu vyobrazen střední státní znak Československé republiky, který má „dva štíty, přední a zadní. Na předním (srdečním) jest znak český: na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku v pravo hledící, úst rozžhavených, s jazykem vyplazitým, drápy a čelenkou, vše zlaté barvy. Zadní štít jest čtvrcený. V jeho horním pravém poli jest znak slovenský: na červeném štítě tři modré vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší. V levém horním poli znak Podkarpatské Rusi: štít na zděl rozdělený, v pravém, modrém poli tři zlatá břevna, v levém, stříbrném poli stojící červený medvěd v pravo hledící. V pravém spodním poli znak moravský: na modrém štítě v pravo hledící orlice s čelenkou, stříbrně a červeně šachovaná. V levém spodním poli znak slezský: na zlatém štítě v pravo hledící černá orlice s čelenkou v červené zbroji se stříbrnou pružinou na prsou, zakončenou jetelovými trojlístky a uprostřed zdobenou křížkem.“⁵⁴ Od čtvrtého čísla ročníku 1920 do osmého čísla ročníku 1922 je vyobrazen na titulní straně malý státní znak Československé republiky, a to „na červeném štítě stříbrný dvouocasý lev ve skoku v pravo hledící, úst rozžavených, s jazykem vyplazitým, drápy a čelenkou, vše zlaté barvy, nesoucí na svých prsou červený štítek s třemi modrými vrchy, z nichž na prostředním vyšším vztyčen jest stříbrný kříž patriarší.“⁵⁵ Poté se list vrací opět ke střednímu státnímu znaku. První strana není číslována, čísluje se od druhé strany. Mezi každým oznámením je oddělující krátká čára a všechny zprávy mají své číslo. V prvním čísle daného ročníku má první zpráva číslo jedna a čísluje se nepřetržitě až do posledního čísla daného ročníku. Na konci listu je „V Prachaticích, dne...“ a jméno správce úřadu (např. Dr. Taške, Pižl, Karlík...) Úřední list nemá daný pevný počet

⁵⁴URL:<<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>> [citováno 2011-10-06]

⁵⁵ URL:<<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>> [citováno 2011-10-06]

stránek. Tento počet se liší v závislosti na tom, kolik zpráv, oznámení, předpisů či vyhlášek dané číslo má.

List má své více či méně pravidelné rubriky, ale také zprávy, které nejsou do žádné z nich zařazeny. Některé z rubrik se objevují i vícekrát v jednom čísle, mezi často se opakující patří například Vyhláška, Konkurzy, Ředitelstvím a správám škol, Všem obecním úřadům a Oběžník.

Charakteristika jednotlivých rubrik: (řazeno dle abecedy)

Dražební edikt

Veškeré dražby, které se budou konat v následujících dnech, jsou zveřejněny v této rubrice. V devátém čísle ročníku 1924 se zájemci dočtou o tom, že dne 9. října 1924 se v 9.00 hod. koná u okresního soudu v Prachaticích v síni číslo 2 dražba těchto nemovitostí: Dům č. p. 57, stavební parcela č. kat. 96/2 a hospodářské stavení č. p. 57 v Husinci. Odhadní cena je 90 638 Kč a 50 h, nejnižší podání činí 48 569 Kč.

Jmenování

V této rubrice se informace věnují, jak název napovídá, všem jmenováním, která se konala. Druhé číslo ročníku 1925 sděluje, že okresní hejtman Lev Knothe byl jmenován prezidentem republiky radou politické správy, a to s účinností ode dne 28. října 1924.

Konkurz

Konkurzy na volná pracovní místa jsou vypisovány i několikrát v jednom čísle. Například v prvním čísle ročníku 1918 jsou čtenáři informováni o volných místech pro učitele v okrese:

- „1. Místo řídícího učitele při pětidenní škole v Husinci.
2. Po jednom místě učitelů I. třídy při obecných školách v Hošticích, Nebahově a Němčicích.
3. Po jednom místě učitelů II. třídy při obecných školách v Bohumilicích, Čkyni, Hošticích a Lhencích.“

Žadatelé mají prokázat způsobilost k vyučování katolického náboženství, žádosti mají být opatřené všemi zkušebními a služebními doklady a zaslány do 28. února 1918 okresní školní radě v Prachaticích. Je také dovoleno, aby za nepřítomné učitele podali žádosti i jejich nejbližší příbuzní.

Oběžník

Oběžník podává informace, které by měly příslušné úřady dát na vědomí co největšímu počtu lidí. První číslo ročníku 1920 sděluje, že vláda Polské republiky informuje Československou republiku o případech cholery, které se na jejich území vyskytly. Všechny tyto případy byly potvrzeny jako pravá cholera asijská. Proto se vybízí všechny obecní úřady, aby co nejprísněji dodržovaly hlášení o přichozících cizincích a pokud by byly zjištěny osoby s příznaky nemoci, musí být podrobeny pětidennímu zdravotnímu dozoru bez svobodného pohybu.

Osobní zprávy

V osobních zprávách jsou čtenáři informováni o veškerých změnách, které se týkají například přeložení, dosazení komisařů, úředníků, lékařů a jiných osob. Ve třetím čísle ročníku 1918 se dozvíme, že okresní komisař Leo Knothe byl přeložen od zdejšího úřadu k okresnímu hejtmanství v Tachově a zdejšímu úřadu byl přidělen místodržitelský koncipista Dr. Karel Baretta od okresního hejtmanství v Jablonci nad Nisou.

Oznámení

Rubrika Oznámení se v Úředním listu týká především docházky žáků za daný školní rok či měsíc. V prvním čísle ročníku 1925 je zveřejněna „Docházka školní za měsíc říjen 1924“. V měsíci říjnu byla docházka například ve Lhenicích 96,43 %, v Netolicích 94,55 %, v Husinci 92,35 %, v Lažištích 78,87 %, ve Lštění 60,96 % atd. Vždy jsou obce seřazeny sestupně. V tomto oznámení se apeluje na všechna ředitelství a správy škol, aby postupovaly proti těm, co školní docházku zanedbávají.

Poděkování

Čas od času se v listu objeví rubrika Poděkování, kde obecní úřady děkují za dary či příspěvky. Ve druhém čísle ročníku 1925 je zpráva o tom, že pro pohořelé v Horní Sněžné bylo dosud vybráno a pohořelým odevzdáno: od obce Brenntenberg 782 Kč, od obce Plástovice 50 Kč, od obce Horní Vltavice 24 Kč atd.

Příloha k Úřednímu listu

V některých číslech se objevují i přílohy, které čítají až na patnáct stran. Většinou se v nich nachází „Seznam následujících mužů, kteří za statečné chování se před nepřítelem, vyznamenáni byli“. Tento seznam je uveřejněn například v osmém čísle ročníku 1917. Strana oceněných je rozdělena do dvou sloupců, kde jsou vypsáni

všichni vyznamenaní muži. Vždy je uvedeno jméno muže, jeho hodnost, za co a jaké vyznamenání získal. Například v roce 1917 byli oceněni:

Matěj Srbený z Protivce, svobodník zdravotního oddělení č. 11, bronzová čestná medaile od Červeného kříže s válečnou dekorací.

František Schlenz z Vimperka, pěšák pěšího pluku č. 6, bronzová medaile za udatnost.

Vilém Králík z Vimperka, poručík pluku č. 9, nejvyšší pochvalné uznání.

Pokud není seznam jmen obsáhlý, může být uveden i na přední straně listu, nejen v příloze.

Ředitelstvím a správám škol

Informace pro ředitele a správu škol nalezneme v rubrice Ředitelstvím a správám škol. Ve druhém čísle ročníku 1920 dává Ministerstvo školství a národní osvěty na vědomí zemské školní radě, že ryzost českého jazyka mizí, zůstává v něm mnoho germanismů a přibývá novotvarů. Národní zájem proto vyžaduje, aby se psalo a mluvilo správnou a uhlazenou češtinou. Je úkolem školy učit onu jazykovou ryzost, a to nejen v hodinách českého jazyka, ale ve všech předmětech. Zemská školní rada doporučuje také časopis „Naše řeč“, který se stal pro učitele velmi potřebným.

Sbírka milodarů

Rubrika Sbírkou milodarů dává všem čtenářům na vědomí, kdy a kde požár páchal škodu, jak vysoká škoda je a kdo všechno je požárem postižen. Šesté číslo ročníku 1918 informuje o požáru, který zasáhl dne 26. dubna 1918 obec Podhradí (Karlov) v píseckém okrese a při němž bylo zničeno sedm obytných a hospodářských budov. Vzhledem k velkému rozsahu škody, kdy byli poškozeni především maloročníci, je zavedena ve zdejších okresech sbírka milodarů ve prospěch pohořelých. Milodary mohou být zasílány přímo okresnímu hejtmanství v Písku.

Upozornění

Akce, které se konají v obcích nebo informace, o kterých by měli občané vědět, jsou otištěny v rubrice Upozornění. O tom, že česká menšinová Okresní péče o mládež v Prachaticích pořádá dne 7. června ve svém obvodu působnosti „Dětský den“, se zájemci dočtou v šestém čísle ročníku 1925. Tato akce je doporučována všem obyvatelům

Všem četnickým stanicím

Informace určené pro všechny četnické stanice mají svou rubriku, která se s větší či menší pravidelností objevuje v Úředním listu. V prvním čísle ročníku 1921 je na základě výnosu zemské politické správy ze dne 5. listopadu 1920 požadováno, aby četnictvo a dozorčí vyživovací orgány věnovaly pozornost veškerým lichevním jednáním, zvláště pak přeplácení zboží překupníky. Při zjištění neoprávněného jednání jsou četnické stanice povinny vše nahlásit soudu.

Všem lékařům

Nejen četnictvu, obecním úřadům či lékárníkům jsou pravidelně podávány zprávy a oznámení. I lékaři jsou pravidelně informováni o změnách či nařízeních. Čtvrté číslo ročníku 1925 zveřejnilo, že lékárna „Kreuz-Apotheke“ v Neugersdorfu v Sasku sice inzeruje v některých denních listech svoje přípravky, ale tyto přípravky mají nezákonné složení a nejsou v tuzemsku povoleny. Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy proto zakazuje výnosem ze dne 3. února 1925 jejich prodej.

Všem obecním úřadům

Pro všechny obecní úřady je určena tato rubrika, která se vyskytuje velmi často a několikrát v jednotlivých číslech. V pátém čísle ročníku 1920 je informace o „Zastavení přidělu cukru pro nové výrobce likérů“. Ministerstvo pro zásobování lidu, jež přihlíží k omezeným zásobám cukru, nařídilo, aby novým výrobcům likéru nebyl povolen přiděl cukru. Obecní úřady se žádají, aby daly ve známost toto nařízení.

Všem pánům lékárníkům

I lékárníci jsou pravidelně informováni v Úředním listu. Zprávy se většinou týkají zakázaných výrobků, podezřelých látek nebo domácích lékáren. Například ve třetím čísle ročníku 1922 se lékárníci dozvědí, že Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy schválilo nařízení o lékárnické sazbě k rakouské farmakopoei. Lékárníci a osoby oprávněné vést domácí lékárny jsou povinny opatřit si ve státní tiskárně vyšlý výtisk o tomto nařízení.

Vyhláška

V rubrice Vyhláška jsou zveřejňovány všechny právní předpisy, sdělení a nařízení, která vydala vláda, obec či kraj. Například šesté číslo ročníku 1917 informuje o tom, že u okresního soudu ve Volyni bude obsazeno místo funkcionáře státního návladního za roční odměnu 240 Kč. Bude přitom brán zřetel na žadatele, kteří byli

poranění ve válce a budou způsobilí a schopní vyhovět obsazovacím požadavkům. Žádosti se podávají u okresního soudu ve Volyni nebo u státního návladnictví v Písku do 1. srpna 1917.

Jedenácté číslo ročníku 1917 dává na vědomí, že na základě nařízení úřadu pro výživu lidu ze dne 22. března 1917, týkajícího se úpravy obchodu se zeleninou a ovocem, se prohlašuje, že se smluvní ceny a dodací lhůty pozměňují. Následuje tabulka:

Druhy a ceny za 100 Kg:

Pozdní zelí (bílé hlávkové zelí)	45,-
Listová kapusta	55,-
Cibule.....	110,-
Mrkev	30,-
atd.	

Ve druhém čísle ročníku 1918, které vyšlo 1. února 1918, se čtenáři dozví o vyhlášce „Zákaz podávati mléko a mléčné nápoje v živnostech hostinských a výčepnických“. Ta informuje o trvalém poklesu mléčné produkce kvůli nedostatku krmiv, který způsobil, že nouze o mléko doléhá na obyvatelstvo stále ve větší míře. Proto se nařizuje zákaz podávání mléka a mléčných nápojů v hostincích a výčepech. Výjimka je stanovena pro podniky, kde se nezámožné vrstvy obyvatel stravují. Obecní úřady se vybízejí, aby co nejpřísněji dohlížely na dodržování nařízení a v případě nutnosti zasáhly proti viníkům.

3.4. Charakteristika periodika *Zlatá stezka*

Vlastivědné sborníky přinášely zajímavé a hodnotné články k lepšímu poznání minulosti určitého kraje či území. Po druhé světové válce mnohé tyto sborníky zanikly a zůstaly v zapomnění. Významný časopis, který vycházel na území Prachaticka, nesl název „Zlatá stezka“.

Zlatá stezka je vlastivědný časopis, jehož první číslo vyšlo v září roku 1927 a neslo název „Od Zlaté stezky“ (krajem Husovým a Chelčického). Od II. ročníku se časopis jmenuje „Zlatá stezka.“ Myšlenka vzniku tohoto časopisu se ale objevila již v roce 1921. O to, že se ona myšlenka realizovala v roce 1927, se zasloužil zemský školní inspektor, vládní rada Dr. Emanuel Vebr. Na jeho podnět se sešlo 8. srpna 1926 v Těšovicích několik učitelů obecných a měšťanských škol prachatického okresu a ti rozhodli, že budou vydávat Vlastivědný sborník. Byl zároveň ustanoven redakční tým lidí, který začal v novém školním roce jednat se sousedními okresy o případné spolupráci. List vydávají příslušné organizace obecných a měšťanských škol, zodpovědným redaktorem byl zvolen Jan Joun, řídící učitel ve Vodňanech a administraci vedl Čestmír John, učitel ve Vodňanech. Redakční rada se skládala z J. A. Jouna, J. Vejvary, Č. Johna, A. Hrdličky a V. Jilýové. List se tisknul v knihtiskárně Antonína Dvořáka ve Vodňanech.

Jan Alois Joun má zásluhu na založení a vydávání časopisu Zlatá stezka a věnoval se také spolkové činnosti. Narodil se 20. dubna 1863 ve Vadkově u Lhenic, kde navštěvoval obecnou školu, potom studoval první třídu reálné školy v Písku, tři třídy měšťanské školy v Netolicích a potom vystudoval učitelský ústav v Soběslavi, kde v roce 1883 maturoval. Prvním jeho místem se stala obecná škola ve Vlachově Březí, kde působil až do roku 1912. Ve Vlachově Březí se bohatě věnoval spolkové činnosti. Byl u kolébky založení spolku Řemeslnická beseda Plánek. Dále byl starostou TJ Sokol 1908 – 1912 a v letech 1905 – 1908 odešel z Vlachova Březí na školu do Libějovic, kde byl řídícím učitelem až do svého odchodu do důchodu v roce 1926. Nejprve se přestěhoval do Vodňan a v roce 1927 do Tábora, kde 19. srpna 1930 zemřel.⁵⁶

Roční předplatné bylo 10 Kč, jednotlivá čísla stála 1,20 Kč a list vycházel jednou za měsíc mimo červenec a srpen, každý ročník měl tedy vždy deset čísel.

---

⁵⁶ Srovnej: Starý, V. K dějinám časopisu Zlatá stezka. In: *Vodňany a Vodňansko*, 1992, str. 41-49

Tento vlastivědný sborník se týká poměrů v kraji, zahrnuje minulost i přítomnost, je především veden výchovně, sbírá folklor, všímá si památek, sleduje život lidu, věnuje se hradům, přírodě, mluvě, rybníkům a jiným zajímavým tématům. Obsahuje postupně tyto části: Případné básně

Prehistorie a historie

Průvodce po kraji

Statistika obcí

Črty národohospodářské

Národopis

Naši krajané v minulosti a přítomnosti

Mluva našeho lidu

Dětský koutek

Současná kronika kraje

Hádanky a sdělení

Ukázky prací našich dětí

Z našich krajů

Na titulní straně je vždy nad názvem časopisu obrázek, kde jsou nakresleni koně a část Zlaté stezky, na které se obchodovalo se solí. Články jsou doplněny o fotografie či obrázky vztahující se k danému tématu či výročí. Časopis má celkem 17 ročníků, které vycházely od roku 1927 do roku 1949. První číslo mělo 32 stran, druhé číslo obsahovalo 24 stran a od třetího čísla, které vyšlo v listopadu 1927, se počet stran ustálil na 16 stran. Od III. ročníku mají čísla stran 20. List chce informovat o starých zvycích, které jsou pro kraj typické, a tak pobízí všechny čtenáře, aby se zapojili do spolupráce s redakcí a pomohli tak uchovat staré zvyky. Na poslední straně se vyjímá reklama Spořitelny města Vodňan, jež informuje o tom, že přijímá vklady, poskytuje půjčky, provádí inkasa i obstarává koupi a prodej cenných papírů. V úvodu každého ročníku prosí redakce o podporu nejen ze strany spolupracovníků, ale především učitelské kruhy, protože díky nim může mít časopis i nadále slibnou existenci a čtenářskou základnu.

Od VI. ročníku, který vyšel v září 1932, vydává list organizace učitelstva obecných a měšťanských škol politického okresu Prachatice a soudního okresu Vodňany za spolupůsobení okresních školských inspektorů M. Valenty, K. Mrzeny a

F. Štoleparty. Od tohoto ročníku se změnila cena listu. Nové předplatné i s poštovním činí nyní 15 Kč za rok, do Ameriky 20 Kč, jednotlivá čísla stojí v knihkupectví 1,50 Kč, předplatné pro školy je stále 10 Kč, chudší žáci mohou platit jen 1 Kč měsíčně, aby bylo odebírání časopisu umožněno všem, a na každých deset výtisků je jeden zdarma. Redakce zdůvodňuje zdražení tím, že dosavadní ceny jednotlivých čísel s ohledem na jejich objem neodpovídají výrobním nákladům.

První číslo VII. ročníku vyšlo v září 1933, kdy byl zájem listu rozšířen na celý politický okres písecký, tedy na Písecko a Mirovicko. V roce 1936 mění list svůj vzhled a na úvodní straně již není obrázek.

V XIV. ročníku je vypsána zajímavá soutěž o deset cen pod heslem: „U nás...“. Redakce tak zpestřuje časopis a zájemci mohou soutěžit o lákavé ceny. V soutěži se jedná o popis české vesnice, místa, kde žije více než polovina národa. Deset nejlepších prací bude odměněno knižními cenami a práce budou postupně uveřejněny ve Zlaté stezce. Soutěže se mohou zúčastnit jednotlivci, třídy i celé školy. Výsledek byl zveřejněn ve čtvrtém čísle ročníku.

Na vydávání tohoto sborníku přispívaly Spořitelna města Vodňany, Městská rada ve Vodňanech, Okresní správní komise ve Vodňanech, Místní školní rada ve Vodňanech, Občanská záložna ve Vodňanech, Krajský spolek učitelů měšťanských škol v Českých Budějovicích, Místní školní rada v Chelčicích, Místní školní rada ve Strunkovicích a Obecní úřad ve Skočicích.

Časopis Zlatá stezka vycházel pravidelně v letech 1927 – 1941 každý rok, od roku 1942 bylo vydávání listu přerušeno a obnoveno opět až v roce 1946, kdy vyšel XV. ročník. Nový ročník vydávají okresní pedagogické sbory v Písku, Prachaticích, Strakoncích a v Týně nad Vltavou. Chtějí ze Zlaté stezky vytvořit krajevou čítanku, v níž by byli čtenáři seznamováni s krajinou formou populárně psaných článků. Dětský i hádankový koutek byl zachován, předplatné stálo 30 Kčs, jednotlivá čísla stála 3 Kčs a pro školy byla cena 25 Kčs. Poslední ročník vyšel v září 1948 a měl novou tvář. List neměl obálku, byl ale vylepšen obsah a bylo zařazeno více obrázků. Časopis měl opět jen 16 stran, protože list potřeboval snížit náklady, jelikož zemi sužovala nouze o papír.

Do časopisu přispívalo několik desítek autorů, jejichž články byly s větší či menší pravidelností otištěny. Největší množství článků bylo otištěno Bedřichu Dubskému a profesoru Brožovi.

Profesor Josef Brož se narodil 17. ledna 1866 ve Vlachově Březí, kde získal základní školní vzdělání. V letech 1867 – 1883 studoval na reálce v Písku, v letech 1883 – 1888 navštěvoval umělecko-průmyslovou školu při rakouském muzeu ve Vídni. V roce 1890 se vrátil zpět do Čech, kde byl nejprve asistentem kreslení na reálce v Plzni, odkud odešel na reálku do Telče. V letech 1894 – 1908 působil v Novém Městě na Moravě, kde se stal v roce 1895 skutečným profesorem. Dalším jeho dlouholetým působištěm a bydlištěm se stala Plzeň. V roce 1929 odešel do důchodu, ale Plzni zůstal věrný až do své smrti, která jej zastihla 28. května 1949. První jeho článek se objevil v časopise Český lid v roce 1899. Články s jihočeskou tematikou publikoval Brož v časopise Šumavské proudy v letech 1913 – 1914. Spolupracoval dále s redakcí Jihočeských listů v Českých Budějovicích, s redakcí Otavanu a nejdelší spolupráce byla se Zlatou stezkou, kam přispíval od jejího založení v roce 1927 až do zániku časopisu v roce 1948.⁵⁷

Charakteristika jednotlivých rubrik: (řazeno dle abecedy)

Črty národohospodářské

V Črtech národohospodářských jsou čtenáři informováni o tématech ze zemědělství, průmyslu, rybníkářství, lesnictví a o jiných oblastech. V. Muška například v článku „Lhenicko – vzor jihočeského ovocnictví“ píše o Lhenicích, které se staly vzorem snah zajistit obživu rozšiřováním a zdokonalováním ovocnictví. Třešně zde představovaly velký kapitál. Aby se v tomto kraji, kde jsou výborné klimatické a půdní poměry, pěstování vyplatilo, je potřeba odbyt zajistit vývozem.

J. Brož podává dále zprávu o papírnách, které byly na území povodí Otavy. V článku „Bývalá papírna v Těšovicích“ popisuje osud této papírny, jež sahá do roku 1866. Článek vyšel 1. září 1936 v prvním čísle X. ročníku.

Dětský koutek

V tomto koutku jsou uveřejňovány dětské práce, anekdoty ze škol, dětské názory a výtvary. Nalezneme zde i básničky pro děti, které jsou tematicky aktuální, například

---

⁵⁷ Srovnej: Starý, V. K dějinám časopisu Zlatá stezka. In: *Vodňany a Vodňansko*, 1992, str. 41-49

báseň od J. P. Hejného „Prázdniny“ je publikována v červnu, v posledním čísle XII. ročníku, kdy se děti již těší na prázdniny.

Děti mohou i samy přispívat do listu básničkami, pohádkami a příběhy. Žákyně páté třídy obecní školy v Písku Jiřina Mašíková se například zamýšlí, čím jednou bude, až opustí obecnou školu. Chtěla by být švadlenou, která bude mít velké dílny a bude zaměstnávat hodně děvčat.

Hádanky

Hádanky jsou umístěny na poslední straně, na obálce časopisu. Tvoří je různé doplňovačky, číselné rébusy, slovní hříčky apod.

Mluva našeho lidu

Čtenáři se zde mohou dočíst o různých odchylkách v řeči v jednotlivých obcích, dále jsou publikována přísloví a pořekadla. Tuto rubriku obstarával K. A. Chrup a prezentoval v ní zvláštnosti mluvy lidu v určité oblasti. Vždy bylo otištěno několik desítek slov, které jsou pro daný kraj typické a k nim je vysvětlivka, co znamenají. Ve třetím čísle X. ročníku popisuje Chrup mluvu na Vimpersku. Zde několik slov na ukázkou:

bosáky = bramborové knedlíky

cárat = chodit sem a tam

brumclík = malý zavalitý hošík

civět = nečinně přihlížet

blejska = bílá káva

čamrda = kovový knoflík u kalhot

brynda = špatná káva

čudla = černá káva

cejcha = peřina

detle, zdetle = zde, tady

Národopis

Rubrika Národopis se zabývá pověstmi, bájemi, zvyky, obyčejí a kroji v jednotlivých krajích. Například v XIII. ročníku v devátém čísle je zmiňována podoba kroje z okolí Prácheňska. Ženy nosily široké červené sukně, dole lemované modrým pruhem, červené punčochy, nízké střevíce a bílé zástěrky. Košile měla nabíraný límec, široké rukávy byly převázány nad loktem stuhou. Živůtek byl z modrého nebo zeleného brokátu. Na hlavě měly plátěné čepice „refundy“ s krajkou kolem tváře.

Ve většině čísel se mohli čtenáři dočíst i o místních pověstech. Některé nesly jednoduchý název, například „Pověst z Čimelic“, jiné zvláštní, zašifrovaný název, například „Dvanáct vodníků“.

Naši krajané v minulosti a přítomnosti

Redakce zde vzpomíná na významné osobnosti, které působily nebo působí v kraji. V devátém čísle XI. ročníku vzpomíná J. Honner na slavného houslistu Otakara Ševčíka, prvního člena Pěveckého a hudebního sdružení Jeremiáš v Prachaticích. Tento učitel hry na housle přišel na jaře 1903 do letoviska „Kandlův mlýn“ u Prachatic, v roce 1906 se přestěhoval do Písku, ale na Prachatice nezanevřel a vracíval se tam každý rok. Po roce 1927 se odstěhoval do Ameriky.

Prehistorie a historie

V této rubrice se čtenáři mohou dozvědět nejen to, jak příroda vypadala v prvohorách, druhohorách a v dalších etapách vývoje Země, ale často mohou číst i o tom, jaká byla například situace v naší zemi před 300 lety, v době třicetileté války. Češi vypověděli poslušnost tehdejšímu králi, císaři Matyáši z rodu Habsburků, protože neměl porozumění pro tužby národa a nechtěl zanechat náboženskou svobodu. Celé toto období popisuje Č. John v prvním čísle XII. ročníku.

B. Dubský zde například popisuje předhistorické osady v Dobevi na Písecku, kde byly nalezeny stopy kultury knovízské, laténské a stradonické.

Průvodce po kraji

Jedná se o popisy měst, obcí, mapy, plánky, přírodní poměry, turistiku, sport, dopravu a jiné. Č. John poskytl v prvním čísle XIII. ročníku podrobnou mapku železnic a státních silnic z kraje, kde jsou vyznačeny všechny zastávky, města i obce, kudy se projíždělo. V jeho článku „Kudy jezdíme“ čteme o tom, že náš kraj se dočkal první železnice po válce roku 1866, která vedla z Vídně přes České Budějovice do Plzně. Bohužel ale nevedla přes města Písek či Vodňany. Pro Vodňany bylo zřízeno nádraží u Číčenic, 3 km od města a pro Písek u Ražic, 6 km od města. Písek nabyl vlakového spojení v roce 1875 a Vodňany v roce 1893. Státní silnice byly stavěny počátkem 19. století, nejstarší vedla z Českých Budějovic přes Sedlec, Vodňany, Skočice a Drahonice do Strakonic, Klatov a Domažlic.

V. Novotný popisuje například různá města a obce a to, k jakým farám a panstvím patřily a další zajímavosti.

J. Honner v článku „Řemesla, živnosti a průmysl na Prachaticku“, který byl publikován 1. září 1938, informoval o tom, že prachatický okres má ráz zemědělského kraje a průmyslu je zde málo. Především Prachatice byly na průmysl velmi chudé.

Z dřívější slávy a z bývalého bohatství, jež přinášela Zlatá stezka, zůstal jen středověký ráz s několika domy, připomínajícími velkou, ale bohužel zašlou minulost. Vyrábějí se zde různé upomínkové předměty, umělé květiny, teplé vlněné punčochy, hračky, lyže a pletené zboží. Jungbauerova továrna, která je zcela německá, obrábí dřevo a výrobky posílá především do Anglie. V Prachaticích už je pak jen městský pivovar, cihelna, pila, lomy na žulu a několik mlýnů. Takto popisuje Honner i další města na několika stranách.

V. Novotný do této rubriky pravidelně přispívá na téma „Husův rodný kraj“, kde zveřejňuje informace o historii kraje a popisuje různá místa a města. V šestém čísle XI. ročníku se čtenáři dočtou, jak vypadaly Prachatice za doby husitské a za vlády Rožmberků. Na počátku husitských válek dobyl a poplenil Prachatice Jan Žižka z Trocnova. Žižka dal zbořit část městských hradeb, které obyvatelé následně zdárně dle svých možností vystavěli. Po druhé Žižkově návštěvě byla část obyvatelstva, která se nechtěla vzdát, potrestána, 85 z nich uhořelo v kostelní sakristii. V této době poklesl obchod i význam města. Naproti tomu vláda rožmberského rodu byla pro Prachatice dobou rozkvětu a blahobytu. Vilém z Rožmberka například pomohl založit městský pivovar.

Případné básně

Do každého čísla zařazuje redakce i několik básní, ať už těch, které mají souvislost s daným obdobím, či jiné básně od známých autorů. Například k jubileu časopisu je v X. ročníku otištěna báseň od K. A. Chrupa s názvem „Zlaté Stezce k jubileu“, úryvek zní:

*Bud' zdráva, Stezko, v desátém svém roku,
měj úspěch v žití svém na každém kroku,
bud' po všech krajích vítána.
Bud' živa řadu dlouhých let nám všem
a přines hojně zábavy a poučení těm,
kdož přejí Ti: zůstaň nám zachována!*

Ve třetím čísle téhož ročníku vzpomínají autoři na K. H. Máchu, neboť 23. dubna 1936 to bylo sto let, co vyšlo jeho nejznámější básnické dílo „Máj“. V Máchově poezii se setkáváme i s básněmi, které pocházejí z našeho kraje, například báseň o Vltavě, Orlíku či městě Písku. Všechny tyto básně si mohou čtenáři přečíst a

připomenout ve třetím čísle. Často citovanými autory jsou J. P. Hejný, J. Honner nebo B. Prokop.

Současná kronika kraje

Zde jsou čtenáři informováni o významných událostech, požárech, živelných pohromách, činnosti osvětových spolků, dále také o divadelních představeních, slavnostech, oslavách, o jmenování a odchodech veřejných pracovníků a zaměstnanců, o svatbách, různých vyznamenáních, povýšeních, úmrtích a o žakovské produkci z celého kraje. Je vždy psaná menším písmem.

Například v desátém čísle XI. ročníku zaujme informace o tom, že v rámci oslav čtyřicetiletého povýšení Vlachova Březí na městečko se koná ve dnech 7. – 15. srpna 1938 výstava v budovách škol.

V osmém čísle XI. ročníku dále Spolek divadelních ochotníků v Prachaticích uvádí, že byla sehra na 5. března 1938 hra „Hrdina Fed'ka“ V. Valenty-Alfy a F. Weniga. Ve hře jsou svěží obrazy mládí, které se sešlo u Irkutska, kde československé legie zřídily školu pro děti 14 národností.

Ve druhém čísle XIII. ročníku informuje obec Husinec o tom, že nová budova měšťanské školy se bude stavět při silnici k přehradě, protože nynější místo nevyhovuje a není možná žádná účelná přístavba.

Statistika obcí

V této rubrice jsou uváděny statistiky, které se týkají například zaměstnání obyvatelstva, lidnatosti, výroby, počtu prodaných výtisků listu a další. 1. dubna byl uveřejněn „Přehled odběru Zlaté Stezky“, kde bylo vidět, kolik dětí je v dané obci, kolik výtisků se prodalo a kolik je to procent. V Netolicích bylo celkem 354 dětí, výtisků se prodalo 84, což je 23,7 %. V Lažištích bylo 264 dětí, prodalo se 26 výtisků, což je 9,8 % atd.

J. Honner přináší ve čtvrtém čísle XIII. ročníku 1938 statistiku „Obsazení území na Prachaticku“. Dozvídáme se, že v prachatickém okrese žilo v roce 1930 11 168 Čechů, 9 341 Němců a 141 cizinců.

Z našich krajů

Redakce se zde věnuje krátkým zprávám z obcí a měst. Tyto zprávy přinášejí zajímavosti z kraje a mají velký význam pro rodáky, kteří žijí jinde, ale mají stále zájem

o kraj. Pisatelé mohou informovat o divadlech, přednáškách, knihovnách, sokolských podnicích, loutkových hrách, o darech pro školy, o významných slavnostech atd.

4. Německý tisk na Prachaticku

4.1. Charakteristika periodika *Ostwacht*

Celý název tohoto listu zněl „**Ostwacht – Gauamtliche Zeitung für Prachatitz, Winterberg und Wallern**“ (Ostwacht – Noviny pro župní úřad Prachatic, Vimperk a Volary). Noviny byly úředním orgánem NSDAP⁵⁸, veškerých státních a obecních úřadů. Ostwacht vydával a tisknul Gauverlag Bayerische Ostmark, GmbH, Bayreuth, měsíční předplatné činilo 85 feniků a 15 feniků bylo účtováno za doručení. Vlevo od názvu listu na titulní straně byla vyobrazena stranická orlice NSDAP, která hledí vpravo a v drápech svírá ratolest s hákovým křížem. Následoval údaj o tom, o kolikáté číslo a ročník se jedná a datum, kdy list vyšel.

První číslo vyšlo ve čtvrtek 20. října 1938, kdy byli čtenáři v článku „*An die sudetendeutschen Volksgenossen des Gaues Bayerische Ostmark!*“ informováni, že tímto dnem začnou vycházet župní noviny vydávané pro obvody, jež byly po osvobození Sudet přiřčeny k Bavorské východní marce. Dle Hitlerova přání je národně socialistický tisk pověřen, aby všemu lidu přibližoval, vysvětloval a pečoval o myšlenky národního socialismu. Stranické noviny Bavorské východní marky by měly sloužit jako proklamující list strany. Periodikum vycházelo třikrát v týdnu, a to v úterý, ve čtvrtek a v sobotu v Prachaticích. Ostwacht byl psán švabachem a čítal na šest stran, které byly vždy rozděleny do třech sloupců.

List informoval o všem, co se dělo nejen v Prachaticích. Od října 1938 do května 1945, kdy byly Prachatice začleněny k německé říši, byl ve městě stavební ruch minimální. Byla vybudována pouze kasárna pro potřebu wehrmachtu a postaveno několik rodinných domků. V této době byly změněny některé názvy ulic dle německých představ:

Současné	Do roku 1938	1938 – 1945
Velké náměstí	Velké náměstí	Adolf Hitler Platz
Malé náměstí	Malé náměstí	Konrad Henlein Platz
Husova	Školní	Hermann Göring Strasse
Jánská	Jánská	Bayreutherstrasse

⁵⁸ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)-pozn. autora

Krumlovská	Jateční	Strasse der SA
Zlatá stezka	Pasovská	Passauerstrasse ⁵⁹

I o takových změnách se lidé mohli v listu dočíst. Hned v prvním čísle byl otištěn článek „*Prachatitz hat seinen Adolf-Hitler Platz*“, jenž informoval o tom, že už i město Prachatice má náměstí Adolfa Hitlera. Prachatice tak následují další říšskoněmecká města, která na počest svého Vůdce pojmenovala náměstí jeho jménem.

V dolní části některých stran se pod čarou objevovaly tučně tištěné zprávy, jež se týkaly toho, kdy a kde bude mít Hitler proslov. Například 20. listopadu 1938 lidé mohli číst: „*Der Führer erfüllte, was die anderen versprochen. Danke ihm dafür am 4. Dezember! Versorgt euch rechtzeitig mit Hackenkreuzfahnen und Tannengrün! Kein Haus und kein Fenster ohne festlichen Schmuck!*“ (Vůdce plní to, co jiní slibují. Poděkujme mu za to 4. prosince! Obstarejte si zavčasu prapory s hákovým křížem a jedlovou zeleň! Žádný dům a okno nesmí zůstat bez slavnostního zdobení!) 1. prosince 1938 bylo pod čarou sdělení: „*Der Führer spricht am 2. Dezember um 19.45 Uhr über alle Reichssender! Das letzte Böhmerwalddorf hört die Rede des Führers als Gemeinschaftsempfang! Der Führer ruft! Keiner darf fehlen!*“ (Vůdce bude mít proslov na všech říšských stanicích 2. prosince v 19.45 hodin! Ta nejmenší šumavská vesnice uslyší řeč ze společného vysílače! Vůdce mluví! Nikdo nesmí chybět!)

List byl rozdělen **do oddílů**: „*Aus der Heimat*“ (Z vlasti)

„*Aus dem Böhmerwald*“ (Ze Šumavy)

„*Unterhaltung*“ (Zábava)

„*Unser Roman*“ (Náš román)

„*Lachen wir einmal*“ (Zasmějme se)

Oddíl „*Aus dem Böhmerwald*“ byl dále dělen **do rubrik**:

„*Prachatitz und Umgebung*“ (Prachatice a okolí)

„*Wallern und Umgebung*“ (Volary a okolí)

„*Winterberg und Umgebung*“ (Vimperk a okolí)

„*Wir berichten in Kürze*“ (Krátké zprávy)

„*Parteiamtliche Bekanntmachungen*“ (Vyhlášky úřadu)

⁵⁹ Srovnej: Fencl, P. et kol. *Zmizelé Čechy. Prachatice*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2007

Tyto oddíly spolu s rubrikami se v listu neobjevovaly pravidelně, ale byly zařazovány dle potřeby a uvážení redakce. Část zadní strany patřila inzercím a reklamě. List není ochuzen ani o fotografie z aktuálního dění. Na úvodních stranách byly umístěny vždy zprávy o událostech z domova i ze světa. Na ukázkou jsou uvedeny některé nadpisy z takových článků.

9. 3. 1939 „Arabische Sabotageakte und Hungerrevolten“

„Arabské sabotáže a hladové vzpoury“

14. 3. 1939 „Die Krönung von Papst Pius XII.“ – „Feierliche Krönungsmesse in der Peterskirche“

„Papež Pius XII. korunován“ – „Sváteční korunovační mše v kostele sv. Petra“

„18 000 Juden ausgewiesen – weiter politische Säuberung in Italien“

„18 000 Židů vyhnáno – další politická čistka v Itálii“

16. 3. 1939 „Übergabe der Festung Theresienstadt“

„Předání pevnosti Terezín“

11. 5. 1939 „Göring fährt nach Valencia. Der Abschied von San Remo“

„Göring jede do Valencie. Rozloučení se San Remem“

Oddíl „Aus dem Böhmerwald“ informoval o všech skutečnostech, které se udály na území Prachatic, Volar a Vimperka. Například 10. listopadu 1938 byl zveřejněn článek „Prachatitz eröffnet die deutsche Oberschule“, kde mohli čtenáři číst, že 15. listopadu bude otevřena střední škola v budově dřívějšího státního reálného gymnázia. Výuka začne bezprostředně po otevření.

Jakými tématy se zabývaly jednotlivé části novin, přibližuje výběr nadpisů některých článků:

část „Wir berichten in Kürze“

9. 3. 1939 „Berliner Autoschau ein voller Erfolg“

„Berlínská přehlídka vozů měla masivní úspěch“

11. 3. 1939 „Der japanische Botschafter bei Graf Ciano“

„Japonský velvyslanec u Graf Ciana“

„1,7 Milliarden Yen für Japans Marine“

„1,7 miliard Jenů pro japonské námořnictvo“

část „Aus dem Böhmerwald“

9. 3. 1939 „*Familiennachrichten aus Wallern – Geburten, Todesfälle, Eheschließungen*“

„Domácí zprávy z Volar – narození, úmrtí, sňatky“

„*Die neuen Getreidepreise*“

„Nové ceny obilí“

„*Appel an die Schillerberger*“

„Výzva k Schillerbergským“

„*Bauerntheater gab Vorstellungen in Prachatitz, Wallern, Winterberg*“

„Rolnické divadlo uspořádalo představení v Prachaticích, Volarech, Vimperku“

11. 3. 1939 „*Wir helfen unserem Herman Göring und sammeln altes Eisen und Papier*“

„Pomáháme našemu Hermanu Göringovi a sbíráme staré železo a papír“

„*Dokumente gehören in das Kreisarchiv*“

„Dokumenty patří do okresního archivu“

14. 3. 1939 „*Im Februar 1 000 Arbeitsloseweniger*“ – „*Der Monatsbericht des Arbeitsamtes Winterberger über den Arbeitseinsatz*“

„V únoru o 1 000 nezaměstnaných méně“ – „Měsíční zpráva o zaměstnanosti z pracovního úřadu ve Vimperku“

část „Wallern und Umgebung“

29. 11. 1938 „*Wallerer Tischler bei der Passauer Tagung*“

„Volarský truhlář na jednání v Pasově“

„*Theateraufführung*“

„Divadelní představení“

„*Spende fürs Winterhilfswerk*“

„Dary pro organizaci Winterhilfswerk“

část „Winterberg und Umgebung“

3. 12. 1938 „*In der Turnhalle fand kürzlich die erste Wahlversammlung statt*“

„V tělocvičně se konalo první volební shromáždění“

část „Prachatitz und Umgebung“

25. 10. 1938 „*Wie viel kostet das Fleisch*“

„Kolik stojí maso“

„Die Bauern brauchen ihre Arbeiter“

„Zemědělci potřebují svoje pracovníky“

11. října 1939 vyšel v listu článek „*An die Leser der Ostwacht*“, kde redakce oznamuje, že od tohoto čísla se mění název novin z „Ostwacht“ na „**Bayerische Ostmark – Ausgabe Prachatitz, Winterberg und Wallern**“. List bude vycházet jako deník (šestkrát týdně). Redakce chce vyhovět jak potřebám a přáním místní strany a městskému úřadu, tak i čtenářům. Deník se bude snažit řešit aktuální otázky a problémy, které nastanou. Požadavky současné doby s sebou nesou nutnost denního tisku. Redakce proto věří, že čtenáři budou s vlastním místním deníkem spokojeni a zůstanou mu i nadále věrni.

Periodikum Ostwacht tedy vycházelo pouze od 20. října 1938 do 11. října 1939.

4.2. Charakteristika periodika *Bayerische Ostmark (Wald – Zeitung)*

Prachatice byly počátkem října 1938 přičleněny k Východní marce třetí říše a obsazeny německou armádou. Mnichovská dohoda měla za následek, že téměř 70 % území politického okresu Prachatice připadlo Německu. Dle sčítání lidu v roce 1939 žilo ve správním celku Landkreis Prachatitz 38 214 obyvatel, z toho pouze 823 Čechů.⁶⁰ Proto jistě nemůžeme v této práci opomenout i německý periodický tisk, který na území Prachatic v důsledku událostí vycházel.

Noviny *Bayerische Ostmark*, které vycházely v letech 1934 – 1945 v Bavorské východní marce, byly deníkem pro Prachatice, Vimperk a Volary. Pro tuto práci byly zkoumány ročníky 1939 – 1945. Tento sudetský deník byl úředním orgánem německé NSDAP⁶¹ a jeho myšlenky byly silně nacistické.

List vycházel šestkrát týdně od pondělí do soboty, přičemž v sobotu vycházelo číslo pro sobotu i neděli. Například ročník 1941 obsahoval celkem 306 čísel. Každé z těchto čísel mělo šest stran a víkendové číslo čítalo o dvě strany více. *Bayerische Ostmark* byl psán švabachem, avšak některé nadpisy byly psány latinkou. Na titulní straně v horní části byl název deníku „*Bayerische Ostmark*“, jenž byl doplněn o státní znak nacistického Německa, kterým byla doleva hledící říšská orlice kombinovaná s hákovým křížem. Následoval ročník listu, číslo, den a datum, kdy list vycházel. Každá strana byla rozdělena do 4 sloupců, mezi kterými se hojně vyskytovala reklama. Některá komerční sdělení zabírala někdy až polovinu strany.

Periodikum obsahovalo několik **oddílů**, které se v listu objevovaly:

„*Aus dem Böhmerwald*“ (Ze Šumavy),

„*Vermischtes*“ (Různé),

„*Unterhaltung*“ (Zábava),

„*Heimat- und Volkstum*“ (Zprávy z vlasti),

„*Gau- und Nachbargebiete*“ (Zprávy z žup a sousedních oblastí),

„*Aus den Benachbarten Kreisen*“ (Ze sousedních krajů),

„*Sport*“.

Oddíl „*Aus dem Böhmerwald*“ obsahoval rubriky: „*Aus unserem Heimatkreis*“ (Z domova), „*Aus dem Protektorat*“ (Z Protektorátu), „*Aus dem Sudetengau*“ (Ze Sudet),

⁶⁰ Srovnej: Fencl, P. et kol. *Zmizelé Čechy. Prachatice*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2007

⁶¹ Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)-pozn. autora

„*Weitere Heimatnachrichten*“ (Další zprávy z domova), „*Aus der Heimat*“ (Z vlasti) a literární část, která obsahovala romány na pokračování.

Od 141. čísla ročníku 1942, které vyšlo 19. června, se na titulní straně přes název listu objevovala malá tabulka s nápisem: „*Aus technischen Gründen kann die durch die Umbenennung des Gaues bedingte Titeländerung der Zeitung nicht sofort erfolgen.*“ (Z technických důvodů nemůže být ihned změněn název novin, i přesto, že župa byla přejmenována.) V roce 1942 bylo území župy Bavorská Východní marka přejmenováno na říšskou župu Bayreuth, a tak byl i list nucen změnit svůj název. Ke změně došlo od 1. srpna 1942, kdy se list poprvé nově jmenoval „**Wald-Zeitung – Gauzeitung Bayreuth**“. List slibuje, že bude i nadále přinášet aktuality z vlasti a bude tvořit celkový pohled na Velkoněmeckou říši. Redakce si přeje úzký kontakt se čtenáři a doufá, že mu k němu bude pomáhat i nový název novin. Doted' měl list Bayerische Ostmark stále více čtenářů, a to ve dnech vítězných i těžkých. S novým titulem redakce doufá, že tomu tak bude i nadále. V závěru článku, který se zabývá touto změnou názvu, redakce oznamuje, že po změně názvu župy se musí bohužel rozloučit se stávajícím názvem, který si tak oblíbila a byl pro ni heslem a připomínkou při zpracování jejích úkolů. I přesto chce nové úkoly plnit se stejnou nacionálně socialistickou věrností.

Wald-Zeitung se tak staly oficiálním deníkem říšské župy Bayreuth, vydávalo je nakladatelství „Gauverlag Bayreuth GmbH“ a tiskla tiskárna Ablassmeyer & Penninger v Pasově. Na titulní straně pod názvem listu byla vyobrazena opět říšská orlice s hákovým křížem, tentokrát ale ve zmenšené podobě než tomu bylo u Bayerische Ostmark. I nadále vycházely každý den kromě neděle, měly čtyři strany a víkendové číslo pro sobotu a neděli čítalo na osm stran. List přinášel nejen zprávy o tom, co se děje na frontách, ale také informace z domova, různá jubilea, narození, úmrtí a seznamy padlých na frontách. Veškeré informace ale byly zkreslené a ukazovaly Německo jen v optimistickém světle. Začaly se objevovat i nové rubriky:

„*Neues in Kürze*“ (Novinky ve zkratce),

„*Der Rundfunk bringt heute*“ (Program rozhlasu)

„*Wochenspruch der NSDAP*“ (Týdenní výroky NSDAP), kde se většinou objevují Hitlerova prohlášení. Například 27. listopadu 1943 vyšel v 279. čísle článek s názvem „*Der Sieg – das große Ziel*“ (Vítězství – velký úkol) nebo v prvním čísle ročníku 1944, které vyšlo 3. ledna, prohlásil: „*Nur ein Befehl: Den Krieg gewinnen!*“

(Jen jeden příkaz: Vyhrát válku!) Každoročně byl také otištěn v každém prvním čísle ročníku Hitlerův projev k německému lidu, který byl umístěn na první stránce listu.

O víkendu vycházela k deníku příloha, ve které byly rubriky:

„*Unterhaltung*“ (Zábava), která zahrnovala různé básně, medailonky známých osobností, povídky. Například v devatenáctém čísle ročníku 1943, které vyšlo 23. ledna, je vzpomínka na Adalberta Stiftera, neboť uplynulo 75 let od jeho úmrtí. V článku je popsán jeho život a dílo.

„*Sport am Wochenende*“ (Sport o víkendu),

„*Blick ins Land*“ (Pohled do země), kde čtenáři mohli číst informace z různých měst, například z Mnichova, Bayreuthu, Bambergu a dalších.

„*Anekdoten*“ a seznam inzerátů rozdělený dle sekcí – „*Angebote*“ (Nabídky), „*Gesuche*“ (Žádosti), „*Verkäufe*“ (Prodeje), „*Kaufgesuche*“ (Koupím), „*Heiraten*“ (Sňatky), „*Wohnungen*“ (Byty), „*Pachtgesuche*“ (Hledání podnájmu), „*Vermischtes*“ (Různé), „*Unterricht*“ (Výuka).

O tom, že noviny přinášely pouze pozitivní zprávy pro Německo, svědčí ukázka několika nadpisů, které se v listu objevovaly.

rok 1942:

5. 8. „***Erfolgreiche Kämpfe zwischen Don und Kaukasus***“

„Úspěšné boje mezi Donem a Kavkazem“

10. 8. „***Schwarzer Sonntag für unsere Gegner***“ – „***Japans Seesieg bei den Salomon-Inseln***“

„Černá neděle pro naše nepřátele“ – „Japonští vítězové na moři u Salomonských ostrovů“

11. 8. „***Neue Erfolge im Süden der Front***“

„Nové úspěchy na jižní frontě“

12. 8. „***Der britische Flugzeugträger „Eagle“ und 13 Schiffe versenkt***“

„Britská letadlová loď „Eagle“ a 13 lodí potopeno“

13. 8. „***Die gewaltigen Erfolge der Vernichtungsschlacht im Osten***“ – „***In drei***

Monaten 1 044 741 Gefangene, mehr als 10 000 Geschütze, über 6 000 Panzer erbeutet oder vernichtet“

„Ohromné úspěchy ve zničující bitvě na východě“ – „Během tří měsíců 1 044 741 uvězněných, více jak 10 000 zadržovaných, přes 6 000 ukořistěných nebo zničených

tanků“

15. 8. **„Die Niederlage bei den Salomon-Inseln“ – „Weitere große Erfolge der japanischen Marine“**

„Porážka u Salomonských ostrovů“ – „Další velké úspěchy japonského námořního loďstva“

10. 9. **„Weitere Fortschritte des deutschen Angriffs“**

„Další úspěchy německých útoků“

15. 10. **„Neue Erfolge im Nord- und Südatlantik“**

„Nové úspěchy v severním a jižním Atlantiku“

7. 12. **„Ohne Deutschland wäre Europa verloren“**

„Bez Německa by byla Evropa ztracená“

rok 1943:

26. 2. **„Mit dem Führer ist der Sieg!“**

„S Vůdcem přijde vítězství!“

20. 4. **„Wir glauben an den Sieg, weil wir den Führer haben!“**

„Věříme ve vítězství, protože máme Vůdce!“

22. 4. **„Adolf Hitler, Sinnbild der deutschen Nation“**

„Adolf Hitler, symbol německého národa“

22. 4. **„Wie England seinen Krieg verliert“**

„Jak Anglie prohrála svou válku“

7. 6. **„Alle Kräfte auf den Sieg konzentriert“ – „Am Ende dieses Krieges steht der Sieg“**

„Všechny síly soustředit na vítězství“ – „Na konci této války stojí vítězství“

13. 11. **„Japan gewann den Krieg für 1943“ – „Amerika schweigt über die Katastrophe bei Bougainville“**

„Japonsko vyhrálo válku pro rok 1943“ – „Amerika mlčí o katastrofě u Bougainville“

18. 11. **„Insel Leros in deutscher Hand“**

„Ostrov Leros i rukách Německa“

rok 1944:

7. 4. „Die Deutschen werden nie kapitulieren“

„Němci se nikdy nevzdají“

10. 5. „Englische Sorgen vor deutschen Überraschungen“

„Anglické obavy z německých překvapení“

4. 9. „Finnland kapituliert“

„Finsko kapituluje“

2. 12. „Wachsende deutsche Kampfkraft“

„Stoupající německá bojovnost“

rok 1945:

Na začátku roku to ještě nevypadalo, že by se měl blížit konec války, a tak noviny i nadále přinášejí vítězné zprávy z válečných akcí. Ale bylo již jasné, že německé úspěchy začínají odeznívat. Proto také Hitler v prohlášení z 31. ledna 1945 apeluje na německé obyvatelstvo, že od každého očekává důsledné plnění svých povinností.

Od 2. února 1945 vychází list třikrát týdně jen dvoustránkově, tedy v úterý, ve čtvrtek a v pátek mají Wald – Zeitung pouze jeden list. Byly zavedeny nové rubriky pro zeshlíhlená čísla: „Chronik des Tages“ (Kronika dne) a „Aus der Waldheimat“ (Z oblasti Waldheimat), inzerce byla tištěna menším písmem.

I když v březnu bylo leckomu jasné, že vývoj války pro Německo nevypadá dobře, přesto vycházely články, které informovaly o tom, jak je Německo úspěšné, kde se podařilo zahnat nepřítele a kolik mu způsobilo ztrát. Jak ale nasvědčují tituly článků, tak čtenáři mohli číst výzvy k tomu, aby vytrvali, dál bojovali a věřili ve vítězný konec.

19. 2. „Alles für Leben und Freiheit“ – „Deutschland muss den Kampf für Europa bestehen!“

„Vše pro život a svobodu“ – „Německo musí obstát v boji o Evropu!“

30. 3. „Stehen bleiben! – Kämpfen! – Schweigen!“ „Wir müssen, wir wollen und wir werden es schaffen.“

„Zůstat stát! – Bojovat! – Mlčet!“ „Musíme, chceme, zvládneme to“

9. 4. „*Am Ende dieses Krieges werden wir siegen*“

„*Na konci války zvítězíme*“

Poslední výtisk novin Wald – Zeitung vyšel 18. dubna 1945, když už bylo jasné, že se blíží konec války a Německo z něj nevyjde jako vítěz. Prakticky už nebylo o čem psát, všichni viděli, jak všechno dopadne. Německá armáda ustupovala a rozpadala se. Seznamy padlých za Hitlera se v listu rozšiřovaly.

4.3. Charakteristika periodika *Der Bayerwald*

Der Bayerwald je časopis vydávaný spolkem „Bayerischer Waldverein“ a pro tuto práci je jeho charakteristika důležitá proto, že jsou v něm často publikovány práce a články, jež pojednávají o jižních Čechách a české části Šumavy. Byly zkoumány ročníky 1931 – 1942. Toto ilustrované periodikum bylo doporučováno Bavorským ministerstvem pro výuku a kulturu. Členové spolku „Bayerischer Waldverein“ dostávali časopis bezplatně, v knihkupectví byla jednotlivá čísla k dispozici za 50 feniků a roční předplatné činilo 6 říšských marek. Časopis byl psán švabachem, zabýval se historií, kulturou, národopisem, péčí o přírodu a turistikou v Bavorském lese. Cílem spolku je spolupráce a jednota všech členů, která se stala vzorem pro národní pospolitost. Kromě toho chce spolek pěstovat lásku k historii, tradicím, přírodě a národnímu bohatství.

Časopis Der Bayerwald vyšel poprvé v roce 1903 a tehdy nesl název „Der Bayerische Wald“. Byl prvním kulturně-historickým časopisem, který přinášel zprávy z oblasti Bavorského lesa. Jeho zakladatelem byl Johann Baptist Regner, šéfredaktor listu „Straubinger Tagblatt“. V srpnu roku 1907 převzal redakci z finančních důvodů knihkupec Bieringer z Pasova a od 1. ledna 1908 do konce roku 1909 byl časopis vydáván knihkupectvím Waldbauerschen v Pasově. Po několika diskuzích a sporech přešel časopis v roce 1910 opět do vlastnictví spolku „Bayerwald“. Předseda tohoto spolku, umělecký malíř Michael Hafner, převzal zodpovědnost i za redakci časopisu. Časopis získal nový vzhled, byl upraven a dostal název „Der Bayerwald“. V roce 1921 předal Hafner redakci do rukou Ludwiga Pronolda ze Straubingu. Předsednictví spolku převzal v roce 1924 profesor Dr. Rohrmayr a tím se stal i redaktorem listu. Až do roku 1924 vycházel časopis ve velkém formátu, ale Dr. Rohrmayr se ho rozhodl vydávat v menším vhodnějším provedení, které přetrvalo po dlouhá léta.

Ve stejném roce vydal v Regensburgu spolek „Der Bayerische Waldverein“ také svůj časopis, který se nejprve jmenoval „Der Bayerische Wald“ a později „Monatshefte des Bayer. Waldvereins“. Redakci vedl Pieps Dengler. Poté se v roce 1926 spolek „Der Bayerische Waldverein“ z Regensburgu sloučil se spolkem „Bayerwald“ ze Straubingu do jednoho spolku, který nesl název „Bayerischer Waldverein“. Doposud vycházející časopis spolku „Bayerwald“ se také připojil k časopisu spolku „Der Bayerische Waldverein“, jenž sídlil v Regensburgu. Redaktorem zůstal Dr. Hanns Rohrmayr.

V roce 1930 nastoupil na jeho místo Eugen Eubrich, jenž vedl časopis až do roku 1942. Na konci roku 1942 bylo vydávání časopisu z válečných důvodů zastaveno.

Až 1. ledna 1949 opět vyšlo první číslo časopisu „Der Bayerwald“. Vedoucími redakce byli ustanoveni Dr. Norbert Fischer, Pieps Dengler a Dr. Hanns Rohrmayr. V roce 1953 vystoupil z redakční rady Pieps Dengler a v následujícím roce i Dr. Rohrmayr. Fritz Dengler převzal Rohrmayrovo místo, ve stejném roce jej následoval Oskar Döring. Ten se stal šéfredaktorem v roce 1956. Roku 1962 ovšem odstoupil a na jeho místo byl dosazen Fritz Dengler.⁶²

Der Bayerwald vycházel každý měsíc, ale některá čísla byla spojována do dvojčísel, a tak vycházel i jednou za dva měsíce. Počet stran zkoumaných ročníků časopisu se pohybuje v rozmezí 20-30. Na obálce v záhlaví časopisu je vždy uveden měsíc, rok, ročník a číslo vydání, následuje název časopisu „Der Bayerwald (illustrierte Monatsschrift des Bayerischen Waldvereins)“ a pod ním se nachází velká fotografie nebo obrázek, který se váže k hlavnímu článku v periodiku. Ve spodní části obálky je uveden obsah s názvy článků bez označení čísla strany. Prodej zajišťuje knihkupectví Ortolf & Walther ve Straubingu. Na zadní straně obálky naleznou čtenáři reklamy a inzerci. První strana časopisu patří oznámením, která obsahují důležité informace týkající se spolku a seznam členů, kteří mají na starost chod spolku (předseda, tajemník, pokladník, hlavní redaktor časopisu a adresa spolku). Der Bayerwald obsahuje i několik **rubrik**:

„Bücherbesprechung“ (Recenze)

Recenze se nachází většinou na zadních stranách periodika, kde recenzenti podávají kritický posudek knih.

„Ecke für Familienforschung“ (Koutek pro pátrání po rodinných příslušnících)

Tato rubrika se objevila poprvé ve třetím čísle ročníku 1935 a redakce prosí své členy a čtenáře, aby ji sledovali a případně reagovali.

„Nachruf“ (Posmrtná vzpomínka)

V časopise se nezapomíná ani na zesnulé a je jim věnována část „Nachruf“, kde si čtenáři připomínají osudy a životy zemřelých.

---

⁶² Srovnej: Neumann, H. *Autoren- und Sachverzeichnis der Zeitschrift des Bayerischen Vereins „Der Bayerwald“*

„Ortsgruppen“ (Místní spolky)

Informace, aktuality a činnosti místních spolků jsou publikovány v této rubrice.

„Sektionen“ (Pobočky)

Tato rubrika obsahuje informace ze všech poboček spolku. Čtenáři zde naleznou události a akce, které pobočky pro své členy pořádají, zprávy z jejich činnosti a sdělení o jejich aktivitách.

„Verzeichnis der freiwilligen Spenden zum Bayerwaldfond“ (Výčet dobrovolných darů pro fond spolku)

Jednou ročně je zveřejněn výčet všech darů, jež spolek obdržel. Vždy je uvedena obec a kolik marek darovala.

„Wissenswertes“ (Cenné informace)

Vše, co by čtenářům nemělo uniknout, je zařazeno do této rubriky. Například druhé číslo ročníku 1938 informuje o položení základního kamene k výstavbě ubytovny pro mládež v článku *„Grundsteinlegung zur Adalbert-Stifter-Jugendherberge“* nebo článek *„Großzügiges Siedlungsprogramm für die Bayerische Ostmark“* („Program osídlování Bavorské Východní marky“).

„Zum ehrenden Gedenken“ (Čestné vzpomínky)

Medailonky významných lidí jsou zařazovány do rubriky „Zum ehrenden Gedenken“

„Zur Beachtung“ (K povšimnutí)

Krátké zajímavosti a postřehy publikuje redakce do části „Zur Beachtung“. Například třetí číslo ročníku 1934 informuje v jedné ze zpráv o zlevněném jízdném pro rodiny s více dětmi.

Nejvíce prostoru je ponecháno části, do níž přispívají autoři svými články, které se vztahují například k historii, památkám, kultuře či ke krásám přírody. Tato část je tištěna na bílý křídový papír, čítá na několik stran (u některých čísel přesahuje i 25 stran) a nachází se uprostřed listu. Nalezneme v ní nejen poučné a zajímavé příspěvky, ale také básně, písně i s notovým zápisem či fotografie. Úsek tvoří nejdůležitější část časopisu, od prvního čísla ročníku má číslované strany, které na sebe v následujících číslech navazují. Autoři předkládali své články, díky kterým si mohli čtenáři vytvořit

ucelenou představu o historii Bavorského lesa. Na ukázkou jsou uvedena některá témata, kterými se pasáž zabývá.

1/2 č. 1935 „**Besiedlungsgeschichte des Bayerischen Waldes**“

„Historie osídlení Bavorského lesa“

3/4 č. 1935 „**Mein Wald**“

„Můj les“

„**Deutscher Wald in vier symphonischen Sätzen**“

„Německý les ve čtyřech symfonických větách“

„**Die Grenzen des Böhmerwaldes und seine älteste Verkehrswege**“

„Hranice Šumavy a její nejstarší dopravní cesta“

„**Schloss Bärnstein im Bayerischen Wald**“

„Zámek Bärnstein v Bavorském lese“

7/8 č. 1935 „**Zur Geschichte des Weinbaues an der Donau unterhalb Regensburg**“

„K historii vinařství u Dunaje pod Regensburgem“

11/12 č. 1935 „**Die Schlösser, Burgen und Ruinen des Bayerischen Waldes**“

„Zámky, hrady a zříceniny Bavorského lesa“

4. č. 1938 „**Die Verbindungswege zwischen Bayern und Böhmen insbesondere der**

„**Golden Steig**“ **und seine Geschichte**“

„Cesta spojující Bavorsko a Čechy, zejména Zlatá stezka a její historie“

1. č. 1939 „**Zur Geschichte des Protektorates Böhmen und Mähren**“

„K dějinám Protektorátu Čechy a Morava“

Na obálce prvního čísla ročníku 1939 je umístěna fotografie s pohledem na Dolní bránu města Prachatice a uvnitř časopisu si pak čtenáři mohli přečíst článek „*Prachatitz im Böhmerwald*“ (Prachatice na Šumavě). Prachatice jsou označeny za nejdůležitější město na Zlaté stezce, v článku je důkladně popsána historie, poloha a krásy města a okolí. V jiných článcích jsou například představovány a vyobrazeny Volary, Vimperk a další šumavská města.

V roce 1937 změnil časopis Der Bayerwald svůj vzhled. Strany byly rozděleny do dvou sloupců, rozrostl se počet reklam a stěžejní část, která byla dříve umístěna uprostřed, se nacházela nyní na začátku a na konci listu. Oddělovaly ji informace pro členy spolku.

Od roku 1940 je zařazován do listu román na pokračování a strany jsou číslovány již všechny.

Der Bayerwald vychází i v současné době čtyřikrát ročně, vždy 15. února, 15. května, 15. září a 15. prosince.⁶³

---

⁶³ Srovnej: URL:< <http://www.bayerischer-wald-verein.de/>>

4.4. Charakteristika periodika *Mein Böhmerwald*

Časopis *Mein Böhmerwald* byl měsíčníkem pro rodné literární umění a historii, který vycházel a byl vydáván v Prachaticích v letech 1933 – 1944. Jeho zakladatelem a vydavatelem byl Herbert Marouschek, jenž chtěl vytvořit list pro zábavu, literaturu a umění na Šumavě. Nebyla to touha po výdělku, ale nezištná spolupráce všech umělců naší vlasti, kteří se rozhodli vydávat takový časopis.

Mein Böhmerwald navázal z estetického a ideového hlediska na tradici časopisu „**Der Böhmerwald**“. Měsíčník *Der Böhmerwald* vycházel v letech 1899 – 1907 s podtitulem „Měsíčník pro Šumavu a sousední oblasti“ a jeho vydávání se ujal prachatický učitel Johann Peter. Úkolem listu bylo shromažďovat a publikovat fikční texty, ve kterých se hlásil k tzv. Heimatkunstu (umění domoviny) a k německému nacionálnímu hnutí. V časopisu nalézáme často i protičeský akcent. Dominantou listu se staly básně, kdežto povídky se vyskytovaly v menším měřítku. Hlavními autory příspěvků byli učitelé působící na Šumavě, v Pošumaví či na vzdálenějších místech monarchie. Německé národní přesvědčení bylo společné pro všechny autory. Druhou skupinou, jež tvořila autorskou základnu listu, byli redaktoři a spolupracovníci lokálních německy psaných novin a do třetího okruhu spadali šumavští rodáci působící mimo oblast Šumavy.⁶⁴

Měsíčník *Mein Böhmerwald* byl psán švabachem, měl 16 stran, roční předplatné činilo 30 korun a každý ročník obsahoval 12 čísel. Časopis byl doplněn o mapy, fotografie a obrázky míst, měst a památek, jež se vztahovaly k danému článku. V některých číslech čtenáři našli i s notovým zápisem. V listu obsahovaly **rubriky:**

„**Erzählungen und Gedichte, Kurzgeschichten aus dem Böhmerwalde**“ (Povídky a básně, krátké příběhy ze Šumavy)

V této rubrice si mohou zájemci číst zajímavé příběhy, povídky a básně, jež mají své kořeny v oblasti Šumavy. Například šesté číslo ročníků 1934 vzpomíná na německý spolek *Deutscher Böhmerwaldbund* v příspěvku Fritze Rotha „50 Jahre Deutscher Böhmerwaldbund“. Článek je doplněn o fotografie a zajímavosti spolku.

---

⁶⁴ Srovnej: Maidl, V. Povídky v německy psaných časopisech z oblasti Šumavy. In: *Povídka, román a periodický tisk v 19. a 20. století*. ÚCL AV ČR Praha 2005

„Genealogische Ecke“ (Genealogický koutek)

Koutek, ve kterém rodiny pátrají po svých příbuzných, byl poprvé zveřejněn v desátém čísle ročníku 1934. Zájemci zde žádají všechny rodiny, jež nesou stejné příjmení, aby se s danými jedinci zkontaktovaly.

„Geschichte“ (Historie)

Sem přispíval svými články především zakladatel listu, Herbert Marouschek. Ten si vždy vybral jednu historickou osobnost a snažil se ji čtenářům představit. V listu nalezneme zajímavosti například o Rudolfovi Habsburském, Friedrichu I. Barbarossovi či o Karlovi IV.

„Heimatkunde“ (Vlastivěda)

Vlastivědná část listu se zabývá místy, památkami a zajímavostmi, jež čtenářům předkládá opět sám zakladatel listu. Například v prvním čísle ročníku 1934 v příspěvku „Rosenberg“ je popisováno město a hrad Rožmberk.

„Heimatliche Kunst in Wort und Bild“ (Umění z vlasti slovem a v obraze)

V této rubrice je vybrán vždy nějaký umělec, kterého autor představuje, rozepisuje se o jeho životě a díle. Například druhé číslo ročníku 1934 pojednává o spisovateli Josefu Meßnerovi.

„Kunst und Wissenschaft im Böhmerwalde“ (Umění a věda na Šumavě)

„Wandern in der Heimat“ (Putování po vlasti)

I zde jsou čtenáři předkládána zajímavá místa, která stojí za to navštívit. Herbert Marouschek popisuje v článku „Mit den Brettern zum Plöckensteiner See“ putování na lyžích na Plešné jezero. Popis jeho putování byl zveřejněn v prvním čísle ročníku 1935.

„Wandern und Fremdenverkehr“ (Putování a turistika)

Tato část se svými příspěvky velmi podobá předešlé rubrice.

Pozornost si zaslouží i romány na pokračování, které jsou vždy rozděleny tak, aby v každém z dvanácti čísel vyšlo 4 – 5 stran onoho románu. Ve druhém ročníku například vychází román „Durch Pflicht zur Freiheit“ (Povinností ke svobodě) od Johanna Petera.

Na vnitřní straně přední obálky je vždy uveden obsah všech děl, do kterých se čtenář může v listu začíst a zadní obálka je určena pro inzerci a reklamu.

31. října 1935 bylo vydávání časopisu zastaveno, Herbert Marouschek byl zatčen a posléze i odsouzen za napomáhání německému hnutí. Mein Böhmerwald byl ovšem znovu obnoven na podzim roku 1939. Jeho vydávání bylo přesunuto do Vídně, kam se Marouschek přestěhoval po odpykání trestu. Formát listu se zmenšil, předplatné činilo ročně 8 říšských marek a 50 korun pro Protektorát. V časopisu se objevily i **nové rubriky**:

„**Bücherecke**“ (Knižní koutek)

„**Familienforschung**“ (Pátrání po rodinách)

„**Heimatchronik der Gegenwart**“ (Kronika současné vlasti)

„**Kunstberichte**“ (Zprávy z uměleckých kruhů)

„**Musikgeschichte, Böhmerwaldvolkslied**“ (Dějiny hudby, Lidové šumavské písně)

„Přínos časopisu pro rozvoj časopiseckých prozaických útvarů je minimální, respektive povídky, příběhy anekdotického charakteru a pověsti v něm publikované nepřinášejí ani tvarově, ani tematicky nic nového.“⁶⁵

---

⁶⁵ Tamtéž str. 122

5. Obsahová analýza vybraných periodik

Obsahová analýza je „kvantitativní, objektivní analýza sdělení jakéhokoli druhu a může se zabývat právě tak obsahem sdělení jako jeho formou, autorem i adresátem takového sdělení.“⁶⁶ Obsahová analýza se pokouší „kvantifikovat množství a povahu materiálu.“⁶⁷ „Cílem tohoto postupu je popis událostí, který má objasnit pozadí sdělovaného obsahu, účinnost sdělení, či zjistit jiné významné charakteristiky společenského života.“⁶⁸

Je důležité si uvědomit, že „médiá zcela nevyhnutelně mění všechno, čeho se zmocňují a to, co objeví na stránce či na obrazovce, není skutečný originál, nýbrž je to jedna z možných verzí jeho výkladu či zpracování.“⁶⁹ Všechny materiály, které sledujeme, jsou „ve skutečnosti zastupující, jsou jistým druhem reprezentace. To znamená, že jsou nějakým způsobem sestaveny, že jsou zkonstruovány. Nejsou to původní předlohy. Není to původní myšlenka, původní zážitek, původní předmět. Je to něco, co je uměle sestavené.“⁷⁰

Úkolem této kapitoly je ve výše charakterizovaných periodikách vytyčit jejich základní tematické okruhy, způsob, jakým se o problémech referuje a jak je pracováno s fakty. Analyzovány byly čtyři české listy (Prachatické noviny, respektive Zájmy Pošumaví, Okresní věstník, Úřední list a Zlatá stezka) a čtyři německé listy (Ostwacht, Bayerische Ostmark, respektive Wald-Zeitung, Der Bayerwald a Mein Böhmerwald).

Prachatické noviny (Zájmy Pošumaví)

Prachatické noviny (od 28. června 1929 název Zájmy Pošumaví) vycházely od 26. října 1928 do 16. září 1938 a byly jediným českým listem, který se v tomto období objevoval v Prachaticích a okolí. Podobný ráz měl jen konkurenční list Südböhmische Volkszeitung, jenž byl určen německým čtenářům v oblasti Českého Krumlova, a proto není do této práce zařazen. Ovšem to, že oba týdeníky mezi sebou vedly spory, lze pozorovat i v Zájmech Pošumaví. List Zájmy Pošumaví nebyl orgánem žádné politické strany a snažil se hájit zájmy Čechů na Šumavě a v Pošumaví, a to v oblastech

⁶⁶ Disman, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum 2008, str. 168

⁶⁷ Burton, G. – Jiráček, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001, str. 48

⁶⁸ Zich, F. *Sociologický výzkum*. Praha: Svoboda 1976, str. 152

⁶⁹ Burton, G. – Jiráček, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001, str. 123

⁷⁰ Tamtéž str. 124

kulturních, hospodářských, sociálních a národnostních. Nejčastějšími otázkami, které list řešil, byly politické poměry a vztahy mezi českými a německými obyvateli. Na úvodních stranách většinou list řešil národní a mezinárodní události, které redakce považovala za důležité. Týdeník byl rozdělen do několika rubrik, jež jsou podrobněji rozebrány v kapitole Charakteristika periodika Prachatické noviny (Zájmy Pošumaví). List se také hojně věnuje různým spolkům a sdružením, mezi které se řadila Národní jednota pošumavská, baráčníci, klub turistů, ochotníci, Ústřední matice školská a další. Nejvíce článků patří sokolské činnosti. V listu nechyběly ani pozvánky na plesy, do divadel a na jiné kulturní akce. Velmi pečlivě jsou prezentovány veškeré zprávy z okolních měst a obcí. List přinášel českému obyvatelstvu na Šumavě komentáře, zprávy a různé kritiky.

V Zájmech Pošumaví můžeme pozorovat především kritiku všeho, co bylo německé a se zhoršující se situací na konci 30. let se nenávisť a nesnášenlivost Čechů i Němců jen stupňovala a prohlubovala. Kritika německé části obyvatel se v listu objevovala již v době, kdy měly Prachatice německého starostu a německé vedení radnice. List píše: „*Nynější vláda na prachatické radnici ukazuje stále zřejměji svou naprostou neschopnost pro rozvoj města a hospodářské jeho potřeby.*“⁷¹ Zájmy Pošumaví apelovaly na čtenáře, aby v době voleb nezapomínali na svou volební povinnost a aby se zúčastnili voleb, kde budou samozřejmě hlasovat pro nějakou z českých stran. Některá z výzev vypadala následovně: „*Nejen zákon, ale a to v první řadě, Vaše národní povinnost vás nutí dostaviti se k volbám. Dostavte se proto všichni a volte jen některou z českých kandidátek. Ani jeden hlas německy orientovaným komunistům!*“⁷² Po volbách list přinášel jejich výsledky a komentoval je. Když byl v roce 1935 zvolen prachatickým starostou profesor Chadraba, komentoval týdeník vítězství českých stran takto: „*Český živel v Prachaticích po staletí poprvé uplatnil svoji převahu. Skončen boj vedený z české strany tak houževnatě, nikoli proti občanům německé národnosti, nýbrž proti německému násilí, které utlačovalo všemi prostředky rozvoj českého živilu a bylo v Prachaticích vždycky k Čechům krajně nespravedlivé a nepřátelské.*“⁷³ Opět je vidět, že článek je laděný proti německému obyvatelstvu.

---

⁷¹ Zájmy Pošumaví. 27. 1. 1933, str. 2

⁷² Zájmy Pošumaví. 17. 5. 1935, str. 1

⁷³ Zájmy Pošumaví. 2. 1. 1936, str. 2

Jak již bylo naznačeno, tak v listu byly prezentovány spory mezi Čechy a Němci. Šlo například o obchodní spory, o spory ve správní oblasti (dosazování určitých úředníků) či o různé zákazy akcí, jak sportovních, politických, tak i kulturních. Když například poslanec ze strany SdP prohlásil na jedné ze schůzí větu: „*Nesmím Vám říci, abyste nekupovali u Čechů, ale říkám Vám kupujte u kamarádů*“⁷⁴, Zájmy Pošumaví ihned reagovaly svým komentářem: „*Tento výrok velmi se líbil zejména německým obchodníkům a holičům, u nichž Češi nakupují, nebo se dávají obsluhovat. Němci jsou štváni k bojkotu Čechů, a jest-li vlažností Čechů a smířlivostí jich dnes hodně hrotů se otupilo, stačí takový poslanec Nickerl, aby jak se ukázalo, vyvolal zase nacionální tahanice.*“⁷⁵

List chtěl ve čtenářích vzbudit touhu po národní jednotě, snažil se český lid patřičně povzbuzovat a podporovat. Zájmy Pošumaví se tak staly hlavním propagátorem postojů a názorů. Nadšení z jednotného národa je vidět v článku, který byl zveřejněn po oslavách 1. května 1938: „*Podruhé po 20 letech jsme opět zažili úplné sjednocení všeho českého lidu z Prachaticka. Sjednocení bylo tak povzbuzující jako prvního máje 1919 po převratu, kdy stejně jako tentokráte se sešly všechny zdánlivě protichůdné směry politické, náboženské a svorně se postavily na odpor proti tvoření jakéhokoliv tehdy zvaného „Deutschböhmen“. České okolí Prachatic ukázalo tentokráte opravdu vzornou pohotovost a ukázněnost.*“⁷⁶

Týdeník chtěl za každou cenu posilovat sebevědomí českého národa, a to i v září roku 1938, kdy byl osud města nejistý. 16. září 1938 vyšlo poslední číslo listu a 8. října 1938 bylo město zabráno německým vojskem.

Okresní věstník

Okresní věstník pro politický okres prachatický vydával Okresní úřad v Prachaticích. V listu byly zveřejňovány veškeré právní předpisy a obecně závazné vyhlášky, jež vydal příslušný úřad města v mezích a na základě zákona. Současně v něm byla uváděna různá úřední usnesení, opatření, rozhodnutí a oznámení. Měl pouze informativní a sdělovací funkci. Věstník se vnitřně dělil na: konkurzy, seznam podvodníků, kteří neoprávněně nakládali s podporami a lékařskou péčí, nařízení prezidenta, nařízení

---

⁷⁴ *Zájmy Pošumaví*. 4. 3. 1938, str. 4

⁷⁵ *Zájmy Pošumaví*. Tamtéž

⁷⁶ *Zájmy Pošumaví*. 6. 5. 1938, str. 1

zemského úřadu, oběžník, osobní zprávy, různá opatření, pokyny pro ředitelství a správy škol, zprávy pro lékaře a zvěrolékaře, informace pro obecní úřady a starosty, vyhlášky a zprávy z okresního zastupitelstva. Vždy šlo o strohá sdělení bez jakéhokoliv emocionálního zabarvení. Cílem věstníku nebylo nikoho přesvědčit či někoho zmanipulovat, ale pouze sdělit a zveřejnit fakta. Místní obce byly povinny odebírat příslušný věstník a zpřístupnit jej všem, kdo o něj projevil zájem. Okresní věstník pro politický okres prachatický začal vycházet 8. února 1929, předtím vycházel pod názvem „Úřední list“.

Úřední list

Pro tuto práci byly zkoumány ročníky 1916 – 1929, kdy list několikrát změnil název. Úřední list měl vytyčen cíl: propojit co nejkratší cestou všechny úřady a obyvatele celého okresu. Byl předchůdcem výše zmiňovaného Okresního věstníku jak po stránce formální, tak i po stránce obsahové. Zveřejňoval všechna právní opatření, úřední usnesení, oznámení a rozhodnutí.

Zlatá stezka

Časopis Zlatá stezka vycházel od roku 1927 do roku 1941, kdy jej zastavili němečtí okupanti a poté byl obnoven v roce 1946. Avšak v roce 1949 bylo vydávání listu ukončeno komunistickým režimem. Tento výchovně vedený časopis byl určen především školní mládeži, která jej měla využívat nejen k poznávání minulosti, ale také při výuce. Zlatá stezka byl sborník s vysokou úrovní a patřil k základní vlastivědné literatuře. Ke zmíněné vysoké úrovni přispěli například archeolog Bedřich Dubský, historik Josef Brož, archivář František Teplý, historik dr. Václav Mostecký, básník Josef Bartuška, Josef Nápravník a jiní.

Mezi témata, kterými se časopis zabýval, patří: poznávání kraje, seznamování se s minulostí i přítomností, představení folkloru, památek, sledování přírody, přírodních krás a zajímá se i o život lidu a o jeho mluvu. Jeho kvalita byla dána všemi autory, kteří se na vytváření listu podíleli. Mezi tím pracovníků se řadili především učitelé, kteří chtěli svým žákům přinášet nejen poučení, ale také chuť poznávat svůj kraj z různých úhlů. Od roku 1933 zahrnoval list do svého spektra i Písecko a Mirovicko. Časopis je rozdělen do okruhů: Případné básně, Prehistorie a historie, Průvodce po kraji, Statistika

obcí, Črty národohospodářské, Národopis, Naši krajané v minulosti a přítomnosti, Mluva našeho lidu, Dětský koutek, Současná kronika kraje, Hádanky a sdělení, Ukázky prací našich dětí a Z našich krajů. Podrobnější popis všech částí se nachází v kapitole Charakteristika periodika Zlatá stezka.

List nepopisuje a nekomentuje politickou ani společenskou situaci českého národa, je cíleně zaměřen na užší skupinu čtenářů (konkrétně na mládež) a obsahuje odbornější informace než noviny.

Ostwacht, Bayerische Ostmark a Wald – Zeitung

Noviny Ostwacht, Bayerische Ostmark a Wald – Zeitung byly ústředním orgánem německé NSDAP. List v průběhu let změnil svůj název (20. října 1938 vyšel list pod názvem Ostwacht, 11. října 1939 pod názvem Bayerische Ostmark a 1. srpna pod názvem Wald-Zeitung). V Prachaticích se noviny poprvé objevily 20. října 1938 a poslední číslo vyšlo 18. dubna 1945.

Periodikum bylo založeno, aby osvětlilo čtenářům myšlenky národního socialismu a stalo se tak propagandistickým listem politické strany. „Propagandou se zpravidla rozumí soustředěná a promyšlená snaha získat veřejnost pro určitý pohled na nějaké téma, určité jednání či osvojení si určitého souboru představ a názorů (určité ideologie) a současně stejně soustředěná a promyšlená snaha vyloučit jakékoliv pohledy, představy či ideologie alternativní.“⁷⁷ Taková propaganda „se může prosadit pouze v takovém politickém a mocenském uspořádání společnosti, kde má vládnoucí garnitura možnost potlačit svobodu slova, popřípadě obsah tohoto pojmu definovat po svém.“⁷⁸

List hlásal nacistická hesla, opěvoval Hitlera, přinášel pravicové myšlenky a ukazoval v každém svém čísle německou nadřazenost. Čtenáři mohli v deníku číst pouze o úspěšných akcích Německa, které byly publikovány většinou na předních stranách periodika. List chtěl utvářet pozitivní pohled na Velkoněmeckou říši za každou cenu. Až do poslední chvíle chtěly noviny čtenáře ujistit, že válka skončí úspěchem Německa. Nebály se zkreslovat informace a předělávat je do optimistického světla ve prospěch Říše. V listu nechyběla ani prohlášení, která Hitler provolával ke svému lidu.

---

⁷⁷ Burton, G. – Jiráček, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001, str. 136

⁷⁸ Tamtéž str. 137

Mimo předních událostí z vlasti a ze světa informovaly noviny i o dění v sousedních župách a oblastech. Ke konci války už list neměl o čem informovat, protože bylo již jasné, že Německo válku vyhrát nemůže.

Der Bayerwald

Časopis vydávaný spolkem „Bayerischer Waldverein“ vycházel již od roku 1903. V roce 1942 bylo jeho vydávání zastaveno a v roce 1949 jím mohli čtenáři opět listovat. Tehdy patřil k jediným kulturně-historickým časopisům, jež pojednávaly o oblastech z Bavorského lesa.

Stěžejní část měsíčníku patří kultuře, památkám, historii, přírodě, hradům, zámkům a zříceninám. Svým obsahem bychom jej mohli přiřadit k českému časopisu Zlatá stezka, jenž byl také za války zastaven a po válce opět obnoven. V listu nechybí básně, písně, fotografie a obrázky. Tento časopis byl v této práci analyzován, protože se v něm často objevují příběhy a příspěvky i z Prachatic a okolí. Autoři díky své pečlivé práci vytvořili ucelený obraz Bavorského lesa a čtenáři v periodiku našli poučení i zábavu. Časopis Der Bayerwald vychází dodnes a zájemci si ho mohou prohlížet na webových stránkách spolku.

Mein Böhmerwald

Tento měsíčník vycházel v letech 1933 – 1935 a poté v letech 1939 – 1944. Pauza, která nastala ve vydávání listu, byla způsobena zatčením a odsouzením vydavatele Herberta Marouschka. Pro tuto práci byl časopis vybrán, protože byl nejprve vydáván v Prachaticích a po přestěhování Marouschka vycházel ve Vídni. List a jeho prezentovaná díla prosazovala lepší postavení německého obyvatelstva a názory nacistického Německa. List se hlásil k hodnotám Říše a byl toho názoru, že je německá část obyvatel utiskována. Právě proto byl zakladatel krajským soudem v Písku odsouzen na 15 měsíců za protistátní činnost a vydávání listu bylo zastaveno.

List přinášel povídky, příběhy, pověsti, básně, písně, příspěvky o krásách přírody či o životě historických postav. Svou kvalitou však časopis nedosahuje dostatečné úrovně. V některých číslech je k nalezení více fotografií či kreseb než kvalitního textu. Za lepší část periodika lze považovat například román na pokračování,

který je postupně v jednotlivých číslech zveřejňován. K autorům listu se řadili například Johann Peter, zástupce tzv. Heimatliteratur na Šumavě, Josef Meßner či Josef Blau.

Závěr

Tato diplomová práce měla za cíl analyzovat a podat přehled o vývoji periodického tisku na Prachaticku v období od vzniku Československé republiky do konce druhé světové války. Protože území bylo v meziválečném období dvojjazyčné, byly zkoumány a charakterizovány české a německé listy.

Po vzniku Československé republiky začal v roce 1928 v Prachaticích vycházet opět český list Prachatické noviny, který byl určen pro českou část obyvatel. List nebyl orgánem žádné politické strany a chtěl hájit zájmy všech Čechů v oblasti Šumavy. Tyto jediné česky psané noviny vycházely od roku 1929 pod názvem Zájmy Pošumaví. List se zabýval vztahy mezi místními českými a německými obyvateli, dále obsahoval především zprávy a komentáře k místním politickým poměrům, informace z činnosti různých spolků, fejetony i zábavné čtení.

Dále byla charakterizována periodika Úřední list, Okresní věstník a vlastivědný sborník Zlatá stezka, který svou kvalitou vynikal v poznávání minulosti pohraničního regionu.

Ani prachatické noviny se nevyhnuly cenzuře, jakmile se v nich objevil náznak nesouhlasu s německým režimem.

Začleněním Prachatic k Německé říši v roce 1938 došlo k zániku českých listů. Po osvobození města v roce 1945 se atmosféra v Prachaticích výrazně zlepšila a česká periodika mohla být opět vydávána.

Německé noviny Ostwacht, Bayerische Ostmark a Wald – Zeitung byly úředním orgánem německé nacistické strany, které měly za úkol vylíčit a komentovat válečnou situaci jak v zemi, tak na frontách jen v pozitivním světle ve prospěch Německa. V novinách nebyly přiznávány porážky Německa a informace byly záměrně zkreslovány. Ve většině zpráv se objevovaly nadhodnocené počty zničené vojenské techniky spojenců. Tyto propagandistické noviny vždy popisovaly svého nepřítele jen negativně.

V podobném duchu vycházel v Prachaticích i německý časopis Mein Böhmerwald, který byl ovšem v roce 1935 zastaven, jelikož vydavatel Marouschek byl zatčen za propagování nacistických myšlenek. Periodikum bylo obnoveno v roce 1939 po odpykání Marouschkovo trestu a vedeno z Vídně.

Časopis Der Bayerwald byl vybrán pro tuto práci, protože se v něm objevovaly zajímavé články a příspěvky pojednávající o české části Šumavy a jižních Čechách. V tomto periodiku vydávaném německým spolkem Bayerischer Waldverein je zdatně popsána a vylíčena kultura a historie Šumavy.

Během zpracovávání práce se ukázalo, jak politické události měly vliv na obsah listu. Po vzniku samostatného československého státu psaly české noviny o situaci nadšeně a bylo v nich vidět odhodlání a naděje na lepší budoucnost. S blížící se hrozbou války panuje i v redakcích smutek a nervozita. Naproti tomu v německém tisku byly pozorovány propagandistické tendence a nacistické názory.

Podobné rubriky a části českých i německých novin se týkaly kultury, společenských akcí, inzertní části a nelišily se ani obsahem příloh.

Summary

The goal of this diploma thesis was analysing and surveying the development of periodical press in Prachatice region within the period from the birth of the Czech Republic until the end of World War II. Owing to the fact that this area was bilingual in the interwar period, the exploration and characteristics included both Czech and German newspapers.

After the birth of the Czech Republic the Czech newspaper „Prachatické noviny“, which was meant for the Czech part of the population, began to be published in Prachatice again in 1928. The paper did not represent an organ of any political party and wanted to promote the interests of all the Czechs living in Šumava region. This only newspaper written in Czech had been published since 1929 under the title „Zájmy Pošumaví“. The paper was concerned with the relationships between local Czech and German inhabitants, further on it comprised before all news and commentaries referring to local political background, information about the activities of various societies, sketches and entertaining reading matter as well.

Next characterization dealt with the periodicals „Úřední list“, „Okresní věstník“ and the collection relating to national history and geography called „Zlatá stezka“, which excelled due to its quality in exploring the past of the border region.

Anyway, the newspapers of the town of Prachatice did not avoid being censored as soon as any hint of disagreement with the German regime appeared in them.

By incorporating Prachatice in the German Empire in 1938 the Czech newspapers ceased to exist. After the liberation of the town in 1945 the atmosphere in Prachatice got considerably better and it was possible to publish Czech periodicals again.

The German newspapers „Ostwacht“, „Bayerische Ostmark“ and „Wald – Zeitung“ were an official organ of the German Nazi Party the task of which was to depict and comment on the war situation both in the country and on the fronts in positive light only in favour of Germany. In the newspapers there were no defeats of Germany admitted and the pieces of information were intentionally distorted. These propagandistic newspapers always described their enemy in negative way only.

There was also a German magazine named „Mein Böhmerwald“ being published in Prachatice in a similar vein. However, its publication was stopped in 1935 as its

publisher Marouschek was arrested for promoting Nazi ideas. The periodical was re-established in 1939 after Marouschek served his sentence and its publication was conducted from Vienna.

The magazine „Der Bayerwald“ was chosen for this thesis because it had published interesting articles and contributions dealing with the Czech part of Šumava region and South Bohemia. In this periodical published by the German society „Bayerischer Waldverein“ there can be found a competent description and depiction of the culture and history of Šumava region.

While compiling the thesis it could be seen how political events of that time influenced the contents of the paper. After the birth of the independent Czechoslovak state the Czech newspapers described the situation in an enthusiastic way and determination and hope for a better future could be seen in them. The oncoming threat of the war makes the editorial staff feel sad and nervous too. In contrast, propagandistic tendencies and Nazi opinions could be noticed in the German press.

Similar columns and sections of both Czech and German newspapers referred to culture, social events, advertizing section and there was no difference in the contents of their supplements either.

Literatura a zdroje

- BEDNAŘÍK, P. – JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. *Dějiny českých médií*. Praha 2011.
- BERÁNKOVÁ, M. – MALEC, K. *Dějiny české žurnalistiky do roku 1945*. Praha 1980.
- BURTON, G. – JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001.
- DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum 2008.
- FENCL, P. – KOUTNÁ, J. – KUBŮ, F. – MAGER, J. A. *Zmizelé Čechy. Prachatice*. Praha – Litomyšl 2007.
- KONČELÍK, J. - CEBE, J. - KÖPPLOVÁ, B. Řízení tisku v letech 1939–1945; analýza protektorátních tiskových porad. In: *Mediální studia*. Praha 2007, č. 3, str. 272 - 291.
- KONČELÍK, J. – KÖPPLOVÁ, B. – KRYŠPÍNOVÁ, J. *Český tisk pod vládou Wolfganga Wolframa von Wolmara*. Praha 2003.
- KONČELÍK, J. – VEČEŘA, P. – ORSÁG, P. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha 2010.
- KONČELÍK, J. Řízení a kontrola českého tisku v Protektorátu Čechy a Morava. In: Foret, M. - Lapčík, M. - Orság, P. (ed.). *Média dnes: reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc 2008, str. 295 – 311.
- KUBÍČEK, J. *Časopisy České republiky 1919-1945*. Brno 2007.
- MAIDL, V. Povídky v německy psaných časopisech z oblasti Šumavy. In: *Povídka, román a periodický tisk v 19. a 20. století*. Praha 2005, str. 116 – 123.
- PASÁK, T. *Soupis legálních novin, časopisů a úředních věstníků v Českých zemích z let 1939-1945*. Praha: Univerzita Karlova, 1980.
- Prachaticko*. Okresní národní výbor Prachatice. Prachatice, 1979.
- Prachaticko*. Víšek, J. ČTK-Pressfoto. Praha, 1980-.
- STARÝ, V. K dějinám časopisu Zlatá stezka. In *Vodňany a Vodňansko*, 1992, str.41 -49
- ZICH, F. *Sociologický výzkum*. Praha 1976.

Prameny:

- SOkA Prachatice. Bayerische Ostmark 1939 – 1942.
- SOkA Prachatice. Der Bayerwald 1931 – 1942.
- SOkA Prachatice. Mein Böhmerwald 1933 – 1944.
- SOkA Prachatice. Okresní věstník 1930 – 1936.
- SOkA Prachatice. Ostwacht 1938 – 1939.

SOkA Prachatice. Prachatické noviny 1928 – 1929.

SOkA Prachatice. Úřední list 1916 – 1929.

SOkA Prachatice. Wald – Zeitung 1942 – 1945.

SOkA Prachatice. Zájmy Pošumaví 1929 – 1938.

SOkA Prachatice. Zlatá stezka 1927 – 1949.

TOUPALÍK, J. *Vyprávění o starobylém a novodobém městu Prachatice*. 1978 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

VACHÁŘ, M. *Prachatice v letech 1938 až 1945*. 1988 (strojopis, archiv Městského muzea v Prachaticích)

Internetové zdroje:

<http://www.bayerischer-wald-verein.de/> 14. 11. 2011

[http://www.czso.cz/xec/edicniplan.nsf/t/0700270845/\\$File/133130m7.gif](http://www.czso.cz/xec/edicniplan.nsf/t/0700270845/$File/133130m7.gif) 14. 11. 2011

<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/historie-statniho-znaku/statni-znak-ceske-republiky--jeho-predchudci-a-soucasna-podoba-43755/>

6. 10. 2011

Seznam příloh

- 1 Prachatické noviny – titulní strana
- 2 Zájmy Pošumaví – titulní strana
- 3 Okresní věstník – titulní strana
- 4 Úřední list – titulní strana
- 5 Zlatá stezka – titulní strana
- 6 Ostwacht – titulní strana
- 7 Bayerische Ostmark – titulní strana
- 8 Wald-Zeitung – titulní strana
- 9 Der Bayerwald – titulní strana
- 10 Mein Böhmerwald – titulní strana

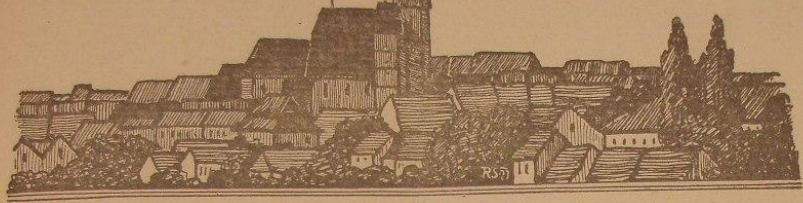
1 Prachatické noviny – titulní strana

Prachatické noviny.

Redakce a administrace v Prachaticích.
 Časopis vychází týdně vždy v pátek ráno. Redakční i administrativní uzávěrka vždy ve středu večer. I. ročník v předplacení za 8 Kč.

Jednotlivá čísla se prodávají po 80 h.
 Inserty účtují se levně. Rukopisy se nevracejí. Kdo ponechá si 2 čísla na ukázkou zaslání, považuje se za odběratele. Při stále inserci značné výhody.

Neodvislý týdeník hájící kulturní, hospodářské, sociální a národní zájmy Čechů na Šumavě a Pošumaví

Ročník 1928. V Prachaticích dne 7. prosince 1928. Číslo 7.

Šprcha na anšlusové nadšení.

Diskuse o připojení Rakouska k Německu ustává a znepokojuje zvláště francouzské veřejné mínění. Přední publicisté a spolupracovníci velkých pařížských listů studují ustálé poměry na místě a neustávají vadit jak Rakousko tak vlastní státníky před ním, co považují za skutečné neštěstí pro politický vývoj Evropy a bezpečnost německých území. V poslední době byli to zejména doktor „Matinu“ Jules Sauerwein a dozoratel „Journalu Heisey“, kteří znovu uznornili, že spojení všech německých kmenů zemí v ohromnou říši, sahající od Rýna Dunaji a od Baltu k Adii je představa nesnesitelná zejména pro Československo, něměvadž by to znamenalo udušení jeho mladé živističnosti a porušování rovnováhu sil na celém kontinentě. Podnětem k novému znekojení jsou zprávy o nových plánech jimiž Rakousku má být manifestováno aspoň že se jí též předpíná činnost k německé říši. Jede tu jednak o nápad resignovati vůbec na svou vlastního státního presidenta, nápad který zrodil původně z obtíží shodnouti se o ně- kých osobnostech, která by měla význam nad- rannický, nápad který byl však rychle vy-

užit a zneužit pro novou demonstraci an- slusovou. Dokazuje se že Rakousko nemůže právě proto najít vhodného muže, poněvadž nemá vůbec národního smýšlení a samostat- něho státního vědomí. Právě tak se navrhuje, aby Rakousko nevydržovalo v cizích státech vlastní vyslance, nýbrž svěřilo své zastoupení za hranicemi vyslancům říše německé. Když jednotlivé státy Německa nevolí vlastní presi- denty, ač by k tomu ústavně byly oprávněny, ani nevydrží vlastní vyslance, může i Ra- kousko tak učiniti a spořádat se stejně jako takoví Bavoři nebo Wirtenberští že bude dobře reprezentováno jednou státní hlavou v Berlíně a a jedním vyslancem v kterémkoli místě světovém. Ale tu jako na zavalanou dostává se nám skvělé ilustrace té domnělé spokojenosti a ideálního souladu v německé říši právě z Mn- chova, hlavního města Bavorska. Postanec bavorské strany lidové tedy strany vládní a dobře národní, Schäffer krom toho vysoký státní úředník v ministerstvu školství, pronesl v bavorském sněmu sensační řeč, ve které si stěžoval nepokrytými slovy na berlínský centralismus a bezohledně prováděnou pruskou nadvládu v říši. Právil doslovně: Bavorsko vstoupilo na základě svobodné volby do ně- mecké říše a musí tudíž uplatňovati nárok, aby na základě vlastního určení působilo na

svůj politický osud. — Tu je mi však těžko klidně a věcně mluvit o tom, neboť hluboký smutek a prudký hněv musí se zmoc- nit každého, kdo vidí, jak říše trhá smlouvy, jako by byly cárem papírů jak nezachováva svých slibů a vlastních zákonů jak podkopává všechny smysl pro právo a spravedlnost. Bude-li se dále takto soustavně podkopávat samostatnost zemí, bude ohrožena tím na druhé straně také myšlenka říše, kterou ně- mecké kmény budou mít záhy ze svého srdce vyrvánu. Při tom Prusko požaduje pro sebe od říše nepoměrné náhrady za škody, ve válce utrpené a přeje si zřejmě, aby ostatní země, jichž nároky nebyly uskutečněny, staly se života neschopnými. Chce zůtati samojedinou života schopnou zemí v Ně- mecku a tím nakonec provést identifikaci Pruska s říši. Nejsme přece žádná dobytá kolonie, nýbrž německý spolkový stát. Tak mluví zástupce Bavorska, jehož stano- visko bylo potom ještě výslovně potvrzeno samotným předsedou vlády bavorské Heldem. Dobře německé smýšlení Bavorů nemůže jistě být bráno v pochybnost, vždyť to byl jejich král Ludvík II., který vlastnoručně posadil korunu na hlavu pruskému králi Vilémovi jako německému císaři v roce 1871 po vítěz- ství nad Francií. Také ve světové válce se Bavoři vojensky velmi vyznamenali a jejich

řekadij Averčenko:

Rady mladým hospo- dyňkám.

(Předsváteční. Vážně.)

Předmluva.

Bliží se svátky . . . Starý i mladý chce se eseliti touží po nějakém dobrém pokrmu nebo nápoji, ale kde jej vzít? Je-li všechno tak drahé, nedostupné . . . A tak — cílem této nevelké krátké stati st — přispěti ku pomoci chudému čtenáři na celé řadě skromných, lehkých proveditel- ůch rad ukázat cestu k tomu, aby bez zvlášt- ůch materiálních výloh každý kdo ch- e, mohl do sytosti a veselé užiti svátků. Jak připravit po domácku čokoládu. Každý chce jíst o svátcích sníst kousek dobré čokolády; ale jak jí dosáhnout? Stojí-li obchodech čokoláda zcela neuvěřitelně drah. Ale může se připravit taková i doma, materiálu, který jest vždy po ruce, a chuti

neně cenné, nemluvě už o tom, že se ušetří chůze. Způsob jakým se připravuje domácí čoko- láda jest velice jednoduchý . . . Vezměte dva díly hovězích jater na pět částí obyčejné, pšeničné mouky; vezměte jednu část másla čerstvého, vezměte šest vajec, vezměte špetku obyčejné kuchyňské soli. Ze všeho toho . . . Máte-li játra, mouku vajíčka a máslo proč byste z toho dělali čokoládu, která jestě bůh ví jak by do- padla. Nebude-li lépe udělati ze všeho vypočte- něho raději piroh s jary? Ponechati v troubě čokud nežčervená. Podávati na stůl teplý. Jak si připravit téměř beze všech útrat dobrý oběd. Vztí čtvrt fantu obyčejného čistého ben- zinu podati jej na stůl chladný; na tomtěz stole rozprostřiti kabát a bedlivě vyčistiti všechny skvrny. Oulčič vyčistěný takovým způsobem kabát,

oblčič klobouk; vydati se ke známým a hle děti k nim dospěti včas k obědu. Připravený takovým způsobem oběd je velmi výživný a oboje se za pár grošů . . . Čaj s rumem pro hosty. Jak známo hosti mají velmi rádi čaj s ru- mem ale ještě známejší jest, že za rum v krámě by s tebe seděli deset kůží, kdybys jich tolik měl. Jak se tedy vyvléci z této situace, přijdou-li k vám hosti které chcete pohostiti čajem s rumem? Zdálo by se, že z této situace není vý- chodu; ale není to pravda . . . Stačí vzít starou prázdnou láhev od rumu. Naplniti ji do hrdla silným čajem. Vztí ko- runu koupiti za tuto korunu v drogerii trochu rumové essence. Naliti do láhve. Vztí podnos; vztí slůzku. Láhev postaviti na podnos podnos strčiti slůzku do rukou. Jakmile prstem do podpaží, Slůzka upustí podnos láhev se rozbije po podlaže rozlévá se tekutina se silnou rumovou vůní . . .

2 Zájmy Pošumaví – titulní strana

ZAJIMY Prachatické noviny POŠUMAVÍ

Nezávislý týdeník hájící kulturní, hospodářské, sociální a národní zájmy Čechů na Šumavě a v Pošumaví.

Ročník XI.

V Prachaticích dne 1. ledna 1938.

Číslo 1.

NOVOROČNÍ POZDRAV

s upřímným přáním plného zdraví, spokojenosti a zdatu ve všem podnikání vyslovujeme všem předplatitelům, inserentům, příspěvkatelům »Zájmu Pošumaví.«

REDAKCE A ADMINISTRACE.

Zákon džungle ohrožuje Společnost národů.

Touha po míru po strašné čtyřleté světové válce vedla národy k založení Společnosti národů, Mezinárodního úřadu práce v Ženevě a Stálého dvora mezinárodní společnosti v Haagu. Tyto instituce znamenaly veliký pokrok v mezinárodním životě. I když poválečný stav nebyl dokonalejší, byl přece jen mnohem spravedlivější nežli stav předválečný. Miliony lidí byly národnostně osvobozeny, hospodářské a sociální poměry pracujících lidí byly zlepšeny. Malé národy mohly s větší nadějí zřít do budoucna, neboť Společnost národů měla být ochránkyní všech slabých.

Veliké ideály neuplatňují se však jen tak snadno a rychle. Reakce nikdy nespí. Těžce nesla nový stav věcí, jmenovitě ty veliké změny na poli hospodářském a sociálním.

Byla však slabá, aby ihned zasáhla. Vyčkávala. Byli lidé, kteří na nebezpečí upozorňovali. Když v prvních letech po válce sledovali jsme v Ženevě práci Společnosti národů a Mezinárodního úřadu práce, tu jsme se tam stýkali s četnými novináři a politiky. A tu jeden staříček švýcarský novinář, filosof a sociolog Avenier nás vždycky varoval před přílišným optimismem. Říkal k nám: „Přátelé, nezapomínejte, že po každé velké válce přišla velká politická a sociální reakce. Přejde i po této válce. Teprve až reakce bude poražena, budou moci ty dvě mezinárodní instituce v Ženevě plnit své poslání.“

Prorocká slova staříčka švýcarského filosofa se bohužel brzy vyplnila. Pokrokové a socialisticky smýšlející dělnictvo vedlo bra-

trovaždný boj — komunisté proti socialistům — mravní defekty některých „také demokrátů“ stojících v popředí buď státní správy nebo politických stran, byly reakcí využívány proti demokracii. Rok od roku demokracie slabla. A světová hospodářská krize dlo zážky místy dovršila. Na místo demokracie nastoupily fašistické diktatury, podporované aristokracií, velkostatkáři, zbrojaři, velkopřemyslníky a dobrodružnými živly.

S diktaturami nastoupily nové brutální metody: zákon primitivních lidí, pěštní právo. Diktatury nechťejí vyjednávat a se dohodovat. Chťejí podmínky diktovat. Nic tak nenávidějí jako Společnost národů. Stojí v cestě jejich imperialistickým choutkám. Na cestě za vývojem musí se sřetnouti se ženevskou institucí. Sřetly se a vystoupily z ní. Nejdříve Japonsko, pak Německo, potom Brazílie a nyní Itálie. Mussolini říd svět překvapuje. Přišel s plánem čtyřvelmocenského paktu, pak s revizí mírových smluv, s útokem proti Malé dohodě, se vpadem do Ha-beše, s vyhlášením italského císarství a nyní s vystoupením ze Společnosti národů. To se však již očekávalo. Od května minulého roku Itálie nebrala účasť na pracích Společnosti národů. Zlobila se na ní, že vyhlásila sankce proti Itálii a že neuznala dosud kořist fašistického výboje v Africe. Měla Společnost národů za zle, že přijala za člena Sovětský

Josef Novák-Jesenský:

M S T A .

Pokračování.

Časem se však nedovedla přemoci, neboť probouzela se v ní dospívající žena a přiznávala si, že více sympatie má pro jemnějšího a elegantnějšího Karla, který svým vystupováním, svým klidem ve všech věcech a nenáročným, neprovokujícím sebevědomím jí více imponoval, než energičtější ale prostofeký Jan, který svoji sílu rád stavěl na obdiv a to v poslední době i při hospodských rvačkách, zatím co Karel se takovým scénám až úzkostlivě vyhýbal.

Dny ubíhaly a měsíce ztrácely se v daleké minulosti. Na vládných perutích jarního dne přilétl okamžik, který rozdrtil navždy věrné přátelství trojice — Karla, Heleny a Jana.

V neděli odbyvaly se ve farním kostele všechny tři „ohlášky“ najednou. Helena Vetrovcova zaslíbila se Karlu Sebestovi na celý život . . .

Jan Dvořák vypadl naprázdno z jejich věrné trojice.

Zůstal sám se svým vztekem, smutkem a zoufalstvím. Nevěřil, že sám jest toho vinnen, svým jednáním a chováním, že Helena není jeho, nýbrž jeho kamaráda. Byl přesvědčen,

že Karel i Helena, její šeredně zklamali a že zatím co předstírali věrné přátelství — sami se tajně scházeli a milovali a snad — a to jistě — ještě jemu se vysmívali . . .

Ten výsměch, jak si jej sám vymyslel — ho hrozně mrzel.

Svatba byla za několik dnů.

Mužem Heleny Vetrovcové stl se Karel Sebesta a Jan Dvořák záce, podle své utkvělé myšlenky zrazen a, úsu sám . . .

Zlost v něm zabrála mocným proudem jako vichřice opřácející se do korun huslí. lesa a divoké vlastnosti, dosud spoutané ohledem na něžnou Helenu se náhle probudily k životu. Jan Dvořák jim dal úplně volnou cestu. Nezáleželo mu nyní na ničem. Bil se a žil jen pro Helenu. Ta jej mohla zachránit a nezachránila, ale zradila . . .

Co může chudák nyní dělat. Nic. Zhořla nic. Vysmáli by se mu ještě. Zvrátit její rozhodnutí již nemožno.

Zlý smích se mu objevil na tváři, když si jasně uvědomil, že jeho odkopla, jeho, který jí tolikrát uchránil od výprasku a který by jí byl snesl modrá s nebe.

Jeho nepěkné vlastnosti, jež v něm jen dřímaly, se náhle probudily.

Byl mstivý, surový, zlostný a prudký. Všichni se ho nyní báli a vždy muselo být podle něho, jinak použil svých pádných pěstí.

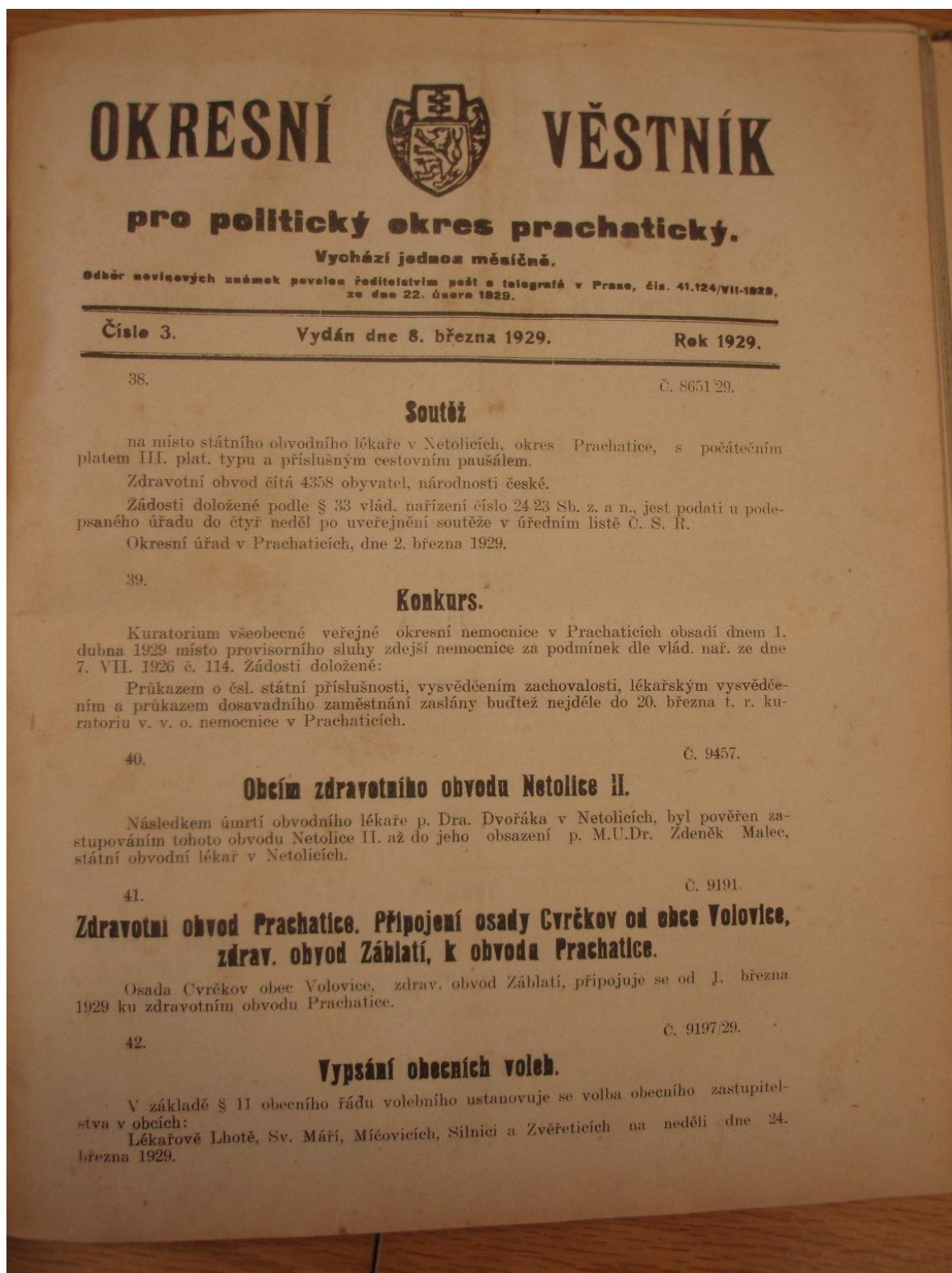
Všichni se ho báli, všichni ho poslouchali. A Karel i Helena se ho ani nezeptali. To jej rozčilovalo, až zuby skřípaly a pěstě zátinal. V takovém okamžiku sliboval svým dřívějším přátelům jistou pomstu a zapísal se, že neuzastane jim dlužen jejich zradu. Prozatím nevěděl jak, ale jistě se mu naskytne příležitost. Treba až po letech. Nebyl z těch, kteří zapomínají . . .

Zatím co Jan myslel na pomstu — dobrá Helena jej litovala a Karel byl šťasten. Helena bude jeho. Ta dobrá, něžná, smírlivá Helena bude jeho ženou. Půjde s ním celým životem. Tak často si nyní tu větu opakoval, aby vychutnal její sladkost a libeznost.

I Helena byla šťastná, ale litovala přes to Jana neboť se mylně domnívala že jej zklamala, jistě i on měl na ni určité nároky, myslela si, ale pomoci nemohla a nedovedla. Bylo jí upřímně líto více zleho ale věrného kamaráda, kterého dovedla připoutat a ovládat kouzlem své osobnosti, takže býval krotký dat mírny jako beránek a který se k vůli ní často porval s hloučkem kluků, zatím co Karel se jenom díval a nikdy nepomohl. Karel se bál rány, ale Jan se nebál a rozdával je na všechny strany. Vzpomínky na dětval je kolovaly hlavou. Bylo to tehdy krásné. Již nikdy se ty časy nevrátí. Nikdy nebude tak šťastná . . .

Pokračování.

3 Okresní věstník – titulní strana

5 Zlatá stezka – titulní strana

OD ZLATÉ STEZKY

(KRAJEM HUSOVÝM A CHELČICKÉHO)

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK.

Roč. I.

Vydávají organizace učitelské obecných a měšťan. škol polit. okresu prachatického a soud. okresu vodňanského. — Řídí redakční kruh. — Redaktor: Jan Joun, řídící učitel v. v., Tábor. — Zodpověd. redaktor: Ant. Dvořák, maj. knihtiskárny ve Vodňanech. — Administraci vede: Čestmír John, učitel ve Vodňanech. — Hlavní pokladník: Antonín Hrdička, učitel ve Vodňanech.

Čís. 4.

☛ Poškozená čísla se zpět nepřijímají. ☛
Předplatné ročně Kč 10.—. Jednotlivá čísla jen pro řádky po Kč 1.—,
pro jiné osoby Kč 1.20.—. — Vychází měsíčně mimo červenec a srpen.
Rukopisy se vrátí jen proti zaslání porta. — Tiskem Ant. Dvořáka
ve Vodňanech. — Novin. sazba povolena řed. p. a t. č. 163633-VII-1927.

8 Wald-Zeitung – titulní strana

GAUZEITUNG BAYREUTH
LD-ZEITUNG
Amtliche Tageszeitung des Gaues Bayreuth der NSDAP.
für Prachatitz, Winterberg und Wallern

1938 bereitetfen die USA den Luftkrieg vor

Enthüllungen über USA-Vorbereitungen für den Bombenterror

Drohbericht unseres Stockholmer Korrespondenten
in Stockholm, 5. Januar. Der US-Generalluftmarschall Henry H. Arnold hat in einem großformatigen Bericht an den Kongress über die militärische Lage der Vereinigten Staaten gegenüber dem Luftkrieg gegen Europa bereits im November 1938 vor dem Kongress in Washington berichtet. Er hat dabei ein Programm für die nächsten Jahre vorgelegt, das die Vereinigten Staaten in der Lage setzen soll, im Falle eines Luftkrieges gegen Europa die notwendigen Maßnahmen zu ergreifen. Er hat dabei ein Programm für die nächsten Jahre vorgelegt, das die Vereinigten Staaten in der Lage setzen soll, im Falle eines Luftkrieges gegen Europa die notwendigen Maßnahmen zu ergreifen.

Arnold hat in seinem Bericht die Notwendigkeit betont, die amerikanische Luftwaffe zu vergrößern und zu modernisieren. Er hat dabei ein Programm für die nächsten Jahre vorgelegt, das die Vereinigten Staaten in der Lage setzen soll, im Falle eines Luftkrieges gegen Europa die notwendigen Maßnahmen zu ergreifen. Er hat dabei ein Programm für die nächsten Jahre vorgelegt, das die Vereinigten Staaten in der Lage setzen soll, im Falle eines Luftkrieges gegen Europa die notwendigen Maßnahmen zu ergreifen.

Die amerikanische Luftwaffe wird in den nächsten Jahren um ein Drittel vergrößert werden. Es werden vier neue Typen von Bombern entwickelt, die in der Lage sein werden, über die Ozeane zu fliegen. Es werden auch neue Typen von Transportflugzeugen entwickelt, die in der Lage sein werden, große Mengen an Fracht zu transportieren.

In zehn Tagen 21 Zerstörer versenkt

Der Feind verlor kostspielige und wertvolle Kampfmittel zur See

A Berlin, 4. Januar. Die in der Welt bekannt gewordenen Berichte über die Zerstörung von 21 britischen Zerstörern durch deutsche U-Boote sind nun durch weitere Berichte bestätigt worden. In den letzten zehn Tagen sind 21 britische Zerstörer durch deutsche U-Boote versenkt worden. Dies ist ein schwerer Verlust für die britische Flotte.

Die Zerstörer wurden in der Nordsee versenkt. Die U-Boote, die die Zerstörer versenkt haben, sind in der Nordsee operiert. Die Zerstörer wurden in der Nordsee versenkt. Die U-Boote, die die Zerstörer versenkt haben, sind in der Nordsee operiert.

Die Zerstörer wurden in der Nordsee versenkt. Die U-Boote, die die Zerstörer versenkt haben, sind in der Nordsee operiert. Die Zerstörer wurden in der Nordsee versenkt. Die U-Boote, die die Zerstörer versenkt haben, sind in der Nordsee operiert.

Die Enthüllungen des Senators Johnson

Schweigen in Neutralen / „Stockholms Tidningen“: Schweden, ein Teil des sowjetischen Großraums

Frankreich soll nach einem Sieg über die Sowjetunion die Kontrolle über die Baltischen Staaten übernehmen. Dies ist ein Teil des sowjetischen Großraums. Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums.

Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums. Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums. Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums.

Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums. Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums. Die Baltischen Staaten sind ein Teil des sowjetischen Großraums.

Drei neue Eichenlaubträger

Die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes

Die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes sind die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes. Die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes sind die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes.

Die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes sind die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes. Die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes sind die drei neuen Eichenlaubträger der Kriegskriegs- und des Reichswehrdienstes.

Der Inspektor der bulgarischen Küstenartillerie im Südostrum

9 Der Bayerwald – titulní strana

10 Mein Böhmerwald – titulní strana

